

2004

Kuusamon kaupunki

RUKAN YLEISKAAVA

KAAVASELOSTUS

Kaavan hyväksyminen
kaupunginvaltuusto 25.2.2004 §4

SUUNNITTELUKESKUS OY

Hallituskatu 13-17 D, 7. krs • 90100 OULU
Puhelin (08) 825 8200 • Telefax (08) 825 8250 • www.suunnittelukeskus.fi

ALKUSANAT

Rukan yleiskaavaa ryhdyttiin valmistelemaan syksyllä 2000 lähes samanaikaisesti ydinalueen matkailukeskussuunnitelman ja liikennejärjestelmäsuunnitelman kanssa. Yleiskaavan laadinnan keskeisiä tavoitteita ovat olleet Rukan veto-voimaisuuden ja matkailun edistäminen sekä yhdyskuntarakenteen eheyttäminen.

Yleiskaavassa esitetään Rukan tavoitellun kehityksen periaatteet. Yleiskaava pohjautuu laadittuihin selvityksiin ja suunnitelmiin, saatuun palautteeseen sekä kaupunginhallituksen päätöksiin.

Yleiskaavan suunnittelu ja raportointivaiheet ovat olleet:

1. Lähtökohdat ja tavoitteet (kevät 2002)
2. Rakennemallit (kevät 2002)
3. Yleiskaavaluonnos (kesä 2002)
4. Yleiskaavaehdotus 1 (kesä 2003)
5. Yleiskaavaehdotus 2 (v. 2004)

Suunnittelua on ohjannut Kuusamon kaupungin asettama työryhmä, johon ovat osallistuneet:

Mika Mankinen	Kuusamon kaupunki, puheenjohtaja
Kyösti Tornberg	Kuusamon kaupunki
Heikki Levón	Kuusamon kaupunki
Vuokko Panula-Ontto	Kuusamon kaupunki
Teuvo Kynsijärvi	Kuusamon kaupunki
Jari Karsikko	Kuusamon kaupunki
Juhani Määttä	Kuusamon kaupunki
Arto Veteläinen	Kuusamon kaupunki
Antti Huttunen	Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus

Mauno Rönkkömäki	Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
Tapio Tuuttila	Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
Arto Lempiäinen	Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
Risto Leppänen	Tiehallinto, Oulun tiepiiri
Timo Mäkikyrö	Tiehallinto, Oulun tiepiiri
Jorma Siira	Metsähallitus, Laatumaa
Pertti Oikarinen	Metsähallitus, Laatumaa
Tuomo Pikkarainen	Metsähallitus, Laatumaa
Miia Porkkala	Rukakeskus Oy
Jesse Immonen	Rukakeskus Oy
Jouko Kämäräinen	Rukapalvelu Oy
Ari Ålander	Restel Oy
Alpo Leinonen	Restel Oy
Jaakko Ryttilähti	Grönbloom International Oy
Päivi Suutari	Grönbloom International Oy
Matti Haataja	Rukajärven kyläyhdistys
Keijo Pesonen	Kuusamon energia- ja vesiosuuskunta
Kimmo Viinikka	Kuusamon energia- ja vesiosuuskunta
Ilkka Mäkinen	Fortum Sähkönsiirto Oy

Konsulttina on toiminut Suunnittelukeskus Oy, jossa työstä on vastannut arkkitehti Antti Määttä. Luonnonympäristöä koskevat tarkastelut on laatinut FL Hannu Kemiläinen. Työhön ovat lisäksi osallistuneet mm. dipl.ins. Juhani Niva ja dipl.ins. Matti Kiljunen. Yleiskaavan taloudelliset vaikutukset on arvioinut FM Pauli Santala.

23.2.2004

SISÄLLYS

ALKUSANAT	2
1. JOHDANTO	5
1.1 Yleiskaavan tarkoitus	5
1.2 Tarkastelualue ja suunnittelualue	5
1.3 Suunnittelun vaiheet	6
2. LÄHTÖKOHDAT	7
2.1 Luonnonympäristön nykytilanne	7
2.2 Rakennetun ympäristön ja toimintojen nykytilanne	18
2.3 Suunnittelutilanne	20
3. TAVOITTEET	24
3.1 Tavoiteluokat	24
3.2 Kestävä kehitys	24
3.3 Toiminnalliset tavoitteet	25
4. KAAVAN SISÄLTÖ	27
4.1 Yhdyskuntarakenteen täydentäminen	27
4.2 Kokonaismitoitus	28
4.3 Urheilupalvelut	29
4.4 Muut palvelut	29
4.5 Asuminen	30
4.6 Kulttuuriperintö	30
4.7 Luonnonperintö	31
4.8 Luonnon virkistyskäyttö	32
4.9 Maa- ja metsätalous	32
4.10 Rantojen rakentaminen	33
4.11 Liikennejärjestelmä	34
4.12 Yhdyskuntateknisen huollon järjestelyt	34
5. KAAVAN VAIKUTUKSET JA TOTEUTTAMINEN	36
5.1 Yleisimmät oikeusvaikutukset	36
5.2 Toiminnalliset vaikutukset	37
5.3 Toteuttamisen ajoitus	39
LIITTEET	41
Liite 1: Nelikenttäanalyysi	41
Liite 2: Suunnittelun vaiheet sekä yhteenvedo yleiskaavan palautteesta	42
Liite 3: Natura 2000 –kohteet	44
Liite 4: Muinaismuistot	45
Liite 5: Rakennemallit	46
Liite 6: Länsi-Rukan pysäköinnin kustannukset	47
Liite 7: Itä-Rukan pysäköinnin vaihtoehdot ja kustannukset	48
Liite 8: Taloudelliset vaikutukset	49

23.2.2004

Liite 9:	Rukan alueen vesi- ja viemärihuolto (Kuusamon energia- ja vesiosuuskunta)	61
Liite 10:	Viranomaisneuvottelun (13.12.2000) muistio	67
Liite 11:	Viranomaisneuvottelun (13.2.2002) muistio	68
Liite 12:	Viranomaisneuvottelun (30.8.2002) muistio	72
Liite 13:	Viranomaisneuvottelun (31.1.2003) muistio	76
Liite 14:	Viranomaisneuvottelun (2.12.2003) muistio	79

LIITEKARTAT

Geomorfologia

Kasvipeite, kasvillisuuden kulutuskestävyys, maisematila

Suojelukohteet ja muut rakentamista rajoittavat tekijät

KAATAKARTAT

Osa-alue 1, ulkokehä (1:25 000)

Osa-alue 2, ydinalue (1:6000)

1. JOHDANTO

1.1 YLEISKAAVAN TARKOITUS

Yleiskaava on osa suomalaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää, joka käsittää yleiskaavan lisäksi mm. valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, maakuntakaavan ja yleiskaavaa yksityiskohtaisemman asemakaavan.

Maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 35 §:n mukaan yleiskaavan tarkoituksena on kunnan yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteiden ohjaaminen sekä toimintojen yhteensovittaminen. Yleiskaavassa esitetään tavoitellun kehityksen periaatteet ja osoitetaan tarpeelliset alueet yksityiskohtaisen kaavoituksen ja muun suunnittelun sekä rakentamisen ja muun maankäytön perustaksi.

Rukan yleiskaavan avulla vastataan tämän päivän haasteisiin ja kehittämistavoitteisiin. Yleiskaavan laadinnan keskeisiä tavoitteita ovat olleet Rukan vetovoimaisuuden ja matkailun edistäminen sekä yhdyskuntarakenteen eheyttäminen.

Oikeusvaikutteinen yleiskaava on ohjeena laadittaessa tai muutettaessa alueen asemakaavoja. Lisäksi kaavaa voidaan asemakaava-alueen ulkopuolella käyttää suoraan rakennusluvan myöntämisen perusteena.

1.2 TARKASTELUALUE JA SUUNNITTELUALUE

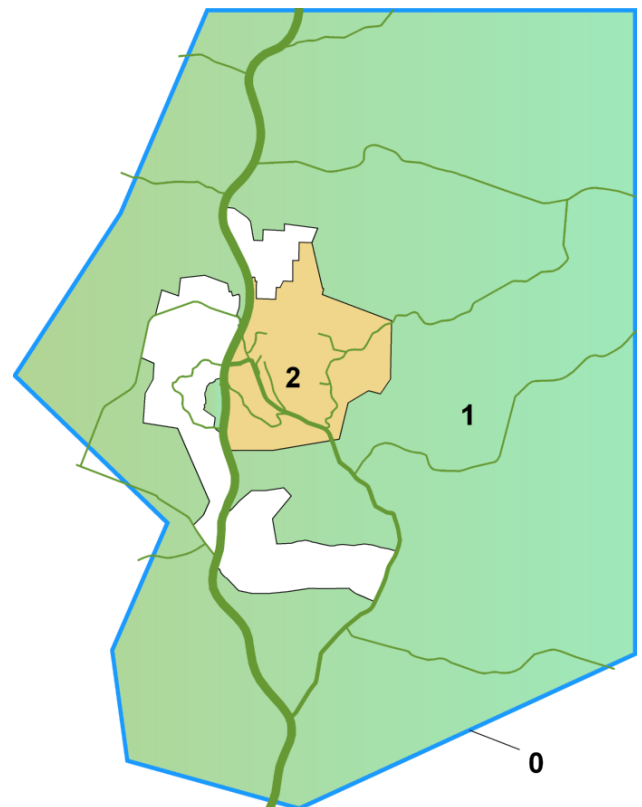
Yleiskaavan selvitykset ja kaavan kokonaismittaus koskevat tarkastelualuetta, jonka laajuus on noin 200 km². Alue ulottuu pohjoisessa Kantojärven ja Porontimajärven pohjoispuolelle sekä etelässä Pulkkejärven eteläpuolelle. Lännessä alue rajautuu linjalle Porontimajärven itäreuna – Antinvaara ja idässä Kuonti- ja Kangerjärvien itäpuolelle.

Yleiskaavan suunnittelualue käsittää valtaosan tarkastelualueesta, mutta siihen eivät sisälly voimassa olevien oikeusvaikutteisten osayleis-

kaavojen (Veska ja Viipusjärvi-Salmilamminvaara) alueet. Suunnittelualueeseen eivät myöskään sisälly laadittavana olevien Kesäjärven ja Pyhäjärven osayleiskaavojen alueet.

Suunnittelualue käsittää kaksi osa-aluetta, jotka esitetään erillisillä kaavakartoilla:

1. Ensimmäinen osa-alue, *ulkokehä*, käsittää koko suunnittelualueen lukuun ottamatta ydinaluetta
2. Toinen osa-alue käsittää *Rukan ydinalueen* (Rukatunturin, keskeisen taaja-asutuksen valtatie itäpuolella, osan Valtavaaran suojelualueesta sekä Yli-Pessarin rantavyöhykkeeseen.)

Kuva: Yleiskaavan tarkastelualue ja suunnittelualue
0 = tarkastelualue (sininen ulkoraja)
1 = suunnittelualue, 1. osa-alue, ulkokehä (vihreä alue)
2 = suunnittelualue, 2. osa-alue, ydinalue (oranssi alue)

1.3 SUUNNITTELUN VAIHEET

Kuusamon kaupunginhallitus päätti Rukan yleiskaavan laatimisesta 19.6.2000.

Yleiskaavan suunnittelu ja raportointivaiheet ovat olleet:

1. Lähtökohdat ja tavoitteet (kevät 2002)
2. Rakennemallit (kevät 2002)
3. Yleiskaavaluonnos (kesä 2002)
4. Yleiskaavaehdotus 1 (kesä 2003)
5. Yleiskaavaehdotus 2 (v. 2004)

Asukkaille, maanomistajille, viranomaisille ja muille kaavan osallisille on varattu kunkin suunnitteluvaiheen aikana mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia sekä lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä.

Esittelytilaisuuksista sekä nähtävillesäätämistä on tiedotettu osallisille mm. lehti-ilmoitusten ja kirjeiden avulla.

Saadun palautteen perusteella kaavakarttaa on muutettu 2. yleiskaavaehdotuksen nähtävilläolon jälkeen siten, että VU-1 -alueen ohjeelliseksi enimmäisrakennusoikeudeksi on osoitettu 7000 kem². (Nähtävillä olleessa kaavaehdotuksessa rakennusoikeutta oli osoitettu 3000 kem².)

Suunnittelun vaiheet sekä yhteenveto saadusta palautteesta on esitetty liitteenä.

2. LÄHTÖKOHDAT

2.1 LUONNONYMPÄRISTÖN NYKYTILANNE

Kallio- ja maaperä, pinnanmuodot

Kallioperä

Rukan yleiskaava-alue sijoittuu kokonaisuudessaan kallioperältään Kuusamon liuskealueelle, joka on osa Svekokarelidien syvälle kulunutta, vanhaa poimuvuoristoaluetta. Liuskealueen kivet koostuvat sedimentti- ja vulkaanisista kivistä, jotka ovat enemmän tai vähemmän metamorfoituneita eli aikojen kuluessa muuttaneet muotoaan paineen ja lämpötilan vaikutuksesta (Simonen, A. 1964: Kallioperä. Teoksessa Suomen geologia, toim. K. Rankama).

Valtakivilajina on muinaiseen meriveteen rantahiekkoina alun perin (n. 2,4-1,9 mrd. v. sitten) kerrostunut kvartsiitti. Sedimenttikivialueella on niiden kerrostumisaikana tapahtunut tulivuorenpurkauksia neljänä jaksona. Tästä ovat todistena sedimenttiperäisissä liuskeissa välikerroksina esiintyvät vulkaaniset kivet. Pääosa on emäksisiä vulkaniitteja eli vihreäkiviä (kolme erikäistä muodostumaa). Niiden lisäksi tavataan kerrostumissarjassa ylimpänä eli nuorimpana amfiboliliuskemuodostuma. Se koostuu tulivuorentuhkasta, jossa on välikerroksina kalkkilietettä ja mätäliejua. Dolomiitteja esiintyy paikoin välikerroksina kvartsiitissa, mikä heijastuu paikoin ympäristöään selvästi rehevämpänä kasvillisuutena (Silvennoinen, A. 1989: Rukatunturi geologisena ilmiönä. Teoksessa Rukan alueen luonto, Oulun yliopiston Oulangan biologisen aseman monisteita 13, toim. J. Viramo).

Tämä sedimentti- ja vulkaanisten kivien kerrostuma joutui 1,9-1,8 mrd. v. sitten mukaan maan kuoren voimaperäisiin mullistuksiin ja poimutui Svekokarelideiksi kutsutuksi vuorijonoksi. Vuosimiljoonien kuluessa tuolloin nykyisten Alppien kaltainen poimuvuoristo on kulunut nyt nähtävään tasoon (Silvennoinen 1989).

Kallioperän vaikutus näkyy selvästi Rukan alueen pinnanmuodoissa. Kova kvartsiitti on kestä-

nyt kulutusta paremmin kuin useimmat muut kivilajit ja niin myös Pyhävaara-Ruka-Valtavaara-Konttainen-Kumpuvaara –selänne koostuu pääosin kvartsiitista. Etelälounas-pohjoiskoillinen-suuntainen vaarajakso kohoaa noin 150-200 m ympäristöään ylemmäs. Korkeimmalle kohoaa Rukatunturi (500,4 m). Valtavaaran korkein kohta ulottuu 491,2 metrin ja Pyhävaara 460,6 metrin korkeuteen. Yli 400 metrin korkeuteen kohoavat vielä Konttainen ja Iso Kumpuvaara.

Rukatunturin kvartsiittimuodostuman kerrosjärjetyksessä alapuoliset kerrostumat ovat kvartsiittia pehmeämpinä kuluneet syvälle. Nykyisin tälle alueelle sijoittuvat mm. syvät Pyhäjärven Vaaralahti, Hirsilampi, Kalliolampi, Talvijärvi, Salmilampi, Viipusjärvi, Porontimajärvi ja Saarualampi. Kerrosjärjestyksessä nuorimpia dolomiitteja, mustaliuskeita ja tulivuorituhkakerrostumista muodostuneita amfiboliliuskemuodostumia tavataan Valtavaaran ja Valkeaisenvaaran välisellä alueella. Em. kerrostuman kivilajit ovat pehmeitä ja helposti rapautuvia ja alue onkin ympäristöään syvemmälle kulunut. Syvimmälle kuluneen dolomiittikerrostuman kohdalle sijoittuvat syvät lammet Yli- ja Ala-Pessari, Pihlajalammet ja Konttaijärvi.

Mannerjäätikön aikaansaamat muodot

Veimeisimmän jääkauden aikana Suomen maankamaraa peitti paksu mannerjäätikkö (keskim. paksuus arviolta lähes 2 km). Suomen yli virrannut jäätikkö on kuluttanut alustan kallioperää arvioiden mukaan useita metrejä. Tosin erilaisista kivilajeista ja kallioperän rakennepiirteistä johtuen kulutuksen määrä on vaihdellut voimakkaasti alueittain (Okko, V. 1964: Maaperä. Teoksessa Suomen geologia, toim. K. Rankama).

Mannerjäätikön kulutustyö näkyy alueen kallioperän suurmuodoissa selvästi. Mannerjäätikön luode-kaakko-suuntainen liike näkyy joidenkin järviäntaiden muodossa (Pyhäjärvi, Rukajärvi,

Porontima). Mannerjäätikö kulutti myös kallioperän kohoumia suurissa piirteissä epätasaisesti. Suurin kulutus kohdistui jäätikön tulopuoleiselle eli vastasivulle (luoteisrinne), mikä on useimmiten selvästi myötärinnettä (kaakkoisrinne) jyrkempi.

Rukan alueella läntisen rinteiden jyrkkyyttä korostaa vielä kallioperän liuskeisuuden poikittainen kulku jäätikön liikesuuntaan nähden ja melko pystyt kaateet (Silvennoinen 1989).

Vastasivun etupuolelle syntyi usein kaareva allas kaaren kärkien jatkuessa myötävirtaan kohouman sivuille (Aario, R.1978: Koillismaan glasiodynaaminen topografia. Acta Univ. Oul. A 68). Tällaisiin kaarialtaisiin ovat muodostuneet mm. Pyhäjärven Vaaralahti, Kesäjärvi, Talvijärvi, Palolampi, Viipusjärvi, Hakojärvi, Purnujärvi ja Kantojärvi. Myös Vuosselijärvi ja Porontiman Pitkälähti sijaitsevat vanhassa kaarialtaassa.

Vaarajakson lakiosissa on erillisten vaarahuipujen väleissä jäätikön syventämiä laaksoja. Jäätikön kulutustyö näkyy näillä paikoilla laakson virtaviivaisena muotona ja U-kirjaimen muotoisena jyrkkäseinäisenä poikkileikkauksena. *Edustavimmat kulutuslaaksot* sijoittuvat Rukan-Valtavaaran-Konttaisen alueelle, Valkeaisenvaaralle sekä Ison ja Pikku Kumpuvaaran lakiosiin.

Silokalliot ovat myös näkyvä merkki mannerjäätikön kallioperään kuluttamista muodoista. Kaava-alueella silokallioita tavataan kaikkialla, missä paljasta kalliota on näkyvissä. *Edustavimmat silokalliot* sijoittuvat kuitenkin vaarajakson lakiosien paljaiden kalliokohoumien alueille Pyhävaaralla, Rukalla, Valtavaaralla ja Konttaiselä.

Maaperä ja maaperämuodostumat

Suomen kallioperää verhoaa lähes kaikkialla mannerjäätikön mukanaan kuljettamasta ja alleen kasaamasta mineraaliaineksesta koostuva moreenivaippa, ns. peitemoreeni. Se myötäilee kallioperän pinnan muotoja ja tasoittaa sen epätasaisuuksia vaihtelevan paksuisena kerroksena.

Alustan topografian on todettu vaikuttavan ratkaisevasti moreeniaineksen kasaantumiseen ja siitä syntyviin pinnanmuotoihin. Vaarojen ja yleensä kallioperän esteiden luoteisrinteillä moreenipeite on selvästi ohuempi kuin vaaran tai esteen kaakkoispuolella. Kaakkoispuolella moreenikerrostumat muodostavat pitkän, loivasti viettävän moreenihännän. Selvät moreenihännät tavataan mm. Pyhävaaran, Rukan, Valtavaaran, Konttaisen ja Kumpuvaarojen kaakkoispuolilla. Mannerjäätikön virtaussuunta näkyy selvästi moreenihäntien päälle syntyneissä yhdensuuntaisissa vakoutumissa (engl. fluted surface; Aario 1978).

Kuusamon pinnanmuodoille hyvin tyypillisiä ovat myös moreenista koostuvat mannerjäätikön kulkusuuntaan kerrostuneet pitkänomaiset mäet eli drumliinit. Kaava-alueen eteläosa sijoittuu *valtakunnallisestikin* tarkasteltuna hyvin *edustavan drumliinikentän* alueelle, missä kookkaimmat drumliinit saavuttavat yli 2 km pituuden ja kohoavat yli 20 m ympäristöstään huolimatta vain muutaman sadan metrin leveydestään. Drumliineita tavataan yleisesti myös keskeisen vaarajakson ympäristössä kaava-alueen muisakin osissa (Aario & al. 1974: Glacial landforms with special reference to drumlins and flutings in Koillismaa, Finland. Geol. Surv. Finn. Bull. 273).

Keskeisen vaarajakson molemmin puolin tavaataan laajoilla alueilla epämääräisen muotoisista moreenikummuista koostuvaa maastoa. Nämä kumpumoreenialueet ovat syntyneet jääkauden loppuvaiheessa ohentuneen mannerjäätikön sulassa paikalleen. Kumpareiden aines on peräisin jäätikön sisällä ja päällä olleesta aineksesta (Aario 1978). Rukan vaarajakso lienee pysäyttänyt jäätikön virtauksen aivan sulamisen loppuvaiheessa ja tuolloin vaarajakson molemmin puolin olleissa laaksoissa jäätikkö sulii paikalleen.

Valtavan jäämassan sulamisessa syntyneet vesimassat ovat myös jättäneet pinnanmuotoihin omat jälkensä kuluttamalla erilaisia uomia ja kasaamalla kuljettamaansa ainesta. Vaarojen ylärinteillä on paikoin näkyvissä pieniä sula-vesiuomaryhmiä (mm. Hietavaaralla, Pyhävaaralla, Valtavaaralla, Valkeaisenvaaralla ja Isolla

Kumpuvaaralla). Uomat ovat nielu-uomatyyppejä. Sulavan jäätikön reunalle kertynyt vesi on kulkeutunut niiden kautta jäätikön alle.

Suurempia, *edustavia sulamisveden kokoojauomia* tavataan kaava-alueen eteläosassa, Hieta-vaaran eteläpuolella. Suurimmillaan uoma saavuttaa Rönninginvaaran itäpuolella Suonsoilun kohdalla noin 150 m leveyden ja lähes 10 m syvyyden. Uoma on katkeileva ja häviää välillä näkyvistä, mikä osoittaa uoman alun perin syntyneen jään jäätikön alle.

Kaava-alueen luoteisosassa on mannerjäätikön sulamisvesien kerrostama harju- ja harjudeltta-muodostuma. Mutkakankaan jo suurelta osin pois kaivettu harjumuodostuma on aikoinaan kerrostunut sulavesitunneliin ja sen suulle. Tämän sulavesiuoman suulle Tulilamminkankaalle sekä Hako-, Purnu- ja Kantojärven ympäristöön on kerrostunut laajalle alueelle delttakerrostumia ilmeisesti paikalla tuolloin olleeseen jäätikön patoamaan järveen. Tuuli on sittemmin kuljettanut delttakerrostuman hienointa ainesta ja kerrostanut sitä dyneiksi Kanto- ja Purnujärven välisellä kannaksella sekä Peuravaaran länsi- ja pohjoispuolella.

Pieniä harjumuodostumatyyppejä selänneitä tavataan lisäksi Antinvaaran pohjoispuolella Särkilammen lähistöllä.

Jääkauden päättyessä vallitsi suhteellisen lauha ja kostea ilmasto (Hyvärinen, H. 1973: The deglaciation history of eastern Fennoscandia - recent data from Finland. *Boreas* 2:2). Tällä on ollut oma vaikutuksensa maanpinnan muotojen kehitykseen. Ilmasto-olosuhteista johtuen kasvillisuus seurasi ilmeisesti välittömästi peräntyyvää jäätikköä ja sitoi samalla tehokkaasti maanpinnan estäen esimerkiksi suuret massaliikkunnot jyrkillä vaarojen rinteillä. Samoin notkelmien ja alavampien paikkojen soistuminen käynnistyi nopeasti jään hävittyä. Vaarajaksoilla suot ovat nykyisellään pääosin pienialaisia rämeitä ja korpia sekä Kuusamolle ominaisia ohuita rinnesoita (Kalliola, R 1973: Suomen kasvimaantiede). Laajempia suokerrostumia tavataan vaarajakson molemmin puolin. Laajimmat suot sijoittuvat Rukajärven itäpuoliseen laaksoon. Kaava-alueen pohjoisosassa oleville

laajoille hiekkakerrostumille on syntynyt myös suhteellisen vähän dyynikerrostumia. Tähänkin lienee vaikuttanut se, että kasvillisuus sitoi nopeasti liikkuvat dyynit jääkauden päätyttyä.

Korkokuvatyyppit

Rukan geomorfologisessa kartassa pinnanmuodot on luokiteltu eri tyyppisiin syntytapansa perusteella. Alueen pinnanmuototyyppi nimetään sen mukaan, minkä maanpinnanmuotoja aikaansaavan prosessin seurauksena kunkin alueen näkyvä suurtopografia on syntynyt. Samoilla alueilla tavataan usein monien pinnanmuotojen synnyttävien prosessien aikaansaamia muotoja loimittain ja päällekkäin. Tässä tarkastelussa luokittelu on tehty sen mukaan, minkä prosessin vaikutukset alueen näkyvässä topografiassa ovat vallitsevana.

Vallitsevuuden mukaisesti määritellyt korkokuvatyyppit ovat Rukalla seuraavat:

Kallioperän muotojen määräämä korkokuva

Vanhat Svekokarelidisen poimuvuoriston kulu- tusjänteet määräävät suurtopografisia muotoja suurella osalla kaava- aluetta. Selvimmin tämä näkyy keskeisen vaarajakson kohdalla (Pyhävaara, Ruka, Valta- ja Valkeaisenvaara, Kontainen, Kumpuvaarat, Ruoppivaara). Kallioperän vaikutus pinnanmuotoihin tulee esille kuitenkin myös kaava-alueen eteläosassa (Hieta-, Ihtingin-, Kumpu- ja Rönninginvaara) sekä itäosassa (Rokovan alue, Vuossijoen kangas, Ronivaara, Antinvaara). Kallioperän muodot määräävät paikoin pinnanmuotoja myös keskeisen vaarajakson länsipuolella (mm. Kokonvaara-Tervasvaara, Mehtikananaho, Viipuskangas).

Moreenimuotojen korkokuva

Keskeisen vaarajakson ympäristössä tavataan paksujen moreenikerrostumien alueita, missä kallioperän osuus korkokuvaa määräävänä tekijänä on toissijainen. Nämä alueet ovat suurtopografiassa suhteellisen tasaisia ja loivapiirteisiä, mutta pienissä piirteissä maasto on vaihtelevaa. Alueille ovat tyypillisiä moreenista kerrostuneet drumliinit ja moreenikummut. Laajimmin näitä moreenimuotojen luonnehtimia alueita tavataan

kaava-alueen länsi- ja eteläosassa sekä Rukajärven itäpuolella.

Jäätikköjokisyntyinen korkokuva

Mannerjäätikön sulamisvesien aikaansaama korkokuva käsittää sekä virtaavan veden kuluttamat että aineksen kasaantumisessa syntyneet muodot. Suuret kokoojauomat alueen eteläosassa muodostavat maastossa näkyvää korkokuvaa. Luoteisosan harjumuodostuma on laajin yhtenäinen jäätikköjokisyntyisen korkokuvan alue kaava-alueella. Se käsittää sekä kulutusosueita (paljaaksi huuhtoutuneita alueita) että kerrostumisosueita (harju ja harjudelttä).

Tuulen muovaama korkokuva

Harjumuodostumaan liittyen tavataan kaava-alueen pohjoisosassa myös tuulen muovaamaa korkokuvaa (dyynejä, kulutus- ja peittohiekkaluoteita).

Eloperäinen korkokuva

Soita ja soistumia tavataan kaava-alueella runsaasti. Selvimmin suot muodostavat itsenäistä korkokuvaa kuitenkin alueen kaakkois- ja eteläosassa sekä monin paikoin kaava-alueen länsiosassa.

Maaperän kulutuskestävyys

Maaperän mekaaninen kulutuskestävyys tarkoittaa maaperän kykyä säilyttää rakenteensa mekaanista kulutusta vastaan. Siihen sisältyy maaperän tiivistyminen tallauksen tai liikenteen seurauksena sekä maaperän erodoitumisherkkyys (maalajin ominaisuus liikkua paljastuttuaan painovoiman, veden tai tuulen vaikutuksesta).

Paljas kallio sinänsä kestää mekaanista kulutusta hyvin. Herkäksi kallioalueet tekee kulutuksen kannalta ohuen moreenikerroksen tai ohuen sammalikerroksen peittämät alueet, jotka usein kuluvat herkästi esim. tallauksen seurauksena ja irtain maaperä kulkeutuu virtaavan veden tai painovoiman vaikutuksesta pois alkuperäiseltä paikaltaan.

Moreenimaaperä sinänsä kestää mekaanista kulutusta kohtalaisen hyvin. Kuitenkin vilkkaasti käytetyillä reiteillä tapahtuu ajanoloon reitin kulumista ja vähittäistä syöpymistä alustaansa suoranaisen mekaanisen kulutuksen sekä kuluneelle reitinosalle hakeutuvan virtaavan veden (sade- ja lumensulamisvedet) vaikutuksesta. Tämä näkyy selvimmin vähäkivisen moreenin ollessa kyseessä (polun syöpyminen alustaansa mekaanisen kulutuksen seurauksena) sekä rinnealueilla (mekaaninen kulutus ja virtaava vesi, osittain myös painovoima). Paikoin jyrkissä rinteissä polku toimii sulamis- ja sadevesien kerääntymisreitinä, jolloin polun paikalla voi esiintyä voimakastakin eroosiota, kuten on tapahtunut esim. Konttaisen etelärinteellä.

Harju- ja dyynialueiden hiekkainen maaperä ei merkittävästi tiivisty tallauksen seurauksena, mutta se on erityisen herkkää erodoitumaan pintaosistaan. Mikäli hiekkainen maaperä paljastuu, lähtee se tasaisilla alueilla helposti tuulen kuljetukseen mukaan ja syntyy ns. tuulipurto (tuulen kuluttama allas), ts. dyyni aktivoituu osittain uudelleen. Kulkureitit hakeutuvat usein kuluneiden alueiden reunamille, jolloin erodoituva alue laajenee jatkuvasti.

Mikäli hiekkainen maaperä paljastuu rinteillä, vaikuttavat maaperän erodoitumiseen tuulen lisäksi painovoima (kuivan hiekan valuminen) ja virtaava vesi (sadevesi, lumen sulamisvesi). Tällöin eroosio voi olla nopeaa ja laaja-alaista ja se on hyvin vaikeasti pysäytettävissä. Myös rinteillä tallaus laajentaa helposti eroosioaluetta entisestään. Maanpinnan rikkouduttua kasvillisuus palaa tällaisille alueille hyvin hitaasti.

Turvemaaperän alueet ovat myös herkkiä kulumaan. Tärkeimmät kulumiseen vaikuttavat tekijät ovat turpeen märkyys ja suon pintaosan kasvillisuus. Tarkemmin soiden kulutuskestävyyttä on tarkasteltu kasvillisuuden kulutuskestävyyden yhteydessä.

Rukan kasvipeite

Kasvillisuustyypit

Rukan alue kuuluu Suomen luonnontieteellisessä aluejaossa pohjoisboreaalisen vyöhykkeen Peräpohjolan lohkokon. Tässä lohkokossa erottuu

Koillismaa vielä lisäksi omana kostean mereisenä alueena (esim. Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998: Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt). Kuusimetsien runsaus on selvänä viitteenä alueen mereisyydestä.

Seuraavassa on esitelty tiivistetysti Rukalla tavattavat kasvillisuuden vallitsevat pääryhmät ja niiden luonteenpiirteet Kalelan metsätyypittelyn (Kalela, A. 1961: Waldvegetationszonen Finnlands und ihre klimatischen Paralleltypen. Arch. 16 Suppl.) ja Eurolan ja Kaakisen suotyyppioppaan mukaisesti (Eurola, S. & Kaakinen, E. 1978: Suotyyppiopas).

Metsät

Mereisistä olosuhteista ovat osoituksena kanervan (*Calluna vulgaris*) ja ruohokanukan (*Cornus suecica*) runsastuminen vaarojen lakimetsissä. Pienialaisina tavataan vaarojen lakiosissa myös selvästi mereisiä metsätyyppejä, kuten variksenmarja-seinäsammal-tyyppi (*Empetrum-Pleurozium*-tyyppi) ja mustikka-seinäsammal-tyyppi (*Myrtillus-Pleurozium*-tyyppi). Vaarojen lakimetsissä ovat kuitenkin vallitsevia keskeisellä vaarajaksoilla variksenmarja-kynsisammal-jäkälätyypin (*Empetrum-Dicranum-Lichenes*-tyyppi) riekonmarjamuunnos (*Arctostaphylos*-variantti) sekä kanerva-sammal-jäkälätyyppi (*Calluna-Bryophyta-Lichenes*-tyyppi). Mustikka-seinäsammal-jäkälätyyppi (*Myrtillus-Pleurozium-Lichenes*-tyyppi) ja mustikkakynsisammal-jäkälätyyppi (*Myrtillus-Dicranum-Lichenes*-tyyppi) ovat yleisiä pienillä aloilla (Haapasaari, M. 1988: The oligotrophic heath vegetation on northern Fennoscandia and its zonation. Acta Botanica Fennica 135).

Karukkokankaita eli jäkälätyypin metsiä (CIT, *Cladonia*-tyyppi) tavataan pienialaisina vain kaava-alueen pohjoisosan fossiilisten dyynien paisterinteillä ja harjanteilla. Dyynimetsät ovat lähes puhtaita mäntymetsiä.

Kuusamon mereisistä olosuhteista johtuen ovat jo kuivan kankaan kasvupaikkatyyppiin kuuluvat kanervatyyppin metsät (MCCIT, *Myrtillus-Calluna-Cladonia*- eli mustikka-kanerva-jäkälätyyppi) kuusivaltaisia. Kuivahkon kankaan kasvupaikkatyyppin metsät (EMT, *Empetrum-*

Myrtillus- eli variksenmarja-mustikka-tyyppi) ovat myös kuusivaltaisia ja edustavat Kuusamon yleisintä metsätyyppeä (Kalela 1961; Alavuotunki, A. 1989: Rukatunturin luonnonhoitometsän kasvillisuudesta. Teoksessa Rukan alueen luonto, Oulun yliopiston Oulangan biologisen aseman monisteita 13, toim. J. Viramo). Kuivia kankaita tavataan hiekkamaaperän alueilla kaava-alueen pohjoisosassa sekä vaarojen yläosissa ohuen moreenipeitteen alueilla. Kuivahkot kankaat ovat vallitsevina vaarojen alarinteillä ja pienemmillä kohoumilla.

Paksusammaleinen kerrossammal-mustikka-tyypin (*Hylocomium-Myrtillus*-tyyppi, HMT) kuusivaltaiset tuoreet kankaat ovat vallitsevina kosteimmilla, rehevimmillä ja varjoisimmilla alueilla, mm. keskeisen vaarajakson jyrkillä länssi-luoteisrinteillä. Seinäsammal (*Pleurozium schreberi*) alkaa yleistyä tutkimusalueen vaarojen yläosien HMT-metsien pohjakerroksessa. Samoin lisääntyy lehtipuiden osuus (Kalela 1961; Alavuotunki 1989).

Valtavaaran kuusimetsien sopukoista löytää saniaistyyppin lehdoista pääosin hiirenportaan (*Athyrium filix-femina*) ja isoalvejuuren (*Dryopteris expansa*) leimaamia lehtoja. Jonkin verran esiintyy komean kotkansiiven (*Matteuccia struthiopteris*) ja siron myyränportaan (*Diplazium sibiricum*) leimaamia lehtoja (Alavuotunki 1989).

Suurruoholehdoista vallitsevia Rukan ympäristössä ovat pohjansinivalvattilehdot (*Cicerbita alpina*-lehdot) sekä vaarojen laitamilla tavattavat metsäkurjenpolvi-mesiangervotyyppin lehdot (*Geranium-Filipendula*-tyyppi). Paikoin puronvarsilla tavataan myös lehtokorpea (Alavuotunki 1989).

Suot

Itse keskeisellä vaara-alueella suot ovat suurimmaksi osaksi pienialaisia ja pirstaleisia. Paineiden ja puronvarsien suot ovat pääosin karuja, mutta paikoin tapaa rehevämpääkin kasvilisuutta (Alavuotunki 1989).

Vaarajakson ympäristössä tavataan jo laajempia suokokonaisuuksia, joista kalkkikallioperän vai-

kutuksesta osa on myös reheviä. Korpityyppejä esiintyy hyvin vähän muuten niin rämeisyyden ja nevaisuuden leimaamilla suoalueilla. Ravinteisia lettotyyppejä tavataan Hirsilammen, Vuosselijärven länsipuolen sekä Pikku Kumpuvaaran alueen soidensuojelun perusohjelma-alueilla (Kukko-oja, K. 1989: Rukan suot soidensuojelun perusohjelmassa. Teoksessa Rukan alueen luonto, Oulun yliopiston Oulangan biologisen aseman monisteita 13, toim. J. Viramo)). Lisäksi niitä tavataan myös Saarualampien ympäristössä, paikoin pieninä painanteina tai kaupina rinnejuotteina Valtavaaralla (Alavuotunki 1989) sekä kaava-alueen itäosassa Löyhkösen soidensuojelun perusohjelman alueilla ja eteläosassa Reposuon soidensuojelun perusohjelman alueella (Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus 1998: Suomen Natura 2000 –kohteet, Reposuo, Särkipärä-Löyhkönen-Antinvaara).

Hirsilampi sijaitsee Pyhävaaran luoteiskulmalla. Maasto viettää loivasti länteen ja luoteeseen. Lammesta pohjoiseen on tavanomaisia kangaskorpiä, tupasvillärämeitä ja saranevaa, mutta lammesta lähtevän puron lounaispuolella kalkkivaikutus on selvä. Aivan lammen lähellä on hyvin edustava Sphagnum warnsdorffii-kirjoletto. Siitä länteen on pienehköjä kuvioita rimpilettoja, välipintaista Campylium-lettoa, lettorkeaa ja –rämettä (Kukko-oja 1989).

Vuosselijärveen lännestä laskevan Saaruanpuron suulla on runsasravinteinen suoalue molemmiin puolin puroa. Täällä Rukatunturin itäisellä alarinteellä on lettokorpiä, joiden puusto on harvahaikoja eikä kovin kookasta. Vielä avoimempia ovat lähdevesipitoiset koivuletot. Suon avoin letto on suurimmalta osaltaan Campylium-Limprichtia intermedia-tyyppejä. Märimmät osat ovat Scirpidium-rimpisiä. Saaruanpuronvarren luhtainen vyöhyke on hyvin tyypillistä ruoho- ja heinäkorpea (Kukko-oja 1989).

Pikku Kumpuvaaran suot ovat pienikokoinen lettojen suojelukohde. Siellä sijaitsee yksi parhaista ja tyypillisimmistä Kuusamon koivuletoista. Alue on myös lehtojensuojelullisesti merkittävä vaikka osa lehdoista on käsitelty metsätaloudellisesti. Eteläosassa sijaitseva rotokolaakso ja sitä reunustavat kalliit lisäävät

huomattavasti alueella esiintyvien biotooppien määrää (Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus 1998: Suomen Natura 2000 –kohteet, Kumpuvaaran suot).

Särkipärä-Löyhkösen-Antinvaaran rinneletot ja –lehdot sekä järvenranta-suot lajistoinen ovat erittäin edustavia huolimatta osaan lehtoja kohdistuneesta metsänkäsittelystä. Alue –on erityisen tärkeä myös uhanalaisen lintu- ja kasvilajiston suojelussa ja sen lajistokombinaatiot ovat Kuusamon oloissa poikkeukselliset (Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus 1998).

Reposuon alue on uhanalaisen lettolajiston suhteen maamme edustavimpia soita. Lettojen harvinainen ja uhanalainen lajisto sekä kasvillisuustyytit ovat hyvin monipuolisia. Alue on ollut klassinen lettotyyppeiden ja –lajien tutkimuskohde, minkä ansiosta alueen lajisto on –hyvin tunnettua (Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus 1998).

Kasvipeitekartoitus

Liitekartalla esitetty kasvipeitekartoitus kaava-alueelta on laadittu pääosin ilmakuvatulkintana 1:10 000 vääräväri-ilmakuvilta (kuvausvuosi 1992). Epäselvissä tapauksissa kasvillisuustyyppien rajaaminen on tarkistettu maastossa. Maastossa on tehty myös runsaasti havaintoja kasvilajistosta sekä kasvipeitteen tilasta.

Kartalle on rajattu toisaalta hakkuualueet ja nuoret taimikot niiden kasvillisuustyyppiä erittelemättä (tyyppejä ei vielä ole tunnistettavissa) ja toisaalta varttuneista taimikoista lähtien myös metsäkasvillisuustyytit yleiskaavatarkkuuteen yleistäen. Suotyyppien rajaaminen ja nimeäminen perustuu ilmakuvatulkintaan ja maastohavaintoihin.

Kasvipeitekartassa on kasvillisuustyyppiä yhdistelty seuraavasti:

- *tuoret ja lehtomaiset kankaat*:
 - kerrossammal-mustikkatyyppi (HMT)
 - saniaistyyppien lehdot
 - suurruoholehdot
- *kuivahkot kankaat*
 - variksenmarja-mustikkatyyppi (EMT)
 - variksenmarja-seinäsammatyyppi

- mustikka-seinäsammaltyyppi
- *kuivat kankaat*
- mustikka-kanerva-jäkälät. (MCCIT)
- variksenmarja-kynsisammal-jäkälät.
- mustikka-seinäsammal-jäkälätyyppi
- *karukkokankaat*
- jäkälätyyppi (CIT)
- kanerva-sammal-jäkälätyyppi
- kalliometsät
- *rämeet*
- puustoiset suot
- *nevat*
- avoimet suot
- *ojikot/muuttumat*
- eri-ikäiset ojitetut suoalueet

Muilta osin kasvillisuuskartassa on lisäksi rajattu taimikko- ja avohakkuualueet, pellot ja maatalouden pihapiirit, kasvittomat alueet (mm. maa-ainestenottoalueet, lanskialueet), laskettelu-rinteet sekä asemakaavan mukaisesti rakennettujen kortteleiden alueet.

Samalla kartalla on esitetty kasvipeitteeseen tiiviisti kytkeytyvät seikat:

- *kesäaikainen kasvipeitt. kulutuskestävyys*
- *maisematilan avoimuus*
- *maiseman kokeminen kesällä ja talvella.*

Arvokkaat elinympäristöt ja uhanalaiset kasvilajit

Yleiskaavan tarkastelualueella sijaitsevat seuraavat Natura 2000 -alueet:

- Valtavaara-Pyhävaara
- Kumpuvaaran suot
- Reposuo
- Särkipä-Löyhkönen-Antinvaara

Natura 2000 -alueet kuvataan liitteessä.

Metsäluonnon erityisen tärkeät elinympäristöt ja suojellut luontotyypit

Tarkastelualueella tavataan *metsälain (1093/1996) erityisen tärkeistä elinympäristöistä* runsaasti lähes kaikkia metsälain 10 §:ssä mainittuja tyyppisiä. Ne sijoittuvat suurelta osin Natura 2000 -ohjelman tai soidensuojelun perusohjelman kohteille.

Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskus on inventoinut Pohjois-Kuusamon alueelta metsäluonnon arvokkaita elinympäristöjä muilta kuin valtion omistamilta mailta, mutta inventointiaineisto on julkistettavissa vain maanomistajien luvalla eikä siten tässä yhteydessä käytettävissä.

Tämän selvityksen maastokartoitusten sekä muun olemassa olevan tiedon perusteella metsäluonnon arvokkaiden elinympäristöjen esiintymistä suojelukohteiden ulkopuolisilla alueilla voidaan kuitenkin tarkastella seuraavista lähtökohdista ja tätä kautta ne myös voidaan huomioida maankäytön suunnittelussa:

Pienvesien välittömät lähiympäristöt

- kaava-alueella on runsaasti pieniä suolampia, puroja sekä vaarojen ja kohoumien alarinteillä myös lähteitä, lähteikköjä ja tihkupintoja, joiden luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset välittömät lähiympäristöt ovat metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä

Ruoho- ja heinäkorvet, saniaiskorvet ja lehtokorvet

- esiintyvät pienialaisina rehevillä ja märillä paikoilla (suon reuna, lähteinen paikka, puron varsi, notkelma, jyrkänteen juuri kalkkivaikutteisella alueella)
- luonnontilaisia reheviä korpia on jäljellä niukasti (ojitettu, otettu viljelyyn), joten säilyneet ovat hyvin tärkeitä
- uhanalaisten, ravinteisuutta vaativien kasvien esiintyminen on usein viitteenä myös näiden luontotyyppien esiintymisestä

Suurin osa rehevistä korvista sijoittuu suojelukohteille.

Letot

- letot ovat ravinteikkaita avo- tai puustoisia soita kalkkipärisillä tai muutoin ravinteikkailla mailla
- letot on useimmiten raivattu viljelymaaksi tai ojitettu metsätalouden käyttöön, joten säilyneet letot ovat hyvin tärkeitä

- uhanalaisten, ravinteisuutta vaativien kasvien esiintyminen on usein viitteenä myös tämän luontotyyppin esiintymisestä

Suurin osa kaava-alueen letoista sijoittuu suoje-
lukohteille.

Rehevät, kuivat, tuoreet ja kosteat lehtolaikut

- lehtojen merkitys uhanalaisten lajien säilymiselle on suurempi kuin minkään muun kasvupaikkatyyppin
- yleiskaava-alue sijoittuu Pohjois-Kuusamon lehto- ja lettokeskuksen alueelle, missä kalkkivaikutus näkyy selvästi
- ravinteikkaat tasamaan lehdot on raivattu pelloiksi ja valtaosa nykyisistä rehevistä lehdoista sijaitsee pienialaisina jäänteinä jyrkimmissä, kuivimmissa, kivisimmissä tai vaikeakulkuisimmissa maastonkohdissa
- kuivia, keskiravinteisia metsäkurjenpolvi-
puolukkatyyppin (GVT) lehtoja tavataan hy-
vin harvinaisina parhailla, kuivilla kalkki-
alueilla
- yleensä havupuuvaltaisia, tuoreita metsä-
kurjenpolvi-metsämarretyyppin (GDT) leh-
toja tavataan parhailla, tuoreilla kalkkivai-
kutteisilla alueilla
- kosteista lehtolaikuista yleisin on ravin-
teikas metsäkurjenpolvi-mesiangervotyy-
pin suurruoholehto (GfiT), saniaislehdoista
tavataan keskiravinteista hiirenporras-
isoalvejuurilehtoa (AthAssT), ravinteikasta
kotkansiipilehtoa (MaT) sekä ravinteikkain-
ta Kuusamon erikoisuutta, myyränporras-
lehtoa (DiplT)
- uhanalaisten, ravinteisuutta vaativien kasvi-
en esiintyminen on usein viitteenä myös
tämän luontotyyppin esiintymisestä

Suurin osa kaava-alueen lehdoista sijoittuu suo-
jelukohteille.

Pienet kangasmetsäsaarekkeet ojittamattomilla soilla

- tavallisesti alle 1 ha:n laajuiset, luonnonti-
laiset tai sen kaltaiset kangasmetsäsaarek-
keet ojittamattomilla soilla
- metsän ja suon reunavyöhyke ekologisesti
tärkeä, saarekkeet tarjoavat rauhallisia pe-

säpaikkoja eläimistölle, maisemakuvallises-
ti usein arvokkaita

- kaava-alueella pieniä kangasmetsäsaarek-
keita tavataan runsaasti ojittamattomilla
soilla

Ojittamattomille soille sijoittuvat pienet kan-
gasmetsäsaarekkeet kuuluvat metsälain arvok-
kasiin elinympäristöihin. Metsätaloudellisia
toimenpiteitä näillä kohteilla säätelee metsälaki.

Rotkot ja kurut, jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät

- yleisiä Kuusamon kallioperältään vaihtelevan topografian alueilla
- kurunpohjat sekä jyrkänteiden juuret sois-
tumineen ja pienvesineen sekä toisaalta
paiste- ja varjorinteineen muodostavat
maaperä- ja pienilmasto-oloiltaan jyrkästi
muusta metsäluonnosta poikkeavia ekosys-
teemejä

Maankäytön suunnittelussa huomioidaan rinteet
ja jyrkänteet sekä niiden välittömät alusmetsät
metsälain erityisen tärkeinä elinympäristöinä.

Kalliot, kivikot ja louhikot

- yleisiä Kuusamon kallioperältään vaihtelevan topografian alueilla kalliokohoumien lakiosissa
- kallionlaen metsien arvokkaita ominaispiir-
teitä ovat paljaan kallion sekä sammal- ja
jäkäläpeitteen mosaiikki ja hidaskasvuisen
puuston luonnontilaisuus
- etenkin ravinteiset kalliot ovat useiden
uhanalaisten lajien kasvupaikkoja

Vähäpuustoiset suot

- ojittamattomia kitu- ja joutomaiden nevoja,
rämeitä ja korpia

Rantaluhat

- metsälain määrittelyyn sisältyvät vesistöjen
tulvavaikutteisilla metsäisillä rannoilla
esiintyvät metsä-, pensaikko- ja avoluhat
(tulvavaikutteisia märkeä soita vesistöjen
rannoilla)

Luhtaisia rantasoiita tavataan varsinkin pinta-alaltaan pienimpien vesistöjen alavimmilla rannoilla yleisesti. Kohteet sisältyvät metsä- ja vesilain mukaisesti luonnontilaisina säilytettäviin pienvesistöihin sekä vähäpuustoihin soihin.

Luonnonsuojelulain suojellut luontotyyppit (1096/1996 29§) ovat maassamme harvinaisia ja esiintyvät yleensä pienialaisina monesti vain tietyllä alueella. Suojelluista luontotyypeistä tavataan Rukan yleiskaava-alueella vain *luonnontilaisia hiekkarantoja* Purnu- ja Kantojärven harjannoilla. Näitä alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyyppin ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu.

Vesilain (1105/1996) 15a § ja 17a §:n mukaisia luonnontilaisia alle yhden ha:n suuruisia *lampia ja järviä* tai luonnontilaisia *uomia ja lähteitä* tavataan kaava-alueella lukuisia. Näitä ei vesilain mukaan saa muuttaa tai toimenpiteillä vaarantaa siten, että niiden säilyminen luonnontilaisena vaarantuu. Koko kaava-alueella ei kuitenkaan ole käyty maastossa yksityiskohtaisesti läpi, joten osa noroista ja luonnontilaisista lähteistä puuttuu kartalta. Näiden alueiden osalta metsä- ja vesilaki säätelevät maankäyttöä.

Kasvillisuuden kulutuskestävyys

Kenttäkerroksen kasvillisuuden kulutuskestävyys koostuu toisaalta kasvipeitteen kestävydestä mekaanista kulutusta kohtaan ja toisaalta kasvipeitteen kyvystä uusiutua kulutuksen jäljiltä (uusiutumisnopeus).

Herkimmin vaurioituvia alueita ovat tarkastelualueella kaikkein kuivimmat ja karuimmat metsätyypit ja märimmät suot. Erittäin heikko kulutuskestävyys on kallioalueiden sekä dyynialueiden kuivimpien paisterinteiden karukkokankaila. Varsinkin kuivana jäkälä murskautuu helposti kävelijän jalan tai kulkuneuvon renkaan alla. Murskautunut jäkäläalue uusiutuu hyvin hitaasti. Kostea jäkälä joustaa hyvin tallauksen alla, mutta voi silloinkin rikkoutua, koska se luistaa helposti jalan alla. Jäkälä, samoin kuin kanerva, eivät muodosta maaperää suojaavaa, yhtenäistä ja kestävä kasvimattoa eikä näille alueille synny myöskään maanpintaa suojaavaa vahvaa kunta- ja kariekerrosta, vaan paljas kallio tai

hiekkapaljastuu kulutuksessa helposti ohuen maaperä- tai kariekerroksen alta.

Soista mätät nevatyyppit ovat myös kulutuskestävyydeltään erittäin heikkoja. Mekaanisessa kulutuksessa suon pintakasvillisuus porkkautuu helposti mätän turpeen sekaan ja tällaisen porkkautuneen alueen kasvillisuus palautuu myös kohtalaisen hitaasti takaisin alkuperäiseen asuunsa. Usein näillä paikoilla tapahtuu myös alkuperäisen suokasvillisuuden muuttumista.

Hieman paremmin mekaanista kulutusta kestävät kuivat kankaat, mutta ne ovat kuitenkin vielä kulutuskestävyydeltään heikkoja. Puolukka ja Kuusamon alueilla kuivillakin kankailla esiintyvä mustikka kestävä mekaanista kulutusta jo sangen hyvin, mutta kenttäkerroksessa on vielä runsaasti jäkälää ja kanervaa, jolloin se on aukkoista ja niin myös helposti kuluva. Kulutuskestävyydeltään heikkoja ovat myös rämeet, jotka tosin varpuisen kenttäkerroksensa ansiosta kestävä kulutusta hieman märkiä nevoja paremmin. Rämeen kasvillisuus myös uusiutuu hieman nevojen kasvillisuutta nopeammin.

Mekaaniselta kulutuskestävyydeltään kohtalaisia ovat kaava-alueen kasvillisuustyypeistä jo selvän karie- ja kunnakerroksen muodostavat kuivahkot kankaat. Näiden tyyppien kenttäkerroksessa on myös sammalia, varsinkin seinäsammalta, mikä osaltaan myös parantaa mekaanista kulutuskestävyyttä. Soista myös selvitä alueen korpimaiset painanteet ovat kulutuskestävyydeltään kohtalaisia.

Melko hyvä kasvillisuuden kulutuskestävyys on tuoreilla kankailla ja nopean uusiutumisen vuoksi myös lehtomaisilla kankailla. Myös pintaosistaan kuivahtaneet ja heinittyneet ojit ja muuttumat ovat kulutuskestävyydeltään yleensä kohtalaisen hyviä.

Kulutuskestävyydeltään hyväksi on luokiteltu pellot ja maatalouden pihapiirit sekä heinittetyt laskettelurinteet. Rakennetuilla alueilla sen sijaan kulutuskestävyys vaihtelee suuresti. Kulutuskestävyydeltään vaihtelevia ovat myös taimikot ja avohakkuut. Heinittyneet hakkuualueet ja taimikot ovat kasvillisuuden kulutuskestävyydeltään usein melko hyviä.

Eläimistö

Kaava-alueen eläimistön monimuotoisuuden kannalta avainasemassa ovat suuret ja luontosuhteiltaan monipuoliset suojelualueet.

Valtavaaran-Konttaisen alue on vanhastaan laajalti tunnettu sinipyrstön esiintymispaikka Suomessa. Yleiskaava-alueen linnustossa painottuvat vanhojen havumetsien lajit, kuten kanahaukka, varpushaukka, palokärki, pohjantikka, tiltti, lapintiainen, töyhtötiainen ja puukiipijä sekä kanalinnuista pyy ja metso (Metsähallitus 1999). Suojelualueita ympäröivät hakkuu- ja taimikkoalueet –ovat myös teeren ja riekon tärkeitä elin-alueita.

Pikkunisäkselajistossa on huomattavaa, että muualla Kuusamossa harvalukuisia metsäsopeleita asustaa runsaasti Valtavaaran lakialueilla ja metsissä (Metsähallitus 1999: Valtavaaran ja Pyhävaaran luonnonsuojelualueen runkosuunnitelma. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisu- ja Sarja B No 49).

Valtavaaran-Pyhävaaran Natura 2000 –kohteella tavataan luontodirektiivin liitteen II lajeista saukko ja lintudirektiivin liitteen I linnuista helmipöllö, hiiripöllö, kurki, liro, metso, palokärki, pohjantikka, pyy ja varpuspöllö. Alueella tavataan myös runsaasti muitakin lintulajeja. Valtavaara on vanhastaan tunnettu mm. läntisen Euroopan ”varmimpana” sinipyrstöpaikkana.

Särkipäran-Löyhkösen-Antinvaaran Natura 2000 –kohde on erityisen tärkeä myös uhanalaisen lintulajiston suojelussa. Lintudirektiivin liitteen I linnuista alueella tavataan kaakkuri, kala-tiira, kuikka, kurki, lapintiaira, laulujoutsen, liro, sinisuohaukka, suokukko, suopöllö, uivelo ja vesipääsky.

Maisemakuva ja arvokkaat maisema-alueet

Kainuun ja Kuusamon vaaramaiden maisema-maakuntaan kuuluva Kuusamon vaaraseutu on kauneudestaan kuulua Kuusamon vaaramaise-maa. Ruka-Valtavaaran yhtenäinen vaarajono on Pohjois-Pohjanmaan korkeinta aluetta. Alueen jylhyttä korostavat jopa 200 metrin paikalliset koreuserot.

Erityisen jyrkkiä kohtia ovat Rukan Juhannuskallio ja Konttaisen vaaran länsirinne, joita molempia voidaan pitää Suomen kansallismaisemaan lukeutuvina kohteina. Molemmat kohteet sisältyvät Valtavaara-Pyhävaaran Natura 2000 –alueeseen. Laajalti kaukomaisemassa näkyvä kohde on myös samaan Natura-alueeseen sisältyvä Pyhävaara Rukan eteläpuolella. Näiltä kohteilta avautuu monin paikoin myös hyvin laajoja näkymiä ympäristön kumpuilevaan metsä-, suo- ja vesistömaisemaan.

Konttaisen, Valtavaaran, Rukatunturin ja Pyhävaaran vaarajakso muodostaa myös Rukan seudun viheralueiden rungon, joka käsittää Rukan keskeisen matkailupalvelujen alueen sekä siihen liittyvät yleiskaava-alueen suurimmat luonnonsuojelualueet, Valtavaara-Konttainen Rukan pohjoispuolella, Juhannuskallion suojelualue Rukan eteläpäässä ja Pyhävaara Rukatunturin eteläpuolella.

Rukan matkailupalvelujen alueelta on hyvät viher yhteydet vaarajakson suunnassa pohjoiseen ja itään maaston yleisen suuntautuneisuuden mukaisesti Rukajärven eteläpuolitse, Vuosseli-järven molemmin puolin sekä pohjoisosassa Porontimajärven molemmin puolin. Länteen ja etelään yhtäjaksoisia viher yhteyksiä katkaisevat tiet ja vesistöt sekä eteläosassa kaava- aluetta myös maaston poikittainen suuntautuneisuus.

Porontimajärven rannalla sijaitseva Virkkulan kylä on edustava ja hyvin säilynyt esimerkki Kuusamon erämaan kannas- ja mäki-asutuksesta. Virkkulasta avautuu laaja ja komea näkymä Porontimajärven yli Konttaiselle ja Valtavaaralle.

Maisemahäiriöt

Kaava-alueen maisemahäiriöt keskittyvät Rukan alueelle. Rukatunturin pohjois- ja eteläpään huipuille sijoitetut mastot näkyvät kaukomaisemassa laajalla alueella. Samoin kaukomaisemassa näkyviä häiriörakenteita ja –alueita ovat lasketelurinteet ja niihin liittyvät hissirakenteet, jotka näkyvät varsinkin kesäaikana kaukomaisemassa luonnontilaisista vaaranrinteistä selvästi erottuvina alueina.

Rukan eteläisen maston alue sekä eteläisimmän hissien yläpään pääteaseman karkeasti toteutetut perustusrakenteet näkyvät häiritsevästi Juhanuskallion laelle sekä lähistöllä kulkeville ulkoilureiteille. Häiriö on jälleen voimakkaampi kesäaikaan.

Rakentamisen rajoitukset

Rakentamista rajoittavina tekijöinä Rukan yleiskaava-alueella esitetään seuraavia:

- *Turvealueet, kosteikot ja korkean pohjaveden pinnan omaavat alueet*
Mikäli näille alueille rakennetaan, merkitsee se yleensä massanvaihtoja sekä täyttöjä ja/tai kuivatusta; myös reittien sijoittaminen näille alueille merkitsee yleensä reitin pohjustamista tai kulkurakenteiden tekemistä.
- *Karukkokankaat*
Kulutuskestävyydeltään heikoimmat kasvilisuusalueet soveltuvat huonosti rakentamiseen ja reittien sijoittaminen näille alueille merkitsee monin paikoin reittien pohjustamista ja/tai suojarakenteiden tekemistä.
- *Kallioalueet*
Kallioalueilla kasvipeite ja ohut maaperä kuluvat helposti, alueet ovat usein myös maisemakuvallisesti arvokkaita ja sijoittuvat näkyville paikoille.
- *Jyrkät rinteet*
Järkevän rinnerakentamisen kannalta liian jyrkät alueet (kaltevuus yli 30 %)

Lisäksi liitekartalle on merkitty seuraavat rakentamista rajoittavat tekijät:

- *suojelukohteiden rajat (kansallispuisto, metsähallituksen suojelualueet, soidensuojelualueet, lehtojensuojelualue)*
- *Natura 2000 –ohjelman kohteet*
- *pohjavesialueen ja pohjaveden muodostumisalueen rajat*
- *vedenottamot ja tutkitut vedenottopaikat*

- *tiedossa olevat metsä-, vesi- ja luonnonsuojelulain mukaiset arvokkaat luontotyyppit (vähäpuustoiset suot, pienvedet ja niiden välittömät lähiympäristöt, jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät; vrt. edellä jyrkät rinteet, sekä kalliometsät; vrt. edellä kallioalueet).*

2.2 RAKENNETUN YMPÄRISTÖN JA TOIMINTOJEN NYKYTILANNE

Yhdyskuntarakenne

Rukan rakentaminen on levinnyt laajalle alueelle, mutta pääosa loma-asunnoista sijaitsee muuttaman kilometrin säteellä laskettelurinteistä.

Rakennetuimmat alueet ovat rinteiden länsipuolella sijaitseva Kelokalttiokylä sekä sen pohjoispuolella sijaitseva Länsi-Ruka, jossa on suurin osa alueen palveluista.

Vajaasti rakentuneita alueita ovat mm. Kesäjärvi (valtatien länsipuolella), Plantinginharju (rinteiden eteläpuolella), Talvijärvi ja Huttulampi (Länsi-Rukan pohjoispuolella) sekä Vuosselinrinne ja Saaruanaho (rinteiden itäpuolella). Lisäksi asutusta on kyläalueilla ja järvien rannoilla.

Ruka 2005 -strategian mukaan Rukan yhdyskuntarakenne on hajanainen, ja ydinalueelta puuttuu selvä keskusta. Liikkumisessa ja palvelujen saatavuudessa on ongelmia.

Palvelut

Ruka on yksi Suomen suosituimmista matkailu- ja talviurheilukeskuksista. Alueen vetovoimaisuus perustuu monipuolisiin ulkoilumahdollisuuksiin.

Matkailualue on syntynyt nopeasti. Rinteitä ryhdyttiin raivaamaan 1950-luvulla. Ensimmäiset matkailua palvelevat parakit siirrettiin Rukalle vuonna 1958, ja ensimmäinen hotelli rakennettiin vuonna 1963. Viime vuosina ydinalueelle on rakennettu runsaasti uusia palvelurakennuksia.

Alueen hotelli- ja ravintola- sekä ohjelma- ja liikuntapalvelut ovat monipuoliset. Hotelleissa on vuodepaikkoja n. 1600, ja ravintoloissa on asiakaspaikkoja on yli 6000. Lisäksi alueella on matkailumajoja ja mökkikylä. Ohjelmapalveluyritykset järjestävät kesällä koskenlaskua, kalastusta, melontaa sekä talvella moottorikelkka- ja koiravaljakkosafareja. Ohjelmapalveluita tarjoavia yrityksiä on n. 50.

Laskettelurinteitä on n. 30 ja hissejä n. 20. Rinteiden pituudet vaihtelevat 150 metrillä 1300 metriin. Rukan rinteiden nykyiseksi kapasiteetiksi on arvioitu 4300 laskettelijaa ja hissien kapasiteetiksi 5600 laskettelijaa. Käytännössä laskettelihoita on vilkkaimpina päivinä tätä enemmän.

Laskettelurinteiden lisäksi alueella on mm. kansainväliset mitat täyttävä hiihtostadion, maailman suurin ympärivuotisessa käytössä oleva hyppymäki (K-120 suurmäki), kattava latuverkko sekä runsaasti moottorikelkkailu-, maastopyöräily- ja melontareittejä. Kesällä Rukatunturia voi laskea alas Suomen pisintä kilometrin mittaista kesäkelkkarataa pitkin.

Muista palveluista mainittakoon yksi vähittäiskauppa sekä kaksi koulua: Rukan koulu sekä Rukajärven koulu.

Rukan alue toimintoiheen työllistää noin 400 henkilöä. Työpaikat ovat pääosin palvelualalla. Merkittävimpiä työllistäjiä ovat majoitus- ja ravitsemustoiminta sekä ohjelmapalvelut.

Asuminen

Pysyvää asutusta suunnittelualueella on varsin vähän. Alueella asuu alle 1000 henkilöä. Pysyvä asutus muodostuu maaseutumaisesta asutuksesta sekä alueella toimivien matkailupalveluita tarjoavien yrittäjien työntekijöiden asunnoista. Kylämäistä asutusta on Rukajärven kylässä, Tahkolanrannassa sekä Virkkulassa. Koko suunnittelualueen väestömäärä on hienoisessa laskussa.

Suunnittelualueella on runsaasti loma-asutusta. Alueella on yli 10 000 vuodepaikkaa, joista n. 15% sijaitsee hotelleissa. Suurin osa vuodepaikoista sijaitsee alle 2 km:n säteellä laskettelurinteistä.

Liikennejärjestelmä

Rukalle saapuva liikenne käyttää valtatietä 5. Tien keskimääräinen liikennemäärä on 2300

ajoneuvoa / vrk. Pääsiäisviikolla liikennemäärä on kaksinkertainen (n. 4600 ajon / vrk).

Liikennejärjestelmä on osittain puutteellinen. Rukan alueella on runsaasti eri tasoisia väyliä, joiden hierarkia ei ole täysin selkeä. Liikenteellisiä ongelmia aiheuttavat mm. pysäköintialueet, kapeat tai jyrkät ajoneuvoväylät, suuret ajonopeudet sekä kevyen liikenteen väylästäön puutteet. Ruuhkautumista esiintyy sesonkipäivinä.

Rukajärventien läpikulkuliikenne vähentää tietä reunustavien asuntojen viihtyisyyttä ja turvallisuutta.

Kunnallistekniikka

Rukalla on tehty mittavia kunnallisteknisiä investointeja. Rakennettuja kaavateitä ja -katuja alueella on n. 70 km, runkovesijohtoa n. 87 km ja runkoviemäreitä n. 55 km. Vesi- ja viemärijohtoverkosto on rakennettu asemakaava-alueelle. Myös Rukan ja Kuusamon taajaman välillä on vesijakelun yhdysjohto.

Alueella on käytössä seuraavat vedenottamot:

- Vuosselin vedenottamo
- Hyppyrinmäen vedenottamo
- Koulun vedenottamo
- Mutkalampi 1 vedenottamo
- Mutkalampi 2 vedenottamo
- Viipuksen vedenottamo/Ruka

Rukan alavesisäiliö sijaitsee Länsi-Rukalla.

Nykyisten vedenottamoiden kapasiteetti riittää pitkälle tulevaisuuteen myös matkailusesonkien aikana.

Jätevedenpuhdistamo sijaitsee valtatie läheisyydessä, Rukatunturintien liittymän luoteispuolella. Puhdistetut jätevedet puretaan pintavalutuskentälle ja edelleen Kesäjoen kautta Kitkajärven Kesälahteen. Pääsiäisenä 2002 puhdistamon kapasiteetista oli käytössä noin 70 %.

Länsi-Rukalle on rakennettu kaukolämpökeskus ja verkosto vuonna 2000.

Voimassa olevien kaavojen laajat aluevaraukset ovat vaikeuttaneet kunnallisteknisten investoin-

tien suunnittelua. Loma-asuntoalueiden toteutuminen on ollut sattumanvaraista, ja alueiden kunnallistekninen valmius on ollut huomattavasti edellä muuta rakentamista.

Maaston jyrkkäpiirteisyys ja kulutuksen voimakas vaihtelu aiheuttavat jonkin verran vesijohtoverkon painetasoon liittyviä ongelmia.

Yhdyskuntarakenteen hajanaisuuden, rakentamisen sattumanvaraisuuden ja kallioisen maaston vuoksi vesi- ja viemäriverkon rakentaminen on moninkertaisesti keskimääräistä kalliimpaa.

Maanomistus

Valtaosa suunnittelualueesta on yksityisessä omistuksessa.

Valtio omistaa Konttaisen–Valtavaaran–Rukatunturin vaarajakson ja Pyhätunturin alueen. Kuusamon kaupungin maanomistus on vähäistä.

2.3 SUUNNITTELUTILANNE

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n mukaan alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista.

Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista tuli lainvoimaiseksi 26.11.2001.

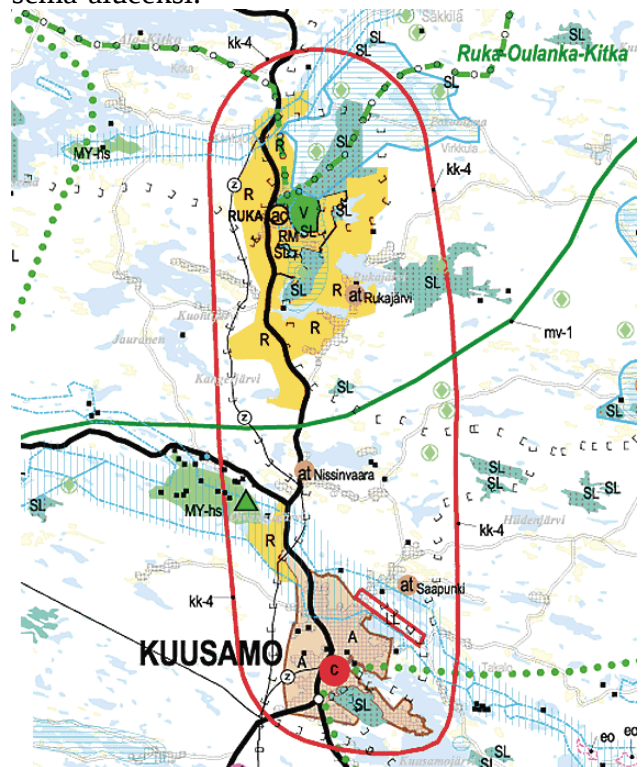
Alueidenkäyttötavoitteissa määrätään mm:

- Elinympäristöjen toimivuutta ja taloudellisuutta edistetään hyödyntämällä olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta ja eheyttämällä taajamia.
- Yhdyskuntarakenteen kehittämisessä pyritään vähentämään liikennetarvetta, parantamaan liikenneturvallisuutta ja edistämään joukkoliikenteen edellytyksiä.
- Alueidenkäytöllä edistetään elollisen ja elotoman luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilymistä. Ekologisten yhteyksien säilymistä suojelualueiden välillä edistetään mahdollisuuksien mukaan.
- Alueidenkäytöllä edistetään luonnon virkistyskäyttöä sekä luonto- ja kulttuurimatkailua parantamalla moninaiskäytön edellytyksiä.
- Alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuri- ja luonnonperinnön arvot säilyvät.
- Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet. Alueidenkäyttöä on ohjattava siten, ettei näitä aluekokonaisuuksia tarpeettomasti pirstota.
- Alueidenkäytön suunnittelussa rantaan tukeutuva loma-asutus on mitoittettava siten, että turvataan luontoarvoiltaan arvokkaiden ranta-alueiden säilyminen sekä lom asumisen viihtyisyys.

Seutukaava ja maakuntakaava

Voimassa oleva Pohjois-Pohjanmaan seutukaava on vahvistettu ympäristöministeriössä vuonna 1993. Seutukaava on voimassa rakennuslain mukaisin oikeusvaikutuksin siihen saakka kunnes se on korvattu maakuntakaavalla.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan ehdotus on ollut nähtävillä tammi- ja helmikuussa 2003. Ehdotuksessa Kuusamosta Rukaan ulottuva alue on osoitettu Koillis-Suomen aluekeskuksen ydinalueeksi, jota kehitetään kansainvälisenä matkailu- ja kaupunkikeskuksena. Ruka on osoitettu Kuusamon kaupunkiseudun alakeskukseksi (ao). Rukan, Oulangan ja Kitkan ympäristö on osoitettu ympäristön, matkailun ja virkistystyksen kannalta valtakunnallisesti merkittäväksi aluekokonaisuudeksi. Lisäksi Virkkulasta Rukatunturin eteläpuolelle (Pyhäjärvelle) ulottuva alue on osoitettu maakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi.

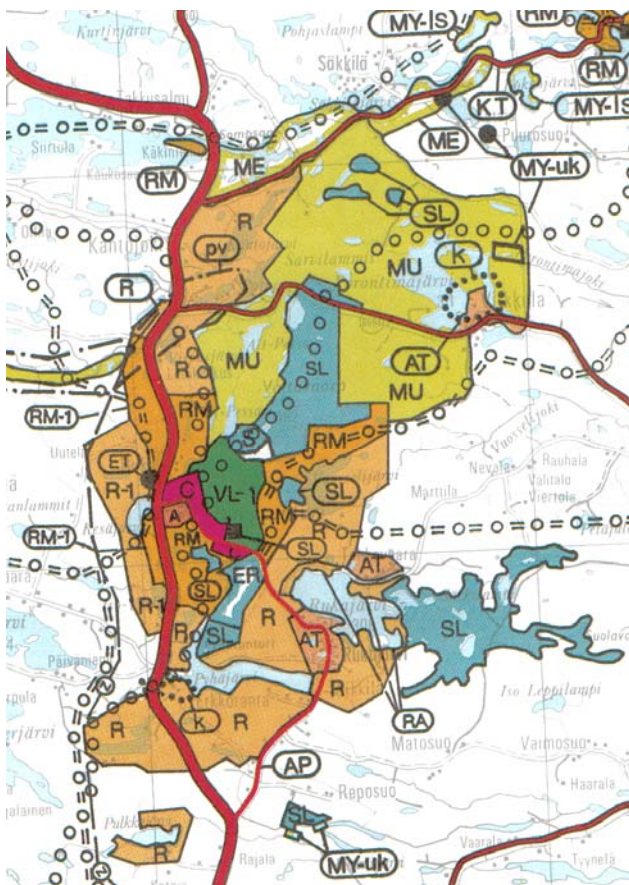

Kuva: Ote Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan ehdotuksesta.

Voimassa olevassa Pohjois-Pohjanmaan seutukaavassa (1993) Rukatunturintien varteen sijoit-

tuva hiihto- ja laskettelukeskuksen alue on merkitty keskustatoimintojen alueeksi (C), jonka reunamille sijoittuu matkailupalvelujen vyöhyke (RM). Keskustatoimintojen alueeseen liittyy Rukatunturin lähivirkistysalue (VL), jonka koillispuolella sijaitsevat Valtavaaran luonnonsuojelualue (SL) ja laaja maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on ulkoilun ohjaamistarvetta (MU). Hiihto- ja laskettelukeskuksen lounaispuolella sijaitsee pienehkö taajamatoimintojen alue (A). Rukaa ympäröivät muut alueet on osoitettu pääosin loma-asunto- ja matkailualueeksi (R).

Suojelualueiksi (SL) on osoitettu Valtavaaran lisäksi Juhannuskallio, osa Pyhävaarasta, Saarusuo, Särkipä-Löyhkönen-Antinvaara, Reposuo ja Kumpuvaaran suot. Pyhätunturin eläinpuistoalue on merkitty erityistoimintojen alueeksi, jolla liikkuminen on rajoitettua (ER).

Kuva: Ote Pohjois-Pohjanmaan seutukaavasta (1993).

Kantojärven pohjoispuolelle on osoitettu maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolle kohdistuu tai on odotettavissa maa-ainesten käytön yleissuunnittelutarvetta (ME). Ydinalueen tuntumassa oleva

jäteveden puhdistamo on merkitty yhdyskuntateknisen huollon kohteeksi (ET).

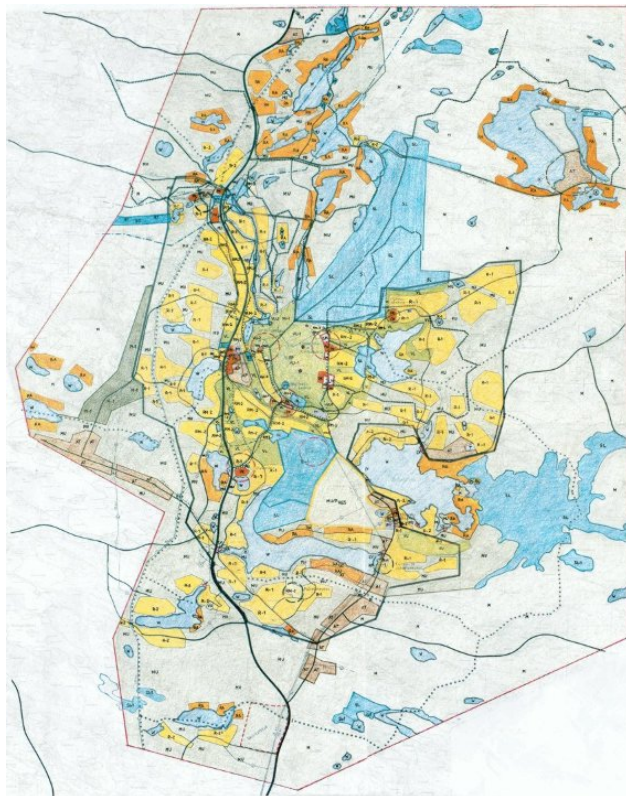
Kyläkeskusalueiksi (AT) on osoitettu Virkkula, Rukajärven kylä ja Tahkolanranta. Virkkulan kyläkeskus ja Pyhäjärven-Niskalan alue on osoitettu merkittäviksi kulttuurihistoriallisiksi ympäristöiksi (k).

Porontimajojen ranta-alueet ja Vesilammen itä- ja länsipuoliset alueet on merkitty alueiksi, joilla esiintyy uhanalaisia kasvilajeja (lisämerkintä uk). Vilpuskankaan alue on merkitty pohjavesi-alueeksi (pv).

Rukan alue muodostaa seutukaavan ohjeellisten ulkoilu- ja moottorikelkkareittien solmukohdan. Karhunkierroksen lähtöpiste sijoittuu hiihto- ja laskettelukeskuksen alueelle.

Yleiskaavat

Vuonna 1991 hyväksytty Rukan yleiskaava käsittää n. 200 km² alueen. Kaava ei ole oikeusvaikutteinen. Yleiskaavaa on tarkennettu tätä pienempien osayleiskaavojen avulla, joita on laadittu Ihtinkijärvelle (1990), Kantojärvelle (1994), Veskalle (2001), Viipusjärvelle ja Salmilamminvaaraan (2001) sekä Kesäjärvelle (laadittavana).

Kuva: Rukan yleiskaava (1991).

Yleiskaavojen aluevaraukset ovat mittavia. Voimassa olevien yleiskaavojen mukaisille alueille on mahdollista rakentaa yli 30 000 uutta vuodepaikkaa.

Asemakaavat

Vuonna 1977 Rukan asemakaava käsitti varsin suppean alueen koulun ympärillä. Kaavaa laajennettiin valtion maille Rukan ydinalueelle vuonna 1986. Vuonna 1988 vahvistettu laajennus koski yksityisten maanomistajien alueita. Tällä hetkellä asemakaava käsittää mm. Länsi- ja Itä-Rukan, Talvijärven, Kelokaltiokylän, Vuosselijärven länsi- ja itärannan, Kesäjärven itärannan, Soukkelojoen (Pyhäjärven itäpuoleisen alueen) sekä Keisarinharjun (Mutkalammien alueen). Asemakaava-alueen pinta-ala on lähes 13 km². Lisäksi Rukan ympäristöön on laadittu maanomistajien hakemuksesta useita laajoja rantasemakaavoja.

Suurin osa Rukan asemakaavasta on jäänyt toteutumatta. Asemakaavan mukaista kaavareserviä on Rukatunturin välittömässä läheisyydessä vähintään 5–10 vuodeksi. Lisäksi mm. Keisarinharjun ja Soukkelojoen luona on paljon kaa-

vareserviä, mutta alueiden etäisen sijainnin vuoksi alueiden rakentuminen on lähimpien vuosikymmenten aikana erittäin epätodennäköistä. Kaiken kaavareservin hyödyntäminen suunnitelmallisesti on yksityisen maanomistuksen vuoksi vaikeaa.

Asemakaavan tonttijako ei vastaa täysin kysyntää. Viime vuosina lähellä tunturia sijaitsevia ryhmärakentamistontteja on muutettu lomaa-asuntojen tonteiksi.

Rakennusjärjestys

Kuusamon kaupungin rakennusjärjestys on valtuustokäsittelyssä 20.5.2002. Rakennusjärjestyksessä säädetään mm:

- Rukan alueella rakennuspaikan vähimmäisala määrätään yleiskaavassa.
- Enintään 20 kem²:n suuruisen talousrakennuksen tai enintään 25 kem²:n suuruisen rantasaunan etäisyys rantaviivasta tulee olla vähintään 15 m ja muiden rakennusten vähintään 30 m.
- Vesistön rannalla olevan rakennuspaikan vesistöön tai vesijättöön rajoittuvan rantaviivan pituuden tulee olla vähintään 40 m.

Ruka 2005 -strategia

Vuonna 1998 laaditun Ruka 2005 -strategian visio kuvaa Rukan tavoitetilaa vuonna 2005. Visiion mukaan Rukan ydinalue muodostaa tiiviin ja monipuolisen palvelutajaman, jossa yhdistyvät vapaa-ajan asuminen ja pysyvä asuminen. Strategiaassa asetetaan tavoitteeksi, että ydinaluetta tiivistetään palveluiden saatavuuden parantamiseksi ja liikkumisen helpottamiseksi. Lisäksi strategiaassa esitetään muun muassa ohjelmalveluiden kehittämistä, ympäristöhoitojärjestelmien ja -suunnitelmien laatimista, matkailukeskussuunnitelman laatimista, kaavojen tarkentamista ja päivittämistä sekä infrastruktuurin kehittämistä.

Ydinalueen kehittäminen

Rukan strategiaan pohjautuvaa ydinalueen matkailukeskussuunnitelmaa ryhdyttiin valmistelemaan vuoden 2000 loppupuolella samanaikaisesti yleiskaavan tarkistamisen kanssa. Laadin-

nasta on vastannut kanadalainen suunnittelutoimisto Ecosign Mountain Resort Planners Ltd.

Matkailukeskussuunnitelmassa esitetään rakentamisen keskittämistä Rukan ydinalueelle. Suunnitelman mukaan Länsi- ja Itä-Rukalle rakennetaan tiiviit palvelukeskukset, joiden ilme muistuttaa keskieurooppalaista alppikylää. Alueiden majoitus- ja ravintolakapasiteetti sekä muiden kaupallisten palveluiden tarjonta moninkertaistuu. Kehitettäviä alueita ovat myös Mastorinteiden pohjois- ja eteläpuoli.

ovat huomioineet alueen voimakkaan kehittymisen ja viimeisin vuonna 1989 tehty suunnitelma perustuu voimassa olevaan kaavatilanteeseen. Majoituspaikkojen lukumäärä on silloin ennustettu kehittyvän siten, että v. 2000 Rukalla on 15 000 vuodepaikkaa ja v. 2010 jo 25 000 vuodepaikkaa. Alueen kehittyminen on ollut ennustettua hitaampaa.

Vesihuollon yleissuunnitelma päivitetään lähi-vuosien aikana.

Kuva: Länsi-Ruka matkailukeskussuunnitelmassa (Ecosign Mountain Resort Planners Ltd).

Rukan liikennejärjestelmäsuunnitelma

Samanaikaisesti matkailukeskussuunnitelman ja Rukan yleiskaavan kanssa on laadittu Rukan liikennejärjestelmäsuunnitelmaa. Työn tavoitteena on ollut laatia Rukan alueen tieverkon, kevyen liikenteen ja joukkoliikenteen kehittämissuunnitelma ja kehittämisspolku. Liikennejärjestelmäsuunnitelmaa on tehty vuorovaikutuksessa maankäytön suunnittelun kanssa.

Liikennejärjestelmän suunnittelusta on vastannut Suunnittelukeskus Oy.

Vesihuoltosuunnittelu

Rukalle on laadittu useita vesihuoltosuunnitelmia vuosien 1970 – 1989 välillä. Suunnitelmat

3. TAVOITTEET

3.1 TAVOITELUOKAT

Rukan alueeseen kohdistuu sekä yleisiä että yksityisiä intressejä ja tavoitteita. Intressit voivat olla ristiriitaisia. Ristiriita syntyy usein yksityisen ja yleisen edun kesken, mutta myös alueella toimivien yksityisten tahojen intressit voivat olla keskenään ristiriitaisia. Tärkeä yleiskaavan tehtävä on sovittaa yhteen suunnittelualueeseen kohdistuvat intressiristiriidat. Seuraavassa on pääkohdittain jaoteltuna tavoiteluokat ja kunkin tavoiteluokan keskeinen sisältö pelkistysti.

Kansainväliset tavoitteet

- suotuisan suojelun tason turvaaminen Natura 2000 -alueilla
- kestävä kehitys

Valtakunnalliset tavoitteet

- valtakunnallisten alueidenkäytön tavoitteiden noudattaminen
- toimivan aluerakenteen muodostaminen
- yhdyskuntarakenteen eheyttäminen ja elinympäristön laadun parantaminen
- kulttuuri- ja luonnonperinnön, virkistyskäytön ja luonnonvarojen huomioiminen
- toimivien yhteysverkostojen ja energiahuollon luominen

Maakunnalliset ja seudulliset tavoitteet

Maakunnalliset ja seudulliset tavoitteet muodostuvat seutukaavoista ja valmisteilla olevista maakuntakaavojen tavoitteistoista, muista selvityksistä sekä sektorikohtaisista suunnitelmista. Rakennuslainsäädännön mukaisten suunnitelmien lisäksi aluetta koskevat mm:

- Pohjois-Pohjanmaan ympäristöohjelma
- Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun liikenne-strategia
- Pohjois-Pohjanmaan matkailustrategia
- Pohjois-Pohjanmaan arvokkaat maisema-alueet -selvitys

Kuntakohtaiset ja alueelliset tavoitteet

Kuntakohtaiset ja alueelliset tavoitteet muodostuvat kuntien kehittämistavoitteista ja suunnittelualuetta koskevista visioista, maankäytönsuunnitelmista, selvityksistä sekä strategisista suunnitelmista. Aluetta käsittelevien yleis- ja asema-kaavojen lisäksi muita laadittuja suunnitelmia ovat mm. Ruka-strategia, Naturpolis Kuusamo sekä suojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmat. Lisäksi aluetta koskevat useat ympäristöohjelmat ja -ohjeet.

Paikalliset tavoitteet

Paikalliset tavoitteet muodostuvat alueella toimivien yhteisöjen, järjestöjen ja yritysten toimintamalleista sekä yksityisten maanomistajien tai alueella liikkuvien tai lomailevien tarpeista.

3.2 KESTÄVÄ KEHITYS

Maankäyttö- ja rakennuslain yleisenä tavoitteena on hyvän elinympäristön sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän kehityksen edistäminen.

Kestävä kehitys sisältää seuraavat ulottuvuudet:

Ekologinen kestävyys

- biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen
- kestävä energian ja luonnonvarojen käyttö
- ympäristökuormitusten sopeuttaminen luonnon sietokykyyn ja kestävä materiaalitalous
- keskeisenä tavoitteena ilmastomuutoksen hidastaminen

Taloudellinen kestävyys

- yhteiskunnan ratkaisut ovat yhtä aikaa sekä taloudellisesti että ekologisesti järkeviä ja

tehokkaita (talouden ja ekologian kaksoishyöty)

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

- yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden edistäminen
- terveydellisten olojen edistäminen
- hyvän ja eri väestöryhmien tarpeet tyydyttävän elinympäristön toteuttaminen rakentamisessa ja ympäristön hoidossa
- kulttuuriarvojen vaaliminen

3.3 TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Palvelut ja työpaikat

Yleiskaavan tavoitteena on kehittää Rukasta kansainvälinen, valtakunnan johtava ympärivuotiseen matkailuun tarkoitettu keskus, joka tarjoaa laadukkaat olosuhteet vapaa-ajan viettoon. Matkailukeskus tukee koko Koillis-Suomen palveluita ja työllisyyttä.

Monipuolisen yritystoiminnan toimintaedellytyksiä parannetaan keskittämällä pääosa palveluista ja työpaikoista Itä- ja Länsi-Rukan keskuksiin. Yleiskaavaa laadittaessa selvitetään tunturin lähialueiden täydennysrakentaminen sekä ydinalueen virkistyskäyttö.

Asuminen

Rukan yleiskaavan keskeisiä tehtäviä on osoittaa lomarakentamiseen soveltuvat alueet. Tunturiin tukeutuvien loma-asuntoalueiden lisäksi kaavassa osoitetaan ranta-alueiden sekä maa- ja metsätalousvaltaisten alueiden mitoitusperiaatteet.

Kokonaisuudessaan rakentaminen suhteutetaan Rukan alueen ympäristön sietokykyyn kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Pysyvän asutuksen määrää ei olennaisesti lisätä suunnittelualueella.

Loma-asutuksen ja pysyvän asutuksen vesihuollon järjestelyn yleistavoitteena on, että jos asuntoon tulee paineistettu käyttövesi, tulee asunnon kuulua keskitetyn viemäröinnin piiriin.

Liikennejärjestelmä

Majoitus- ja palvelurakenteen keskittäminen ja saavutettavuuden parantaminen vähentää auton päivittäistä käyttötarvetta.

Tieverkkoa täydennetään harkitusti, ja verkon hierarkiaa selkeytetään. Liikenneturvallisuutta parannetaan mm. ohjaamalla ajoneuvoliikenne mahdollisimman korkeatasoisille teille, kehittämällä liittymien turvallisuutta sekä turvaamalla tarvittavat kevyen liikenteen kulkuyhteydet.

Palvelutoimintojen läheisyyteen osoitetaan riittävä määrä korkeatasoisia yleisiä pysäköintialueita.

Virkistys

Rukaa kehitetään valtakunnallisena virkistyskohteena siten, että samalla suojellaan alueen herkkää luontoa ohjaamalla toimintojen sijoitumista ja alueella liikkumista.

Vapaa-aikaan liittyvät virkistys-, retkeily ja liikuntapalvelut ovat Rukan aluetta kehitettäessä keskeisessä asemassa. Rukan yleiskaavan tehtävä on varmistaa että palvelut mitoitetaan tulevaisuutta silmällä pitäen kestävästi. Ympäristön kannalta on edullista, jos palvelutoiminnot keskitetään suppeahkoille alueille.

Ydinalueella luodaan kattava virkistysreitistö. Ulkoilureittien ympärivuotista monikäyttöisyyttä kehitetään. Tavoitteena on, että vaellus, kävely, hiihto, moottorikelkkailu ja pyöräily voivat osittain hyödyntää samoja reittejä. Reitit toteutetaan tasokkaina, ja reittejä suunniteltaessa huomioidaan mm. alueen maisemalliset arvot, luonnon kulutuskestävyys, luonnonnähtävyydet ja palvelut. Tavoitteena on, että virkistysreitit muodostavat loma-asuntoalueita ympäröiviä kehiä.

Erityistä huomiota kiinnitetään Rukan kahden keskuksen välisiin yhteyksiin. Itä- ja Länsi-Rukan välille muodostetaan latu- ja moottorikelkkayhteys.

Ympäristönsuojelu

Rukan yleiskaavassa maankäytön aluevaraukset, kulkuyhteydet ja muut alueiden käyttöä koskevat määräykset osoitetaan siten, että suotuisan suojelun taso Natura 2000 -alueilla varmistetaan sekä metsä-, vesi- ja luonnonsuojelulain mukaiset arvokkaat luontokohteet säilyvät.

4. KAAVAN SISÄLTÖ

4.1 YHDYSKUNTARAKENTEEN TÄYDENTÄMINEN

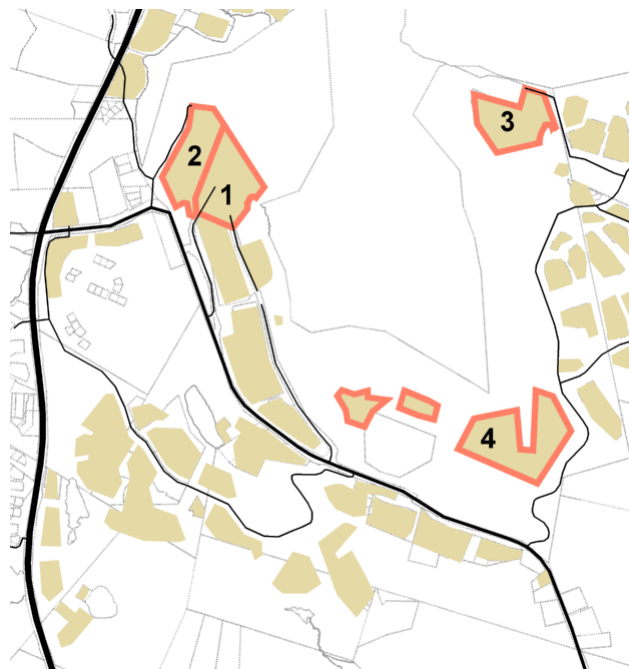
Yleiskaavassa osoitetaan yhdyskuntarakenteen kehittämisen periaatteet, joita noudatetaan tulevassa suunnittelussa ja rakentamisessa.

Yhdyskuntarakenteen hajautumisen hidastamiseksi ja yleiskaava-alueen maisemallisten arvojen säilyttämiseksi matkailupalvelut ja suurin osa loma-asutuksesta keskitetään Rukan ydinalueelle, joka ulottuu 1,5–2,5 km:n päähän tunturin huipulta. Länsi- ja Itä-Rukan palvelukeskuksia vahvistetaan ja uuden loma-asutuksen sijoittamisessa suositetaan palveluiden läheisyyttä.

Valtaosa yleiskaavan rakentamisalueista perustuu voimassa olevaan asemakaavaan. Merkittävimmät asemakaavasta poikkeavat, olennaisesti muuttuvat tai täysin uudet rakentamisalueet ovat:

1. tiivistyvä Länsi-Rukan keskustatoimintojen alue
2. Länsi-Rinne (Länsi-Rukan keskustatoimintojen länsipuoleisessa rinteessä sijaitseva matkailupalveluiden alue)
3. Itä-Rukan keskustatoimintojen alue
4. Maston rakentamattomat alueet Juhannuskallion pohjois- ja itäpuolella

Uudet alueet sijaitsevat mahdollisimman lähellä Rukatunturia ja palveluita.

Kuva: Yleiskaavan olennaisesti muuttuvat tai täysin uudet rakentamisalueet.

- 1 = Länsi-Ruka
2 = Länsi-Rinne
3 = Itä-Ruka
4 = Masto

Taulukko: Olennaisesti muuttuvat ja uudet alueet.

	Voimassa olevan asemakaavan rakennus-oikeus (kem ²)	Yleiskaavan ohjeellinen rakennus-oikeus (kem ²)	Uusi (asemakaavoitettava) rakennus-oikeus (kem ²)
Länsi-Ruka	25 000	40 000	15 000
Länsi-Rinne	0	20 000	20 000
Itä-Ruka	5 000	55 000	50 000
Masto	6 000	21 000	15 000
Yhteensä	36 000	136 000	100 000

23.2.2004

4.2 KOKONAISMITOITUS

Yleiskaavan mitoitus perustuu laskettelurinteiden kapasiteettiin. Matkailukeskussuunnitelmasa Rukan rinteiden nykyiseksi kapasiteetiksi on arvioitu 4300 laskettelijaa ja hissien kapasiteetiksi 5600 laskettelijaa. Koska suurin osa lasketteliijoista laskettelee vain osan päivästä, voi hissejä käyttää sujuvasti päivän aikana 8800 laskettelijaa. Olemassa olevien rinnealueiden ja rakennettavien uusien rinnealueiden yhteenlaskettu kapasiteetti on 8000 laskettelijaa ja hissitekniikan muutosten myötä hissien kapasiteetti kasvaa 7500 laskettelijaan.

Mitoituksen lähtökohtana on oletus kausivaihtelun tasaantumisesta. Huippuaikoina laskettelijoiden suhteellinen osuus Rukan matkailijoista vähenee olennaisesti nykyisestä.

Yleiskaavan kokonaismitoitukseen vaikuttavat: 1) ydinalue, 2) muu yleiskaavan tarkastelualue sekä 3) tarkastelualueen ulkopuolinen alue.

1. **Ydinalueella** tulee olemaan rakennusoikeutta yhteensä n. 370 000 kem², mikä tuottaa yli 20 000 vuodepaikkaa. Huippuaikana alueella tulee yöpymään n. 6500 laskettelijaa.
2. **Ydinalueen ulkopuolelisen tarkastelualueen** asemakaava- ja osayleiskaavavarannosta (n. 300 000 kem²) oletetaan toteutuvan n. 2/3. Vuodepaikkoja toteutuu yli 10 000, mikä tuottaa huippuaikana n. 2000 yöpyvää laskettelijaa.
3. Rukalle arvioidaan saapuvan **yleiskaavan tarkastelualueen ulkopuolelta** huippuaikana n. 500 laskettelijaa, jotka eivät majoitu tarkastelualueella.

Taulukko: Yleiskaavan ohjeelliset rakennusoikeudet ja vuodepaikat. Rakennusoikeuden toteutumaksi on arvioitu 100 % ydinalueella ja 65 % ydinalueen ulkopuolella.

	voimassa olevien kaavojen rakennusoikeus (kem ²)	yleiskaavan ohjeellinen rakennusoikeus (kem ²)	pinta-ala (ha)	yleiskaavan alue-tehokkuus	toteutuva kerrosala (kem ²)	toteutuva kerrosala / vuodepaikka (kem ²)	vuodepaikat
Länsi-Ruka	25 000	40 000	8,6	0,47	40 000	15	2 700
Länsi-Rinne		20 000	7,6	0,26	20 000	11	1 900
Itä-Ruka	5 000	55 000	7,5	0,73	55 000	14	3 900
Masto	6 000	22 000	15,0	0,15	20 000	13	1 500
Muu ydinalue	223 000	233 000			233 000	17	13 500
Ydinalueen ulkopuolinen tarkastelualue *)	300 000				195 000	17	11 500
yhteensä		370 000			563 000		35 000

*) Ydinalueen ulkopuolisen tarkastelualueen rakennusoikeus muodostuu laadituista kaavoista seuraavasti:

- 1) ydinalueeseen sisällyttämättömät osat Rukan asemakaavasta (Kesäjärven itäranta, Vuosselijärven itäranta, Soukkelojoki, Keisarinharju) n. 105 000 kem²
- 2) ranta-asemakaavat n. 105 000 kem²
- 3) osayleiskaavat (Viipusjärvi-Salmilaminvaara, Kesäjärvi, Iso-Veska) n. 90 000 kem²

Jotkut kaavat ovat ylimitoitettuja ja sisällöltään vanhentuneita, minkä vuoksi niiden rakennusoikeuden voidaan edellyttää pienentyvän. Koska käytännössä kuitenkin muille alueille (esim. yleiskaavassa M- tai MU- merkinnällä osoitetuille alueille) syntyy rakennusoikeutta, oletetaan yleiskaavassa ydinalueen ulkopuolisen tarkastelualueen rakennusoikeuden säilyvän nykyisellään.

23.2.2004

Taulukko: Yleiskaavan laskettelijamäärät ja pysäköintitarve.

	toteutuva kerrosala (kem ²)	vuode- paikat	majoittujat huippu- aikana	lasket- telijat huippu- aikana	majoit- tujien ja työnteki- joiden ap- mitoitus (ap / kem ²)	majoit- tujien ja työnteki- joiden autopaikka- tarve	päiväpark- kitarve
Länsi-Ruka	40 000	2 700	2 295	1 148	1/70	571	
Länsi-Rinne	20 000	1 900	1 615	808			
Itä-Ruka	55 000	3 900	3 315	1 658	1/70	786	
Masto	22 000	1 500	1 275	638			
Muu ydinalue	233 000	13 500	6 750	2 363			964
Ydinalueen ulkopuolinen tarkastelualue	195 000	11 500	5 750	2 013			1 027
Tarkastelualueen ulkopuolinen alue (päiväkävijät)				434			221
yhteensä	565 000	35 000	21 000	9 059		1 357	2 212

Laskelma pohjautuu seuraaviin oletuksiin:

1. Hotelli- ja rivitalovuoteiden käyttöaste 85 %, mökkivuoteiden käyttöaste 50 %.
2. Laskettelijoiden osuus hotellien ja rivitalojuoneiden asiakkaista 50 %, mökkien asukkaista 35 %.
3. Laskettelijoiden osuus pysäköinnistä 70 %.
4. Päiväpysäköintialueita käyttää 0 % keskusten ja Maston laskettelijoista; 80 % muun ydinalueen laskettelijoista sekä 100 % ydinalueen ulkopuolella majoittuvista laskettelijoista.
5. Ajoneuvossa on keskimäärin 2,8 henkeä.
6. Yleiskaava-alueen ulkopuolelta tulevien vieraiden (päiväkävijöiden) osuus päiväpysäköintitarpeesta on 10 %.

4.3 URHEILUPALVELUT

Rukan asemaa yhtenä Suomen suosituimmista laskettelu-, hiihto- ja vapaa-ajankeskuksista vahvistetaan.

Pääosa Rukatunturista osoitetaan urheilu- ja virkistyspalvelujen alueeksi, jolla sallitaan pienimuotoista laskettelu- ja tukevaa rakentamista. Alueen raja- ja mahdollistaa rinnekapasiteetin kasvattamisen. Lasketteluun käytettävä urheilu- ja virkistyspalvelujen alue ulottuu Rukatunturin länsipuolelle. Kelorinteen jatkaminen edellyttää ajoneuvoliikenteen ohjaamista rinteiden ohi kannen alla.

Urheilu- ja virkistyspalvelujen alueeksi osoitetaan Rukatunturin lisäksi golf-kenttä ja Rukatunturin stadion lähialueineen. Mäkihypyn ja kilpahiihdon keskeisellä hiihtourheilualueella sallitaan alueen käyttöä palvelevaa rakentamista.

Kilpahiihtoladut suuntautuvat hiihtostadionin pohjoispuolelle, Ali-Pessarin ja Salmilampien väliselle alueelle.

4.4 MUUT PALVELUT

Kaupallisten palveluiden toimintaedellytyksiä parannetaan yhdyskuntarakennetta tiivistämällä ja asiointimatkoja lyhentämällä. Matkailukeskussuunnitelman mukaisesti pääosa kaupallisista palveluista keskitetään Rukatunturin juurelle. Länsi- ja Itä-Rukan keskustatoimintojen alueet varataan Kuusamon ja Rukan kansainvälisen matkailu- ja kaupunkikeskuksen palvelutoiminnoille. Kompaktit palvelukeskukset muistuttavat tiiviydeltään keskieuropalaisia alppikyliä. Kylien tiiviyyttä lisätään mm. rakenteellisen autopaikoituksen avulla.

Muita Rukatunturia ympäröiviä, ydinalueella sijaitsevia palvelualueita ovat:

- Valtatie 5 liittymän ja muiden liikenteellisten solmupaikkojen läheisyydessä sijaitsevat

kaupallisten palvelujen alueet. Alueet sisältävät palveluita, joita ei ole tarkoituksenmukaista sijoittaa keskustatoimintojen alueille (esim. huoltopalveluja, moottorikelkkailupalveluja ja lähialuetta palvelevia ravintolapalveluja). Palvelut voivat kehittää lähialueidensa omaleimaisuutta tai koko matkailukeskuksen vetovoimaisuutta.

- Rukan koulun (Alppikoulun) julkisten palvelujen alue

Matkailupalvelujen alueet (RM) esitetään luvussa 4.5.

4.5 ASUMINEN

Ydinalueen pysyvä asutus (AP) keskitetään Rukan koulun läheisyydessä sijaitseville asuntoalueille, valtatie liittymän kaakkois- ja koillispuolelle.

Ydinalueen matkailupalvelujen alueiden (RM) ja loma-asuntoalueiden (RA) rajausta perustuu pääasiassa voimassa olevaan asemakaavaan. Osa asemakaavassa matkailupalveluiden alueeksi osoitetuista kortteleista osoitetaan yleiskaavassa kuitenkin loma-asuntoalueeksi. Vain lähimpänä Rukatunturia sijaitsevat korttelit osoitetaan matkailupalveluiden alueeksi. Korttelien merkitsemistapa pohjautuu alueiden käytännössä muodostuneeseen toteutustapaan.

Rukatunturintien lounaispuolelle sijoittuvat loma-asuntoalueet esitetään Rukanriuttan asemakaavaluonnoksen mukaisina.

Matkailuperävaunut (n. 200 vaunupaikkaa) sijoittuvat Vuosselintien varteen, Saarua-ahon eteläpuolelle (LP-1).

Ydinalueen ulkopuolisia rakentamisalueita ovat mm. kyläalueet (Virkkula, Tahkolanranta ja Rukajärvi), väljät loma-asuntoalueet Vuosselijärven koillispuolella sekä asemakaavoihin perustuvat loma- ja matkailualueet, joihin sisältyy rakentamattomana säilyviä alueita.

Kyläalueille on mahdollista laatia esim. asemakaava, yleiskaava tai kylän kehittämissuunnitelma. Kyläasutuksen alueilla, joille ei ole laa-

dittu yksityiskohtaista maankäytön suunnitelmaa, rakennuspaikan vähimmäiskoko on 5000 m².

Ydinalueen ulkopuoleisia asemakaavoitettuja alueita on mm:

- Huttulammen luona (Talvijärven pohjoispuolella)
- Kesäjärven itärannalla
- Vuosselijärven pohjois- ja itärannalla
- Keisarinharjun luona (valtatie länsipuolella, Huttulammen pohjoispuolella)
- Soukkelojoen luona (golf-kentän eteläpuolella)

Yleiskaavassa edellytetään, että Soukkelojoen ja Keisarinharjun asemakaavoja muutettaessa vähennetään alueiden kokonaisrakennusoikeutta. Mitoituksen pienentäminen perustuu palveluiden etäisyyteen, alueen kysyntään sekä liikenteellisiin järjestelyihin.

Vuosselijärven koillispuolelle osoitetaan väljän loma-asumisen alueita (R-1 ja R-2), jotka perustuvat osittain voimassa oleviin asemakaavoihin. Asemakaavojen ulkopuoleiselle alueelle on mahdollista toteuttaa n. 300 vuodepaikkaa, jotka ovat kohtuullisen helposti liitettävissä kunnalliseen viemäriin. Uutta asemakaavaa laadittaessa tai voimassa olevia asemakaavoja muutettaessa on syytä laatia seikkaperäinen arvio suunnitelman vaikutuksista luontoon ja maisemaan.

4.6 KULTTUURIPERINTÖ

Yleiskaavan tarkastelualueella on kolme kulttuurihistoriallisesti arvokasta kohdetta (sr). Kohdet perustuvat Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliiton vuonna 1993 julkaisemaan luetteloon (Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet). Kohteet ovat:

1. Virkkulan taloryhmään kuuluvat Vaaralan / Ylänteen asuinrakennukset 1840-luvulta.
2. Niskalan mylly Pyhäjoessa (1910-luvulta) ja joen säilyneet patorakennelmat.
3. Pyhäjärven ja Niskalan tilaan kuuluvat perinteiset rakennukset Pyhäjärven rantatörmällä. (Kohde sisältyy vain tarkastelualueeseen, ei yleiskaava-alueeseen.)

Muinaismuistokohteiksi osoitetaan tunnetut muinaismuistolain (295/1963) suojaamat esihistorialliset kohteet. (Kohteet on kuvattu liitteessä.)

4.7 LUONNONPERINTÖ

Luonnonsuojelualueet

Yleiskaavassa osoitettavat luonnonsuojelualueet (SL) ovat:

- Natura 2000 -ohjelmaan kuuluva Valtavaara-Pyhävaara, joka käsittää osa-alueet: Valtavaara, Pyhävaara, Porontimajoen kanjoni, Vuosselijärven soidensuojeluohjelman kohde sekä Juhannuskallio
- Natura 2000 -ohjelmaan kuuluvat Kumpuvaaran suot (yleiskaava-alueen pohjoisosassa), jotka käsittävät kaksi soidensuojelun perusohjelman kohdetta
- Natura 2000 -ohjelmaan kuuluva Reposuo (yleiskaava-alueen eteläosassa), joka on soidensuojelun perusohjelman kohde
- Natura 2000 -ohjelmaan kuuluva Särkipä-Löyhkönen-Antinvaara
- Juhannuskallion suojelun laajennus, jonka avulla pyritään turvaamaan Rukatunturin arvokkaimman maisemakohteen ja maamerkin säilyminen.

Natura 2000 -ehdotukseen sisältyvät luonnonsuojelualueet on rajattu pääsääntöisesti Natura -rajauksen mukaisesti.

Mittakaavallisista syistä kaavassa luonnonsuojelualueiksi osoitettuihin alueisiin sisältyy joitakin yksittäisiä loma-asuntoja, joiden käyttötarkoitusta ei ole tarkoitus muuttaa. Naturaa koskevien maanhankintojen yhteydessä on sovittu, että alueilla sijaitsevat rakennuspaikat saavat säilyä. Mahdolliset kiinteistöön kohdistuvat rakennus- tai poikkeamisluvat käsitellään tapauskohtaisesti. Käsittelyn yhteydessä kiinteistöjen hajakennusoikeuden tulkinnan tulee pohjautua kaavan yleisiin hajakentämisestä koskeviin periaatteisiin.

Luonnonsuojelun tavoitteena on vaalia alkuperäistä luontoa, ylläpitää luonnon monimuotoisuutta, suojella lajeja ja maisemaa, säilyt-

tää erämaisuutta ja turvata tutkimuksen tarpeet. Suojelun alueilla ulkoilu ohjataan osoitetuille reiteille.

Muut suojelualueet

Soidensuojeluohjelmaan kuuluva Rytilammen alue (Rukatunturin lounaispuolella) osoitetaan suojelun alueeksi (S). Alueen rajaaminen perustuu voimassa olevaan asemakaavaan.

Arvokkaat maisema-alueet

Kulttuuriympäristön tai maiseman kannalta tärkeiksi alueiksi (ma) osoitetaan:

- Valtavaarasta Virkkulaan ja Porontimajärvelle ulottuva jylhien erämaisten vaaramaisemien ympäröimä alue on valtakunnallisesti arvokas maisema-alue. Alueen määrittäminen perustuu ympäristöministeriön vuonna 1993 julkaisemaan maisema-alueiden luokituksen 66/1992.
- Virkkulasta Valtavaaran ja Rukatunturin kautta Pyhävaaraan ulottuva maakunnallisesti arvokas maisema-alue. Alueen määrittäminen perustuu Pohjois-Pohjanmaan liiton vuonna 1997 julkaisemaan luetteloon Pohjois-Pohjanmaan arvokkaista maisema-alueista.

Alueiden luonnon- ja kulttuuriperinnön arvot tulee säilyttää ja maiseman erityispiirteitä, kuten erämaisuutta, tulee vaalia. Rakentamattomille alueille tulee välttää uusien laajojen loma-asuntoalueiden rakentamista. Alueisiin merkittävästi vaikuttavissa hankkeissa on varattava alueelliselle ympäristökeskukselle tilaisuus antaa lausunto.

Pohjavesialueet

Pohjavesialueeksi (pv) on osoitettu vedenhankinnan kannalta tärkeät ja vedenhankintaan soveltuvat pohjavesialueet. Vedenhankinnan kannalta tärkeät pohjavesialueet suojellaan pohjavettä pilaavilta toiminnoilta riittävin aluevarauksin. Pohjavesialueilla ei sallita jätevesien maaperäkäsittelyä. Pohjavesien pilaantumisen ja muutamisriskiä aiheuttavat laitokset ja toiminnot on sijoitettava riittävän etäälle tärkeistä, vedenhankintaan soveltuvista pohjavesialueista.

Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet

Yleiskaavassa osoitettavat luonnon- ja maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet (ge) ovat:

1. Vattuvaara–Porontiman kanjoni
2. Konttainen–Mossorinvaara
3. Valtavaara–Valkeisenvaara
4. Särkikallio
5. Pyhävaara

Kohteet perustuvat Suomen ympäristökeskuksen julkaisuun *Luonnon ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Pohjois-Pohjanmaalla* (2001).

Maa-aineslain 3 § kieltää maa-ainesten oton arvokkailta kallioalueilta.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät kohteet

Luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiksi kohteiksi (luo) on osoitettu tunnetut vesilain 15a §:n ja 17a §:n mukaiset luonnontilaisena säilytettävät kohteet (alle 1 ha:n lammet, uomat, luonnontilaiset lähteet), joita on n. 120 kpl, sekä Kantojärven ja Purnujärven luonnontilaiset hiekkarannat, jotka ovat luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisia suojeltuja luontotyyppejä.

Yleiskaavan tarkastelualueella voi sijaita myös muita luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä kohteita.

4.8 LUONNON VIRKISTYSKÄYTTÖ

Luonnon virkistyskäytön kannalta erityisen tärkeitä ovat ydinaluetta ja keskeisiä ulkoilureittejä ympäröivät virkistysalueet. Virkistysalueet muodostavat Rukatunturia ympäröiviä jatkuvia vyöhykkeitä, jotka toimivat ekologisina käytävinä ja mahdollistavat ulkoilun erämaisessa ympäristössä.

Konttaisen, Valtavaaran, Rukatunturin ja Pyhävaaran vaarajaksoa käytetään ohjatusti virkistykseen. Opastuksella, reittien suuntaamisella ja suojaamisella sekä järjestetyllä huollolla pyri-

tään minimoimaan liikkuminen merkittyjen reittien ulkopuolella. Hyvät viheryhteydet keskeiseltä matkailupalvelujen alueelta eri suuntiin vähentävät painetta suojelualueiden virkistyskäytölle.

Yleiskaavassa osoitetut reitit ovat yleispiirteisiä ja ohjeellisia. Ne perustuvat olemassa oleviin linjauksiin. Reittien toteutus edellyttää yksityiskohtaista suunnittelua ulkoilulaissa (606/1973) ja maastoliikennelaissa (1710/1995) säädetyllä tavalla. Suunnittelun yhteydessä on syytä arvioida suunnitelman vaikutukset luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön.

Osoitetut reitit ovat luonteeltaan maakunnallisia ja seudullisia (yhdistävät Koillismaan Pohjois-Pohjanmaahan, Lappiin ja Kainuuseen), alueellisia (Kuusamon ja Rukan sisäisiä) tai Rukan matkailullista vetovoimaa lisääviä. Kattava ulkoilu- ja moottorikelkkailureitistö lisää Rukan kaupallista ja matkailullista vetovoimaa.

Ulkoilureittien yhteyttä Rukatunturiin kehitetään. Ydinalueen ulkoilureitit johdetaan palveluiden, asutuksen ja pysäköintialueiden läheisyydessä. Ydinalueelta muodostetaan yhteydet ydinalueen ulkopuolelle, jossa reitit kulkevat myös asumattomien alueiden kautta. Keskeiset ulkoilureittien ja ajoneuvoliikenteen risteykset toteutetaan eritasoratkaisuin.

Reittien monipuolista käyttöä voidaan edistää suunnittelemalla ja rakentamalla reitit siten, että ne soveltuvat hiihtoon, kävelyyn ja maastopyöräilyyn. Suunnittelun yhteydessä vesistön päälle osoitetut reitit on syytä siirtää kulkemaan vesistöjen ulkopuolelle.

4.9 MAA- JA METSÄTALOUS

Valtaosa suunnittelualueesta on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta, jolla rakentamistarpeet ovat vähäisiä. Ranta-alueiden ulkopuoleisia alueita ei ole tarkoitettu asemakaavoitettaviksi.

Maa- ja metsätalousalueet sisältävät runsaasti kaavassa näkymättömiä luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä alueita, jotka on otettava huomioon alueiden käyttöä suunniteltaessa

sekä alueita käytettäessä. Kaavaselostuksen liitekartalla osoitetaan alueita, jotka voivat sisältää mm. metsälain mukaisia tärkeitä elinympäristöjä.

Osaa maa- ja metsätalousalueista käytetään ulkoiluun ja liikkumiseen. Näillä liikkumista tulee ohjata.

Kaikkia maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joilla on erityistä ulkoiluun ohjaamistarvetta tai ympäristöarvoja, sekä ranta-alueita koskee maankäyttö- ja rakennuslain 43 §:n mukainen toimenpiderajoitus. (Maisemaa muuttavaa toimenpidettä varten tarvitaan MRL 128 §:n mukainen maisematyö lupa.) Vähäistä metsän harvennusta ei kuitenkaan tule katsoa maisemaa muuttavaksi toimenpiteeksi.

Kaava-alueen ulkopuolella rakentaminen ei saa muodostaa suunnittelutarvetta. Kaava-alueen ulkopuolella 23.9.1985 olleen kiinteistöjaotuksen mukaiselle kantatilalle saa muodostaa jokaista rakentamiskelpoista 5 ha maa-aluetta kohti korkeintaan yhden rakennuspaikan, joka voi käsittää korkeintaan 150 kem². Lisäksi rakennuspaikalle voidaan osoittaa maa- ja metsätalouden harjoittamista varten tarpeellista rakentamista. Koska yleiskaava määrittää vain mitoituksen ylärajan, tulee kaavoituksen lähtökohtana pitää, että arvokkaat luonto-, maisema- yms. alueet alentavat mitoitusta.

Rakentamispaikan vähimmäiskooksi kaavoittamattomalla maa- ja metsätalousalueella määritetään pääsääntöisesti 1 ha.

Kiinteistön vähimmäispinta-alaa koskevaa vaatimusta ei sovelleta kiinteistöihin, jotka on muodostettu tontiksi maanmittaustoimituksessa ennen 19.6.2000 (kaavan laatimispäätöstä.)

Maa- ja metsätalousalueita koskevien suunnitelmämääräysten mukaan laadittavien asemakaavojen ja muiden suunnitelmien on huolehdittava, että 1) suunnitelma edistää Rukan suunnitelmallista maankäyttöä; 2) suunnitelma ei vaikuta yleiskaavan mukaiseen yhdyskuntarakenteeseen tai kokonaismitoitukseen sekä 3) alueella, jolla ei ollut voimassa olevaa kaavaa ennen 19.6.2000, voidaan osoittaa rakennusoikeutta

korkeintaan 300 kem² jokaista kaavaan sisältyvää rakentamiskelpoista 5 ha:n maa-aluetta kohti.

4.10 RANTOJEN RAKENTAMINEN

Voimassa olevien osayleiskaavojen ulkopuolella tapahtuvan rantarakentamisen ohjaamiseksi määritetään yleiset periaatteet, joita noudatetaan sisällöltään vanhentuneita ranta-asemakaavoja tarkistettaessa, uusia ranta-asemakaavoja laadittaessa sekä mahdollisuuksien mukaan MRL 171 §:n mukaisista poikkeamisista päätettäessä.

Rantaan tukeutuvan loma-asutuksen suunnittelu edellyttää alueeseen liittyvän vesistön yhtenäistä tarkastelua.

Rantarakentaminen pyritään keskittämään kuormitusta kestäville suurille järville. Rakentamattomat ja pienet vesistöt tulee säilyttää rakentamattomina tai niiden rakentaminen tulee ohjata riittävän kauaksi rannasta.

Vesistöjen laadun turvaamiseksi rakennettavien rantojen ohjeellinen tehokkuus yleiskaavan rantavyöhykkeillä on korkeintaan yksi asunto yhtä vesihehtaaria kohti ja korkeintaan 7 asuntoa rakennuskelpoista rantaviivakilometriä kohti. (Rantavyöhykkeen leveys on tapauskohtaisesti n. 100–200 m. Rantaviivan pituus lasketaan yleisesti liitteessä esitetyn Etelä-Savon seutukaavaliiton laskentamallin mukaisesti.) Arvokkaat luonto-, maisema- yms. alueet alentavat mitoitusta. Mahdollisen lisärakennusoikeuden osoittaminen on mahdollista esimerkiksi silloin, kun rakentaminen tukee paikallisten kylien elinvoimaa. Rakentamisen määrää voidaan lisätä myös vähäisessä määrin kasvattamalla rakennuspaikkojen etäisyyttä rannasta.

Rakentamattomien, yleiseen virkistykseen soveltuvien rantojen osuuden kaavoitettavista rannoista tulee säilyä riittävänä. Loma-asutus tulee ryhmitellä siten, että kaikilla ranta- ja vesistöalueilla säilytetään ja taataan mahdollisuus jokamiehen oikeudella tapahtuvaan luonnon virkistyskäyttöön.

Yli-Pessari

Yli-Pessarin ranta-alue osoitetaan asemakaavotettavaksi.

Järven pinta-ala on n. 27,5 ha. Alueen rantaviivan kokonaismäärä (mitattuna 1:20 000 - mittakaavaiselta kartalta) on n. 2,5 km.

Yli-Pessarin rantavyöhykkeen ohjeellisena mitoituksena käytetään 5 rakennuspaikkaa jokaista rantaviivakilometriä kohti.

Mitoituksen mukaan järven rantavyöhykkeelle on mahdollista osoittaa yhteensä n. 10 uutta rakennuspaikkaa, jotka sijoitetaan muutaman asunnon ryhmiin.

4.11 LIIKENNEJÄRJESTELMÄ

Yleiskaavassa osoitetaan seuraavat liikennejärjestelmän osat:

- valtatie 5
- seututiet / pääkadut (Mt 8692, Pt 18884)
- yhdystiet / kokoojakadut
- osa ydinalueen tonttikaduista ja yksityisteistä (ohjeellisia)
- tärkeimmät kevyen liikenteen väylät (ohjeellisia)
- pysäköintiä ja keskusten välistä kevyttä liikennettä palvelevat hissilinjat (ohjeellisia)
- ydinalueen tärkeimmät liikennetunnelit
- keskusten ulkopuolella sijaitsevat tärkeimmät pysäköintialueet

Liikennejärjestelmä pohjautuu liikennejärjestelmäsuunnitelmaan. (Suunnittelukeskus Oy 2003.) Suunnitelman mukaan Rukan ajoneuvoliikenteen verkko perustuu alueen nykyiseen tieverkkoon. Investoinnit suunnataan nykyverkon kehittämiseen. Erityisesti panostetaan kevyen liikenteen yhteyksien ja liittymien turvallisuuden sekä välityskyvyn parantamiseen.

Uudet rakennettavat alueet tukeutuvat pääpiirteissään nykyiseen tieverkkoon. Eräitä liittymäkatuja rakennetaan tai entistä verkkoa parannetaan. Liikennejärjestelmän kehittämisen kärkihankkeita ovat:

1. Kevyen liikenteen yhteyksien parantaminen Itä- ja Länsi-Rukan välillä nykyisen tiestön varressa.
2. Liikenneturvallisuuden parantaminen liittymätoimenpiteillä erityisesti valtatiellä 5.
3. Hiihtobussin (Skibus) vuorovälin tihentäminen Rukan sisällä.
4. Rukajärventien liittymien parantaminen Talvijärventien ja Rukatunturintien liittymissä.
5. Latu- ja moottorikelkkareittien alikulut keskeisillä väylillä.

Pysäköintijärjestelyt muuttuvat. Osa nykyisistä Länsi- ja Itä-Rukan pysäköintialueista otetaan rakennuskäyttöön. Korvaavia ja alueen kasvavaan pysäköintitarpeeseen vastaavia alueita sijoitetaan mm. Talvijärven rantaan ja Saaruanpuron alueelle Itä-Rukalle. Osa Länsi- ja Itä-Rukan yleisestä ja kiinteistökohtaisesta pysäköinnistä toteutetaan maanalaisena.

Taulukko: Yleiset pysäköintialueet.

alue	paikat
Talvijärvi (LP)	300
Länsi-Ruka (C), maan päällä	60
Länsi-Ruka (C), maan alla	220
Kelorinne (LP)	100
Pirunkirkko (Juhannuskallio) (LP)	100
Masto (LP)	300
Latutie (Maston itäpuolella) (LP)	200
Saaruanpuro (LP)	300
Itä-Rukan pysäköintialue (LP)	400
Itä-Rukan keskus / Saarua (C)	100
yhteensä	2 080

Länsi- ja Itä-Rukan pysäköinnin mitoituslaskelmat ja kustannukset esitetään liitteenä.

4.12 YHDYSKUNTATEKNISEN HUOLLON JÄRJESTELYT**Yhdyskuntateknisen huollon alueet ja johtolinjat**

Yhdyskuntateknisen huollon alueeksi osoitetaan muuntoasemat, jätevedenpuhdistamo sekä Rukatunturin päällä sijaitsevat teknisten toimintojen alueet. Uusia muuntoasemia varten tarvitaan varaus jätevedenpuhdistamon luokse, Rukajärventien ja Vuosselin tien risteyksen eteläpuolelle sekä Saarua-ahoon, Vuosselinrinteen koillispuolelle.

23.2.2004

lelle. Itä-Rukalle johtava uusi sähkölinja (110 kV) osoitetaan yleiskaavassa ohjeellisenä.

Vesihuolto

Vesihuollon periaatteet määritetään vesihuollon yleissuunnitelmassa ja rakennusjärjestyksessä. Jätevesien käsittelystä haja-asutusalueella määrätään myös valtioneuvoston asetuksessa (talousvesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla, 2003).

Vesi- ja viemärihuollon yleissuunnitelman päivitys sekä vesihuollon kehittämissuunnitelma valmistuvat vuoden 2004 alkupuolella.

Ydinalue ja suurimmat ydinalueen ulkopuolella sijaitsevat loma-asuntoalueet liitetään keskitettyyn vesihuoltoon. Kaikkia ydinalueen ulkopuolisia loma-asumiseen soveltuvia alueita ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista liittää yleiseen viemäriin. Kiinteistökohtaista jätevedenkäsittelyä käytetään harvaan asutuilla alueilla, joilla viemärin rakentaminen ei ole tarkoituksenmukaista.

Kaukolämpö

Länsi-Rukalla voidaan kaukolämpöverkostoa rakentaa ydinalueella oleville kiinteistöille. Itä-

Rukalla kaukolämpöverkko voi olla mahdollistaa rakentaa suurimpien rakennusmassojen läheisyyteen.

5. KAAVAN VAIKUTUKSET JA TOTEUTTAMINEN

5.1 YLEISIMMÄT OIKEUSVAIKUTUKSET

Yleistä

Rukan yleiskaava laaditaan oikeusvaikutteisena ja se korvaa (maankäyttö- ja rakennuslain 42.3 §:n mukaisesti) samaa aluetta koskevan vuonna 1991 hyväksytyn yleiskaavan.

Tarkastelualueella (suunnittelualueen ulkopuolella) voimaan jäävät seuraavat osayleiskaavat:

- Veska (2001)
- Viipusjärvi ja Salmilamminvaara (2001)

Suunnittelualueeseen ei myöskään sisälly Kesäjärven osayleiskaava, joka hyväksyttäneen vuoden 2003 aikana.

Laadittava yleiskaava tulee voimaan, kun kaupunginvaltuusto on hyväksynyt kaavaehdotuksen ja hyväksyntää koskeva päätös on saatettu yleisesti tiedoksi. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 200 §, maankäyttö- ja rakennusasetus 93.2 §.)

Asemakaavoituksen ohjaus

Alueiden käytön yksityiskohtaista järjestämistä, rakentamista ja kehittämistä ohjataan asemakaavan avulla.

Yleiskaava ei ole voimassa asemakaava-alueella, mutta se on ohjeena laadittaessa tai muutettaessa asemakaavoja tai tehtäessä muita toimenpiteitä alueiden käytön järjestämiseksi. (MRL 42 §.)

Viranomaisten toiminnan ohjaus

Suunnitelleessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä tai päättäessään toimenpiteiden toteuttamisesta viranomaiset eivät saa vaikeuttaa yleiskaavan toteutumista. (MRL 42.2 §.)

Rakentamisen ohjaus

Lupaa rakentamiseen ei saa myöntää, jos rakentaminen vaikeuttaa yleiskaavan toteutumista. (MRL 43.1 §.)

Toimenpiderajoitus

Osaa yleiskaava-aluetta koskee maankäyttö- ja rakennuslain 43 §:n mukainen toimenpiderajoitus. Maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman lupaa (*toimenpiderajoitus*).

Lupaa ei tarvita yleis- tai asemakaavan toteuttamiseksi tarpeellisten taikka myönnetyn rakennus- tai toimenpideluvan mukaisten töiden suorittamiseen eikä vaikutuksiltaan vähäisiin toimenpiteisiin.

Maisematyölupaa koskevia säännöksiä ei sovelleta sellaiseen maa-ainesten ottamiseen, johon tarvitaan maa-aineslaissa (555/1981) tarkoitettu lupa.

5.2 TOIMINNALLISET VAIKUTUKSET

Seuraavassa kuvataan lyhyesti yleiskaavan olennaiset toiminnalliset vaikutukset. Tarkempi arvio kaavan vaikutuksista Kuusamon yhdyskuntarakenteeseen, työllisyyteen, matkailuun sekä kaavan kaupallisista vaikutuksista esitetään liitteenä.

Rukan yhdyskuntarakenteen kehittäminen

Yleiskaava nojaa Rukan olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen ja rakennettuun kunnallistekniikkaan. Rakennusoikeuden merkittävä lisääminen ydinalueella mahdollistaa ydinalueen toimintojen olennaisen vahvistumisen, mikä puolestaan mahdollistaa alueen kasvun maan johtavaksi matkailukohteeksi.

Yhdyskuntarakenteen keskittäminen ja täydentäminen on yleisesti monesta syystä edullista. Yhdyskuntarakennetta tiivistämällä parannetaan yritysten toimintaedellytyksiä sekä lisätään loma-asumisen viihtyisyyttä. Eheyttäminen lyhentää asiointietäisyyksiä, parantaa palveluiden saavutettavuutta, helpottaa liikkumista ja vähentää liikennettä. Lisäksi rakenteen keskittäminen säästää rakentamisen ulkopuolelle jääviä luonnonympäristöjä, edistää kevyen liikenteen ja joukkoliikenteen kilpailukykyä, tarjoaa uusille loma-asunnoille ja palveluyrityksille hyvän sijainnin, vähentää yhdyskuntataloudellisia kustannuksia sekä edistää rakennetun ympäristön hoidettavuutta, viihtyisyyttä ja kauneutta.

Yhdyskuntarakenteen kannalta keskeiset ongelmat liittyvät Rukan yleiskaavassa osoitettujen aluevarausten laajuuteen. Voimakkaan yksityisen maanomistuksen vuoksi varausten laajuus voi lisätä sattumanvaraista rakentamista, vaikeuttaa alueen suunnitelmallista kehittämistä, aiheuttaa yhdyskuntarakenteen hajautumista ja lisätä yksityisiin ja kunnallisiin investointeihin liittyviä riskejä. Haittoja voidaan vähentää mm. ohjaamalla kaavan toteutuksen ajoitusta, sopimalla toteutuksesta kaavan osallisten kanssa ja lykkäämällä epävarmoja investointeja.

Palvelut, elinkeinot, työllisyys ja matkailu

Yleiskaava vahvistaa Kuusamon ja Rukan kansainvälistä vetovoimaisuutta ja elinvoimaisuutta sekä tukee palveluelinkeinojen pitkäjänteistä kehittämistä. Kuusamon erikoiskaupan palvelutarjonta paranee ja Kuusamon tuleva erikoistavaroiden ostovoima lisääntyy.

Toteutuessaan yleiskaavan vahvistaa Rukan kaupallista vetovoimaa, mikä edistää Kuusamon matkailukaupungin kehittymistä. Kaavan vaikutukset Kuusamon ydinkeskustaan, muihin keskuksiin ja haja-asutusalueille ovat vähäisiä.

Keskittäminen parantaa palveluiden saavutettavuutta. Ydinalueen täydennysrakentaminen tarjoaa myös uusille palveluyrityksillä hyvän sijainnin. Yhteiskuntarakenteen tiivistämisen myötä Rukalla jo toimivien myymälöiden toimintaedellytykset paranevat ja uusien yksiköiden perustamiselle luodaan edellytykset. Kuusamon keskustassa sijaitsevien erikoisliikkeiden kilpailu kiristyy jonkin verran.

Yleiskaavalla on merkittäviä työllisyysvaikutuksia rakennussektorilla sekä välittömällä ja välillisillä matkailutoimialoilla.

Matkailukysynnän kasvaessa tarjonnan suhteessa työvoimapula uhkaa joitakin toimialoja.

Matkailijamäärät ja matkailutulo kasvavat merkittävästi. Matkailupalvelutarjonta monipuolistuu. Palvelujen riittämättömyys kysynnän huippukautena ja toisaalta ylitarjonta kysynnän huippukauden ulkopuolelle voi aiheuttaa ongelmia.

Asuminen

Kaava mahdollistaa loma-asutuksen merkittävän kasvun. Uusi loma-asutus täydentää ydinaluetta ja tukeutuu pääasiassa olemassa olevaan loma-asutukseen, palveluihin ja kunnallistekniikkaan. Ydinalueen täydennysrakentaminen tarjoaa uusille loma-asunnoille hyvän sijainnin.

Rakennetta tiivistettäessä ydinalueen ulkopuoleisten loma-asuntoalueiden kysyntä tulee säilymään vähäisenä.

Kulttuuriperinnön suojelu

Kaava edistää kulttuuriperinnön säilymistä osoittamalla tunnetut kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet ja muinaismuistot.

Luonnonperinnön suojelu

Rakentamisen keskittäminen säästää rakentamisen ulkopuolelle jääviä luonnonympäristöjä kaikkialla ydinalueen ulkopuolella.

Yleiskaavakartalle merkityt ulkoilureitit kulkevat osittain Natura 2000 -ohjelmaan kuuluvien luonnonsuojelualueiden kautta. Reitit noudattavat näiltä osin olemassa olevia linjauksia. Kasvava matkailu ja loma-asutuksen lisääminen Valtavaaran läheisyyteen voi lisätä suojelualueiden sisällä kulkevien reittien käyttöä. Nykytilanteessa luonnonsuojelualueille sijoittuvat reitistön osat ovat pääosin suojaamattomia. Maaston kuluminen ja kulkureittien laajeneminen tulee jatkossa estää porras- ja suojarakentein kulumisimmilla paikoilla.

Juhannuskallion suojelualueen laajentaminen luoteeseen edistää luonnonarvojen säilymistä.

Yleiskaavalla ei ole luonnonsuojelulaissa (80/1997, 65 §) todettuja Natura 2000 –verkostoon kuuluvaan alueeseen todennäköisesti merkityksellisesti heikentäviä vaikutuksia. Alueiden yksityiskohtaisen suunnittelun yhteydessä on kuitenkin otettava huomioon mm. seuraavat seikat:

- Saaruapuro vaikuttaa Saaruasuon Natura-alueen tasapainoon. Puron kohdalle osoitetun pysäköintialueiden (LP ja LP-1) toteuttamisen yhteydessä on puro syytä säilyttää luonnontilaisena.
- Yleiskaavassa on osoitettu Vuosselijärven länsipuolelle Saaruasuon ylittävä ohjeellinen katu, joka perustuu voimassa olevaan asemakaavaan. Huonokuntoisen tonttikadun parantamisesta on laadittu luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi, josta ympäristökeskus on antanut lain edellyttämän lausunnon. Lausunnossa todetaan, että tien rakentaminen suunnitellulla tavalla todennäköisesti

heikentäisi merkittävästi niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi Saaruasuon on sisällytetty Suomen Natura 2000 -suojeluverkostoon. Käytännössä kadun toteuttaminen voi siksi olla mahdotonta.

Metsälain erityisen tärkeiksi elinympäristöiksi luokiteltavia kohteita ei ole inventoitu kaavatyön yhteydessä kattavasti. Suurelta osin ne sijoittuvat jo suojelluille alueille. Kaavatyön yhteydessä suojelualueiden ulkopuolisille metsälain erityisen tärkeiksi elinympäristöiksi tunnistetuille kohteille ei kaavassa osoiteta niiden luonnontilaa muuttavia toimintoja. Maa- ja metsätalouden harjoittamisessa metsälaki ohjaa metsänkäsittelyä erityisen tärkeillä elinympäristöillä.

Vesilain mukaan luonnontilaisina säilytettävälle kohteille ei osoiteta kaavassa niiden luonnontilaa muuttavia toimintoja.

Luonnonsuojelulain mukaisille suojelluille luontotyypeille ei kaavassa osoiteta niiden luonnontilaa muuttavia toimintoja.

Kaavalla ei ole olennaista vaikutusta vesistöjen laatuun.

Kaava-alueella esiintyy runsaasti uhanalaista kasvillisuutta. Uhanalaisen kasvillisuuden esiintyminen keskittyy valtaosin suojelualueille, jolloin yleiskaavalla ei ole vaikutusta näihin esiintymiin.

Suojelualueiden ulkopuolella tavataan uhanalaista kasvillisuutta myös useissa kohteissa. Rakentamisen kannalta keskeisellä Rukatunturin alueella sekä sen lähiympäristössä, kuten Juhannuskallion ja Plantinginharjun välisellä alueella, Vuosselijärven luoteisrannalla sekä Saaruahan alueella, tavataan myös uhanalaista kasvillisuutta.

Näillä alueilla on todennäköisesti jo nykyisellä matkailurakentamisella jäänyt uhanalaisen kasvillisuuden esiintymiä rakentamisen alle. Jatkossa tulisi pyrkiä näilläkin alueilla säästämään uhanalaisen kasvillisuuden esiintymispaikat mahdollisuuksien mukaan.

Ydinalueen ulkopuolella sijaitsevat tiedossa olevat uhanalaiset lajit ovat joko kosteikko- tai kult-

tuurilajeja. Yleiskaavalla ei ole näiden esiintymispaikkoihin vaikutusta.

Maisemansuojelu

Rukan maisemallisten arvojen säilymistä tuetaan keskittämällä maisemaa muuttavat matkailu- ja vapaa-ajantoiminnot Rukatunturin yhteyteen, kun taas Konttaisen, Valtavaaran ja Pyhävaaran osuudet säilytetään lähes rakentamattomina.

Kaavamääräyksiin turvataan Virkkulan-Porontimajärven alueen maisema-arvojen säilymistä.

Yli-Pessarin rantarakentaminen vaikuttaa vähäisesti Rukatunturilta pohjoiseen avautuvaan maisemaan. Loma-asumisen vaikutusta maisemaan voidaan vähentää mm. sijoittamalla rakennukset riittävän etäisyyden päähän rantaviivasta.

Yleiskaavalla ei ole vaikutusta luonnon- tai maisemansuojelun kannalta valtakunnallisesti arvokaisiin kallioalueisiin. Maa-ainesten ottaminen näiltä alueilta on kiellettyä suoraan maa-aineslain nojalla.

Ulkoilu ja virkistys

Yleiskaava mahdollistaa Rukan ulkoilu- ja urheilupalveluiden kehittämisen. Kaava myös tukee virkistysalueiden yhtenäisyyttä ja ulkoilureittien toimivuutta sekä vesistöjen vapaiden rantavyöhykkeiden säilymistä.

Kasvava matkailu lisää vapaa-ajan alueiden ja ulkoilureittien käyttöä. Laskettelurinteiden ja hissien kapasiteetin säilyy riittävänä, jos laskettelijoiden lukumäärän suhde matkailijoiden ja vuodepaikkojen lukumäärään vähenee huippuaikoina noin kolmasosaan nykyisestä.

Liikenne

Ydinalueen tiivistäminen pitää etäisyydet palveluihin lyhyinä, hidastaa liikenteen kasvua sekä edistää kevyen liikenteen ja joukkoliikenteen kilpailukykyä.

Liikenteellisten toimenpiteiden vaikutukset on arvioitu liikennejärjestelmäsuunnitelmassa. Suunnitelman mukaiset toimenpiteet:

- parantavat liikenneturvallisuutta (erityisesti kevyen liikenteen turvallisuutta) mm. valtiatiellä 5, Rukatunturintiellä ja Vuosselintiellä
- lisäävät liikennetarkoituksiin tarvittavia investointeja
- lisäävät talviajan kunnossapitokustannuksia
- lisäävät tarvetta liittymien kapasiteetin parantamiseen
- lisäävät pysäköintitarvetta

Esitetyt toimenpiteet eivät lisää merkittävästi liikenteen vaikutuksia ympäristöön tai asutukseen.

Liikennejärjestelmään kuuluvia väyliä koskevien toimenpiteiden toteuttamisjärjestys esitetään liikennejärjestelmäsuunnitelmassa. Länsi- ja Itä-Rukan pysäköintijärjestelyt edellyttävät erillistä toteutussuunnitelmaa.

Yhdyskuntatekninen huolto

Yleiskaava turvaa teknisen huollon toimivuuden.

Rakentamisen keskittäminen vähentää yhdyskuntataloudellisia kustannuksia ja parantaa erityisesti vesihuollon toteuttamismahdollisuuksia taloudellisesti ja ekologisesti. Yleiskaavan kokonaiskapasiteetin laajuus lisää kuitenkin kunnallisteknisiin investointeihin liittyviä riskejä. Riskejä voidaan vähentää mm. toteutuksen ajoitusta ohjaamalla.

5.3 TOTEUTTAMISEN AJOITUS

Rukan rakentamisen vuotuinen määrä on pysynyt varsin tasaisena 1980-luvulta lähtien. Kuusamosa vapaa-ajan asuntojen määrä on kasvanut myös 1990-luvun laman aikana, vaikka kasvu onkin hieman hidastunut verrattuna 1980-luvun loppuun. (Lähde: Tilastokeskus ja Kuusamon kaupunki.)

Yleiskaavassa osoitetaan ydinalueelle rakennusoikeutta yhteensä n. 365 000 kem², josta on rakennettu yli 100 000 kem². Voimassa olevien asemakaavojen ja yleiskaavassa osoitettujen uusien aluevarausten kokonaiskapasiteetti riittää n. 40 vuodeksi, vaikka rakentamisen vuotuinen määrä kasvaisi hieman nykyisestä. Tarkastelualueen voimassa olevien asemakaavojen, osayleiskaavojen ja osoitettujen uusien aluevarausten kokonais-

kapasiteetti (lähes 700 000 kem²) puolestaan riittää yli 50 vuodeksi, jos rakentamisen vuotuinen määrä säilyy nykyisenä.

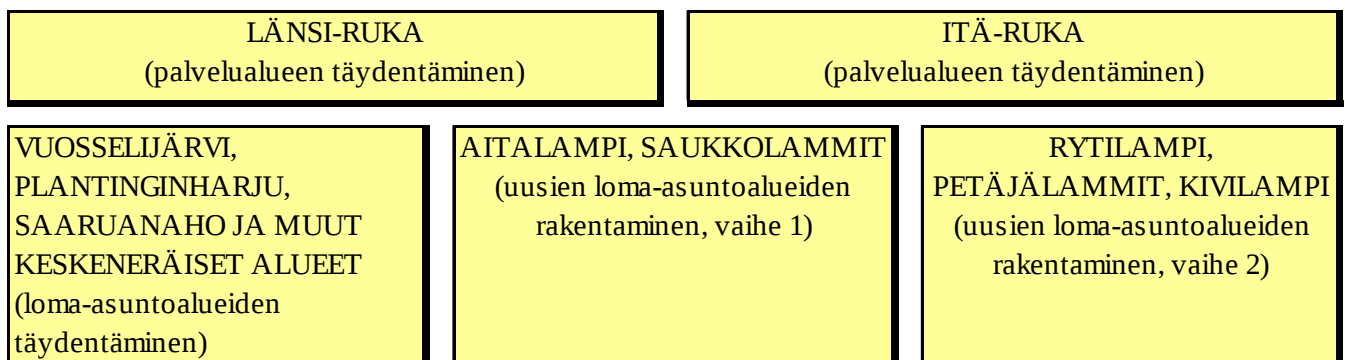
Poikkeuksellisen pitkälle ajalle ulottuvan kokonaiskapasiteetin rakentuminen on vaikeasti ennakoitavissa. Tavoitteiden ja tarpeiden muuttuessa osa osoitetusta kapasiteetista voi osoittautua epätarkoituksenmukaiseksi. Kustannusten ja kustannusriskien vähentämiseksi yleiskaavaa on toteutettava suunnitelmallisesti. Alueiden rakentamisen tulee tapahtua järjestelmällisesti eikä yhdyskuntarakentamista tule ulottaa samanaikaisesti kaikille uusille aluevarauksille. On suotavaa, että Rukan asemakaavoituksen sekä muun maankäytön ja rakentamisen ajoitusta ohjataan erillisten yleiskaavaa lyhytjänteisempien toteuttamisohjelmien avulla.

Kunnallistekniikan suunnitelmallisen rakentamisen kannalta ihanteellinen asemakaavareservin

riittävyys on korkeintaan 5–10 vuotta (ydinalueella n. 30 000 – 70 000 kem²). Tätä laajempi asemakaavareservi vaikeuttaa investointien suunnittelua. Investointien hajanaisuus puolestaan nopeuttaa entisestään yhdyskuntarakenteen hajautumiseen liittyviä riskejä. Hyvää yhdyskuntarakennetta tukee asemakaavan toteutumisen huolellinen ohjaaminen. Tarpeettomien yhdyskuntateknisten investointien välttämiseksi keskeneräisten alueiden täydentämisen välineinä voidaan sitovan tonttijaon alueilla tarvittaessa käyttää rakentamiskehotuksia ja muita menetelmiä.

Yhdyskuntarakenteen hajautumisen hidastaminen voi edellyttää vanhojen asemakaavojen ja osayleiskaavojen uudistamista. Jotta yhdyskuntateknisiä kustannuksia ja kustannusriskejä voidaan vähentää, tiiviitä ydinalueen ulkopuolisia loma-asuntoalueita ei ole syytä toteuttaa lähimpien vuosikymmenten aikana.

AIKA →

MERKITTÄVIMMÄT INFRASTRUKTUURIN INVESTOINNIT

Talvijärven pysäköinnin ja hissin rakentaminen	Rukatunturia ympäröivien teiden ja katujen parantaminen	Itä-Rukan liikennejärjestelyjen parantaminen
Länsi-Rukalle ja Talvijärvelle johtavien väylien ja liittymien parantaminen	Länsi-Rukan maanalaisen pysäköinnin toteuttaminen	Itä-Rukan maanalaisen pysäköinnin toteuttaminen
	Maston ja Itä-Rukan maantasopysäköintialueiden rakentaminen	Länsi- ja Itä-Rukan välisen hissiyhteyden rakentaminen

Kuva: Toteutuksen karkea vaiheistus. Länsi-Rukan pysäköinti- ja liikennejärjestelyjen toteuttaminen edellyttää alkuvaiheessa koko Rukan alueen investointien merkittävää keskittämistä.

LIITTEET**Liite 1: NELIKENTTÄANALYYSI**

Keväällä 2001 yleiskaavan ohjausryhmän jäseniä pyydettiin arvioimaan Rukan vahvuuksia, haittatekijöitä, mahdollisuuksia ja uhkia. Arvioinnin tulokset on esitetty alla olevassa taulukossa.

Vahvuudet Monipuolinen luonto Monipuoliset palvelut: hiihto, laskettelu, ohjelmapalvelut, kilpaurheilu Vahva imago Raja-alueen läheisyys Läheiset kesäajan luontokohteet Lentokenttä	Haitat Yhdyskuntarakenteen hajanaisuus Hyvien liikenneyhteyksien puute Kevyen liikenteen väylien puutteet Pysäköinnin puutteet Väylien huonokuntoisuus Yksipuolinen imago ("menopaikka") Kesäajan huono hyödyntäminen Alueen rakenteen sekavuus ja osa-alueiden identiteetin puute
Mahdollisuudet Raja-alueen hyödyntäminen Monipuolisuuden korostaminen, imagon monipuolistaminen Kilpaurheilun kehittäminen Sisäisen liikennejärjestelmän kehittäminen, skibus-palvelut Opastuksen ja reitistöjen kehittäminen Luontoarvojen ottaminen osaksi imagoa Rakentamisen ja maisemakuvan yhtenäistäminen Viimeistely ja korkeatasoinen rakentaminen Selkeä jako luontoalueisiin ja tiiviisiin rakentamisalueisiin Ympärivuotisen toiminnan kehittäminen	Uhat Herkkyyys taloudellisille suhdanteille Rakentaminen liian täyteen Puhtaiden luontoarvojen häviäminen Matkailijoiden mielenkiinnon siirtyminen muihin kohteisiin ja harrastuksiin

Liite 2: SUUNNITTELUN VAIHEET SEKÄ YHTEENVETO YLEISKAAVAN PALAUTTEESTA

Kuusamon kaupunginhallitus päätti Rukan yleiskaavan laatimisesta 19.6.2000.

Rukan yleiskaavan suunnittelu ja raportointivaiheet ovat:

Vaihe 1: Lähtökohdat ja tavoitteet (kevät 2002)

Vaihe 2: Rakennemallit (kevät 2002)

Vaihe 3: Yleiskaavaluonnos (kesä 2002)

Vaihe 4: Yleiskaavaehdotus 1 (2003)

Vaihe 5: Yleiskaavaehdotus 2 (2004)

Asukkaille, maanomistajille, viranomaisille ja muille kaavan osallisille on varattu kunkin suunnitteluvaiheen aikana mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia sekä lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä.

Esittelytilaisuuksista sekä nähtävillesäätämistä on tiedotettu osallisille mm. lehti-ilmoitusten ja kirjeiden avulla.

Vaihe 1: Lähtökohdat ja tavoitteet

Kaavan ensimmäinen viranomaisneuvottelu järjestettiin 13.12.2000. Yleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli nähtävillä 16.2.–19.3.2001. Nähtävilläoloaikana järjestettiin tilaisuus, jossa esiteltiin osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa ja ympäristöselvityksiä maanomistajille, elinkeinoelämälle, asukkaille sekä muille osallisille.

Vaihe 2: Rakennemallit

Yleiskaavan laadinnan apuna käytettiin erilaisia kehittämisperiaatteita havainnollistavia rakennemalleja. Rakennemallit (A ja B) olivat nähtävillä 27.12.2001–28.1.2002, jolloin kaavan osalliset pystyivät vaikuttamaan kaavan laatimiseen. Lisäksi rakennemalleja esiteltiin yleisölle ja maanomistajille 25.1.2002. Rakennemallivaiheen viranomaisneuvottelu järjestettiin 13.2.2002.

Kaupunginhallitus päätti rakennemallien pohjalta laadittavan yleiskaavaluonnoksen periaatteista

11.3.2002. Päätöksen mukaan jatkosuunnittelun pohjana käytettiin mallia B, jossa aluetta kehitetään mm. keskittämällä rakentamista Rukatunturin läheisyyteen sekä parantamalla alueella sijaitsevia nykyisiä liikenneväyliä.

Vaihe 3: Yleiskaavaluonnos

Yleiskaavaluonnos pohjautui kaupunginhallituksen päätökseen rakennemalleista, viranomaiskeskusteluihin sekä kaavan osallisten antamaan palautteeseen.

Rukan yleiskaavaluonnos oli nähtävillä 14.6.–9.8.2002. Palautetta rakennemalleista antoivat viranomaisneuvottelussa (30.8.2002) läsnä olleet viranomaiset, Kuusamon kaupungin tekninen lautakunta, ympäristölautakunta, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, yleisötilaisuudessa (2.8.2002) läsnä olleet kaavan osalliset sekä yritykset ja yksityiset henkilöt.

Lautakuntien kirjalliset lausunnot, tiivistelmä muusta kirjallisesta palautteesta, kaavan laatijan vastineet mielipiteisiin ja tiivistelmä viranomaisneuvottelusta esiteltiin kaupunginhallitukselle erillisenä raporttina.

Luonnosvaiheen lausunnot ja mielipiteet koskivat mm:

- yhdyskuntarakenteen tiivistämistä
- tiivistämisen vaikutusten arviointia
- maanalaista pysäköintiä ja sen kustannusvaikutuksia
- kaavan toteutuskustannusten jakoa
- luonnonsuojelualueita
- vesihuoltoa
- liikennejärjestelmää ja järjestelmän suunnittelua
- Rukan virkistyskäyttöä
- ydinalueen ulkopuolisten loma-asuntoalueiden, järvirantojen ja metsätalousalueiden rakentamista
- kyläaluiden rakentamista

Vaihe 4: Yleiskaavaehdotus 1

Rukan yleiskaavaehdotus oli 1. kerran nähtävillä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 19 §:n mukaisesti 26.6.-15.8.2003. Palautetta ehdotuksesta antoivat Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Museovirasto, Kuusamon kaupungin ympäristölautakunta, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, elinkeinolautakunta sekä muut yhteisöt, yritykset ja yksityiset henkilöt

Lausunnot ja muistutukset koskivat mm:

- M- ja MU- alueiden rakentamista ja asemakaavoitusta
- luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden kohteiden esittämistä
- muinaismuistojen esittämistä
- ohjeellisia ulkoilu- ja moottorikelkkailureittejä
- Väilirinteiden rakentamista
- Soukkelojoelle laaditun asemakaavan muuttamista
- Porontimajärven ja Virkkulan maankäyttöä
- Plantinginharjun palvelualueetta

Vaihe 4: Yleiskaavaehdotus 2

Kaavakartan olennaisten muutosten vuoksi yleiskaavaehdotus asetettiin uudelleen nähtävillä (maankäyttö- ja rakennusasetuksen 19 §:n ja 32 §:n mukaisesti) 5.1.-7.2.2004. Palautetta antoivat mm. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Museovirasto, Pohjois-Pohjanmaan museo, ympäristölautakunta sekä yhteisöt, yritykset ja yksityiset henkilöt.

Lausunnot ja muistutukset koskivat mm:

- kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden inventointia
- ohjeellisia ulkoilu- ja moottorikelkkailureittejä
- Väilirinteiden rakentamista
- Rukatunturin laskettelualueiden edellyttämää rakentamista
- Keisarinharjulle laaditun asemakaavan muuttamista
- Porontimajärven ja Virkkulan maankäyttöä
- Plantinginharjun palvelualueetta

- Natura -alueilla sijaitsevien kiinteistöjen esittämistä kaavakartalla
- Rukajärven koulun ympäristön rakentamista
- Kelokaltio kylän rakentamista
- Yli-Pessarijärven rantojen rakentamista

Saadun palautteen perusteella kaavakarttaa on muutettu 2. yleiskaavaehdotuksen nähtävilläolon jälkeen siten, että VU-1 -alueen ohjeelliseksi enimmäisrakennusoikeudeksi on osoitettu 7000 kem². (Nähtävillä olleessa kaavaehdotuksessa rakennusoikeutta oli osoitettu 3000 kem².)

23.2.2004

Liite 3: NATURA 2000 –KOhteet

Natura 2000 -verkoston tarkoituksena on turvata luonnon monimuotoisuuden säilyminen Euroopan unionin alueella.

Rukan yleiskaavan alueelle sijoittuvat seuraavat Natura 2000 –ohjelman kohteet:

Valtavaara-Pyhävaara (FI1101601, 1027 ha)

- ehdotettu sekä linnustonsuojelualueeksi (SPA) että yhteisölle tärkeäksi alueeksi (SCI)
- alueeseen koostuu osa-alueista: Valtavaara, Pyhävaara, Porontimajoen kanjoni, Vuosselijärven soidensuojeluohjelman kohde sekä Juhannuskallio
- seuraavia luontodirektiivin luontotyyppejä tavataan alueella: humuspitoiset lammet ja järvet, pikkujouet ja purot, kostea suurruohokasvillisuus, vaihtelun alueet ja rantasuot, lähteet ja lähdesuot, letot, aapasuot, kasvipeitteiset silikaattikalliot, pohjoiset luonnonmetsät (92 %) ja lehdot sekä puustoiset suot
- luontodirektiivin liitteen II lajeista tavataan alueella: saukko, kivisimppu, lettorikko, myyränporras
- lintudirektiivin liitteen I lintulajeista tavataan alueella: helmipöllö, hiiripöllö, kurki, liro, metso, palokärki, pohjantikka, pyy, varpuspöllö
- muusta runsaasta lajistosta mainittakoon sinipyrstö sekä silmällä pidettävät, taantuneet lettosara ja metsänemä

Kumpuvaaran suot (FI1101626, 23 ha, SCI)

- alue on soidensuojelun perusohjelman kohde ja koostuu kahdesta osa-alueesta
- seuraavia luontodirektiivin luontotyyppejä tavataan alueella: pikkujouet ja purot, lähteet ja lähdesuot, letot (35 %), aapasuot, kasvipeitteiset silikaattikalliot, pohjoiset luonnonmetsät ja lehdot
- luontodirektiivin liitteen II laji: lettorikko

Reposuo (FI1101628, 47 ha, SCI)

- alue on soidensuojelun perusohjelman kohde
- seuraavia luontodirektiivin luontotyyppejä tavataan alueella: vedenlaadultaan kovat niukka-keskiravinteiset vedet, pikkujouet ja purot, vaihtelun alueet ja rantasuot, lähteet ja lähdesuot, Cratoneuron-huurresammallähteet, joissa muodostuu kalkkiliejusamennusta, aapasuot (90 %)
- luontodirektiivin liitteen II laji: lettorikko
- muusta lajistosta mainittakoon silmälläpidettävät taantuneet selkälökki, kaitakämmekä, lettosara, pikkunokkasara ja ruosteheinä sekä vaarantunut turjanhorsma.

Särkipä-Löyhkönen-Antinvaara (FI1101627, 799 ha, SCI ja SPA)

- alue on suurimmaksi osaksi soidensuojelun perusohjelmassa
- alueeseen sisältyy pienialainen lehtojensuojeluohjelman kohde
- alueen rinneletot ja -lehdot sekä järvenrantasuot lajistoinen ovat erittäin edustavia
- alue on erityisen tärkeä uhanalaisten lintu- ja kasvilajiston suojelussa ja sen lajistokombinaatit ovat Kuusamon oloissa poikkeukselliset
- seuraavia luontodirektiivin luontotyyppejä tavataan alueella: humuspitoiset lammet ja järvet, vuorten alapuoliset tasankojoet, vaihtelun alueet ja rantasuot, cratoneuron-huurresammallähteet, joissa muodostuu kalkkiliejusamennusta, aapasuot (60 %), boreaaliset luonnonmetsät ja lehdot
- luontodirektiivin liitteen II lajeista tavataan alueella lettorikkoa
- luontodirektiivin liitteen I lintulajeista tavataan kaakkuri, kalatiira, kuikka, kurki, lapintiira, laulujoutsen, liro, sinisuohaukka, suokukko, suopöllö, uivelo, vesipääsky
- muuta runsasta lajistosta

23.2.2004

Liite 4: MUINAISMUISTOT

Yleiskaavan tarkastelualueella on 17 tunnettua muinaismuistokohdetta (sm). Kohteet 1–4 ja 15 on inventoitu pääasiassa v. 1956–1999 ja niistä neljä ensimmäistä sisältyy Pohjanmaan liiton vuonna 2003 julkaisemaan luetteloon (Pohjois-Pohjanmaan kiinteät muinaisjäännökset, osa 4). Kohteet 5–14 ja 16 perustuvat Oulun yliopiston vuonna 2003 laatimaan täydennysinventointiin (Antti Krapu: Tutkimuskertomus osayleiskaava-alueen arkeologisesta inventoinnista.) Täydennysinventoinnissa esitellään kaikki alueen muinaismuistot. Kohde 17 on esitetty poistettavaksi muinaisjäännösrekisteristä.

Kiinteät muinaisjäännökset

- 1.Kuusamo 6 Aikkila, kivikautinen asuinpaikka, x = 7338 16; y = 4464 56
- 2.Kuusamo 145 Hannonniemi, kivikautinen asuinpaikka?, x = 7337 22; y = 4460 99
- 3.Kuusamo 155 Mättäisenlahti Peräaho, kuoppajäännöksiä, x = 7340 65; y = 4465 50
- 4.Kuusamo 180 Peuraperä, kivi- ja/tai varhaismetallikautinen asuinpaikka 1, x = 7348 72; y = 4462 75 ja asuinpaikka 2, x = 7348 57; y = 4462 90
- 5.Kuusamo 236 Ihtinkivaara, latomus, x = 7335 85; y = 4459 98
- 6.Kuusamo 237 Viipusjärvi, kivi- ja/tai varhaismetallikautinen asuinpaikka, x = 7345 82; y = 4460 76
- 7.Kuusamo 238 Purnujoki, muinaisjäännösryhmä, x = 7347 58 – 90; y = 4462 82 – 4463 17
- 8.Kuusamo 239 Kantojärvi, kivi- ja/tai varhaismetallikautinen asuinpaikka, x = 7348 32; y = 4462 48
- 9.Kuusamo 240 Purnujärvi NW, kivi- ja/tai varhaismetallikautinen asuinpaikka, x = 7347 39; y = 4462 91
- 10.Kuusamo 241 Purnujärvi E, kivi- ja/tai varhaismetallikautinen asuinpaikka, x = 7347 17; y = 4463 35
- 11.Kuusamo 242 Hakojärvi NE, kivi- ja/tai varhaismetallikautinen asuinpaikka, x = 7347 09; y = 4462 51
- 12.Kuusamo 243 Hakojärvi N, kivi- ja/tai varhaismetallikautinen asuinpaikka, x = 7346 90; y = 4461 97
- 13.Kuusamo 244 Kantojoki, kuoppajäännös, x = 7347 57; y = 4462 06
- 14.Kuusamo Jumalanviljankorpi, historiallisen ajan talonpohja, x = 7342 38; y = 4464 72

Löytöpaikat

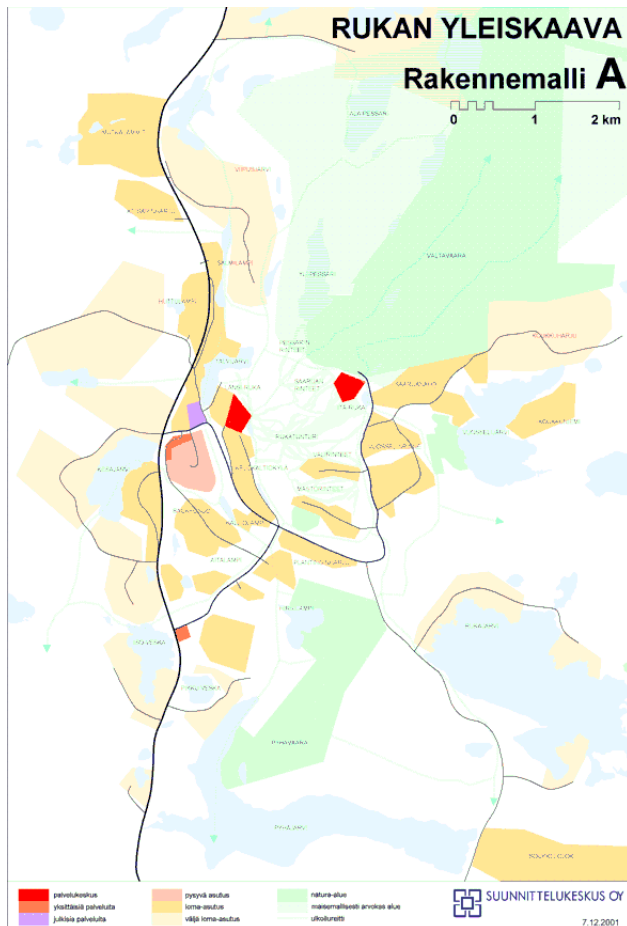
- 15.Kuusamo 144 Mäkinen, kivikautinen löytöpaikka, x = 7338 38, y = 4464 20
- 16.Kuusamo 245 Tulilamminkangas, kivi- tai varhaismetallikautinen löytöpaikka, x = 7347 27; y = 4462 76

Muut

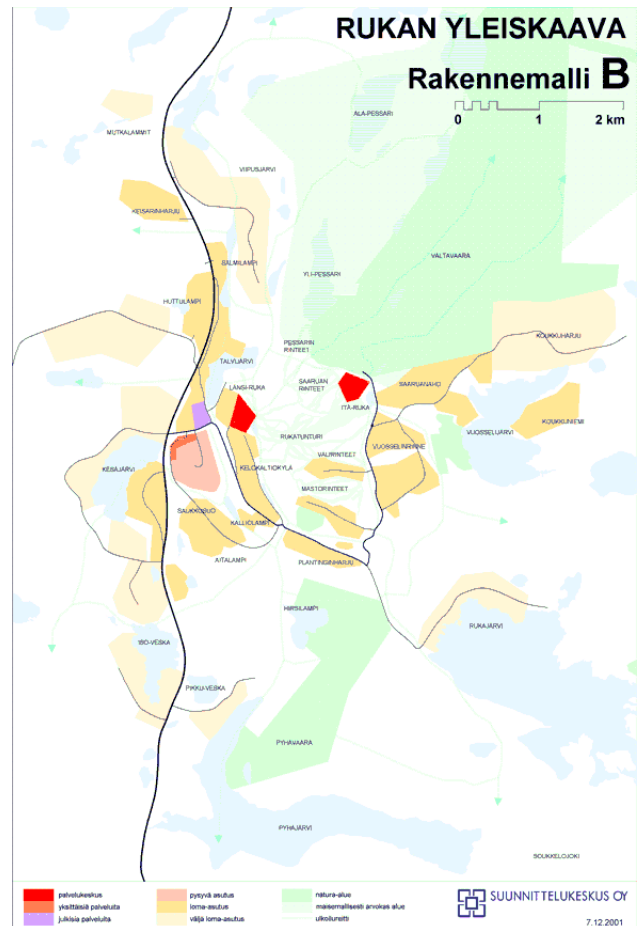
- 17.Kuusamo 44 Rukajärven Saari, tarinoita röykkiöistä, sijainti tuntematon

Liite 5: RAKENNEMALLIT

Yleiskaavan laadinnan apuna on käytetty kahta erilaista kehittämisperiaatetta havainnollistavaa rakennemallia. Rakennemallit (A ja B) olivat nähtävillä 27.12.2001–28.1.2002.

Mallissa A Rukan ydinalue hyödynnetään tehokkaasti ja lähes kaikki voimassa olevien asemakaavojen sekä osayleiskaavojen rakennuspai-
kat otetaan käyttöön. Veskasta Juhannuskallion alapuolelle rakennetaan uusi pääsisääntuloväylä. Asemakaavan mukaisesti toteutettavan väylän länsipäähän osoitetaan yksittäisiä palveluita (esim. huoltamo).

Rakennemallissa B ydinalue hyödynnetään lähes yhtä tehokkaasti kuin mallissa A, mutta vain osa asemakaavojen ja osayleiskaavojen rakennuspaikoista otetaan käyttöön. Malli B tukeutuu tiiviisti olemassa olevaan tie- ja palveluverkkoon. Alueen sisääntulo keskitetään yhteen liittymään.

Mallissa A osoitetun uuden väylän arvioitiin parantavan liikenteen sujuvuutta ja vähentävän huomattavasti Itä-Rukalle suuntautuvan Rukajärventien läpikulkuliikennettä. Uusi väylä vähentäisi kuitenkin myös joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä sekä johtaisi yhdyskunta- ja palvelurakenteen hajautumiseen. Mallissa B osoitettu yksi keskeinen liittymä puolestaan vahvistaisi olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta sekä nykyisen sisääntuloväylän yhteydessä sijaitsevia palveluita.

Kaupunginhallitus päätti rakennemallien pohjalta laadittavan yleiskaavaluonnoksen periaatteista 11.3.2002. Päätöksen mukaan jatkosuunnittelun pohjana käytetään mallia B.

23.2.2004

Liite 6: LÄNSI-RUKAN PYSÄKÖINNIN KUSTANNUKSET

LÄHTÖTIEDOT

rakennusoikeus (kem²)	
olemassa olevat rakennukset	20 000
uudet rakennukset	20 000
yhhteensä	40 000
tuleva aluetehokkuus	0,47
huoneet	
olemassa olevat	239
uudet	381
yhhteensä	620
uudet palvelut (kem²)	4 800
uudisrakentamisen autopaikkanormit	
majoitustila (majoittujien ja työntekijöiden velvoitepaikat / huone)	0,7
kaupallinen tila (julkiset paikat / kem ²)	1/30

AUTOPAIKKALASKELMA

velvoiteautopaikat	
olemassa olevat (keskim. 1 ap / 93 kem ²)	233
-poistuma	-15
uudet maan alle	282
yhhteensä	500
julkiset autopaikat	
olemassa olevat (hotellin edessä)	120
-poistuma	-60
uudet maan alle	220
yhhteensä	280

KUSTANNUKSET (1 000 000 €)

velvoiteautopaikat	4,8
julkiset autopaikat	3,7

23.2.2004

Liite 7: ITÄ-RUKAN PYSÄKÖINNIN VAIHTOEHDOT JA KUSTANNUKSET

Yleiskaavassa osoitettu Itä-Rukan keskustatoimintojen alueen (C) ohjeellinen rakennusoikeus on 55 000 kem². Velvoiteautopaikkojen osalta pysäköintinormina käytetään 1 ap / 70 kem². Lisäksi alueelle sijoitetaan n. 100 julkista autopaikkaa.

Rakennusoikeuden täysimääräinen toteuttaminen edellyttää kiinteistöjen pysäköinnin toteuttamista maanalaisena. Seuraavassa on arvio pysäköintimuodon vaikutuksesta alueen palvelurakentamisen tehokkuuteen ja pysäköinnin kustannuksiin. Arvio perustuu oletukseen rakennusten ja pysäköintialueiden yhteenlasketun pohjapinta-alan säilymisestä lähes vakiona.

	vaihtoehto 1 (maanalai- nen)	vaihtoehto 2 (pysäköinti- talot)	vaihtoehto 3 (pysäköinti- alueet)
LÄHTÖTIEDOT			
rakennusoikeus (kem ²)	55 000	40 000	27 000
aluetehokkuus	0,73	0,54	0,36
keskimääräinen kerrosluku	2 1/2		
autopaikkannormi (velvoitepaikkoja / kem ²)	1/70		

AUTOPAIKKALASKELMA

velvoitepaikat (majoittujien ja työntekijöiden paikat)	786	571	386
julkiset paikat	100		

AUTOPAIKKAJAKAUMA

pysäköintialueilla	100	100	486
pysäköintitaloissa	0	571	0
maan alla	786	0	0

KUSTANNUKSET (1 000 000 €)

velvoiteautopaikat	13,4	5,3	0,1
julkiset autopaikat	0,1	0,1	0,5

Liite 8: TALOUDELLISET VAIKUTUKSET***Lähtökohtien määrittäminen ja arviointi****Osayleiskaava*

Pääosa Rukan kaupallisista palveluista (mm. majoitus-, ravintola- ja ohjelmapalvelut, välinevuokraus ja vähittäiskauppa) on osayleiskaavassa sijoitettu Rukatunturin juurelle. Kaavassa on Länsi- ja Itä-Rukan keskustatoimintojen alueet, jotka on varattu kansainvälisen matkailu- ja kaupunkikeskuksen palvelutoiminnoille. Pienempiä Rukatunturia ympäröiviä palvelualueita on sijoitettu valtatie 5:n liittymän ja muiden liikenteellisten solmupaikkojen läheisyyteen.

Vaikutusalueen raja

Eri vaikutuksilla (liikenteelliset, sosiaaliset, taloudelliset, kaupalliset) on väistämättä eri suuntaiset ja laajuiset vaikutusalueet. Koillis-Suomen aluekeskus on maantieteellisesti laaja käsittäen Kuusamon kaupungin lisäksi Posion, Sallan ja Taivalkosken kunnat.

Kuva: Koillis-Suomen aluekeskus.

Tehtyjen selvitysten mukaan Kuusamon kaupalliset palvelut palvelevat ensisijaisesti oman kunnan asukkaita. Lähiseudun merkitys on suhteellisen pieni, joten kaupallisena vaikutusalueena tarkastellaan Koillismaan seutukunnan aluetta, johon kuuluvat Kuusamon kaupunki ja Taivalkosken kunta.

Yhdyskunta- ja palvelurakenne

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan mukaan Koillis-Suomen aluekeskuksella (Kuusamo, Taivalkoski, Posio ja Salla) on yksi kaupunkikeskus Kuusamo. Määritelmän mukaan aluekeskus on kansainvälisesti tunnettu matkailualue sekä tietoyhteiskunnan verkostoitunut osaamis- ja palvelukeskus. Kuusamon merkitystä keskuksena vahvistaa Rukan matkailukeskus. Näiden kahden keskuksen varaan muodostuu matkailukaupunki.

Kuusamon vähittäiskauppa on sijoittunut pääosin Kuusamon keskusta- ja Rukan matkailukeskukseen. Muualla Kuusamossa kaupan palveluita on vähän. Kuusamon keskustassa on monipuoliset päivittäistavarakaupan ja erikoiskaupan palvelut. Rukan matkailukeskuksessa on tällä hetkellä yksi päivittäistavarakauppa ja muutamia erikoisliikkeitä.

Tilastokeskuksen toimipaikkarekisterin mukaan Kuusamossa toimi vuonna 2000 yhteensä 89 vähittäiskaupan yksikköä, joista 22 oli päivittäistavaroita myyviä yksiköitä, ja 67 erikoisliikkeitä (ml. Alko). Taivalkoskella toimi vuonna 2000 yhteensä 24 vähittäiskaupan yksikköä, joista 9 oli päivittäistavaramyymälöitä ja 15 erikoisliikkeitä.

23.2.2004

Vuoden 2001 alkupuolella Kuusamossa aloitti kaksi uutta päivittäistavarakaupan suuryksikköä, Prisma ja Citymarket. Molemmat hypermarketit sijaitsevat valtatie 5 ja Ouluntien liittymän läheisyydessä.

Väestö ja ostovoima

Vuoden 2000 lopussa Kuusamossa ja Taivalkoskella asui yhteensä 22 856 asukasta ja vuoden 2001 lopussa 22 665 asukasta (Tilastokeskus).

Tilastokeskuksen väestöennusteen (muuttoliike-ennuste) mukaan Kuusamon ja Taivalkosken väestömäärä vähenee yhteensä 3903 asukkaalla vuosina 2000-2020. Omavaraisennusteen mukaan väestömäärä lisääntyy 1513 asukkaalla vuosina 2000-2020.

Taulukko: Kuusamon ja Taivalkosken väestömäärä vuosina 2000 ja 2001 sekä Tilastokeskuksen väestöennuste (muuttoliike-ennuste) vuosille 2010 ja 2020. (Lähde: Tilastokeskus).

	Väestö		Väestöennuste	
	2000	2001	2010	2020
Kuusamo	17 729	17 634	16 212	15 074
Taivalkoski	5 127	5 031	4 400	3 879
YHTEENSÄ	22 856	22 665	20 612	18 953

Ostovoima on arvioitu väestömäärän ja asukaskohtaisten kulutuslukujen mukaan. Kulutusluvut (euroa/asukas) perustuvat Tilastokeskuksen Kotitaloustiedusteluun. Ostovoiman kehitys on arvioitu Tilastokeskuksen väestöennusteen (muuttoliike-ennuste) ja yksityisen kulutuksen kasvuoletusten mukaan. Päivittäistavaroiden kulutuksen on arvioitu kasvavan 1,0 % /vuosi ja erikoistavaroiden 2,0 % /vuosi. Muuttoliike-ennusteen mukaan väestömäärä vähenee.

Kuusamon ja Taivalkosken väestön päivittäistavarakaupan ostovoima kasvaa edellä esitettyjen oletusten mukaan noin 0,5 miljoonaa euroa vuosina 2000-2020. Paikallisen väestön ostovoiman kasvu ei edellytä päivittäistavarakaupassa uuden liiketilan rakentamista. Myös matkailijoiden kasvava päivittäistavaroiden kysyntä pystytään pitkälle tulevaisuuteen hoitamaan nykyisten hypermarkettien kautta niiden myyntitehokkuutta kasvattamalla.

Taulukko: Kuusamon ja Taivalkosken väestön päivittäistavarakaupan ostovoima vuonna 2000 ja ostovoiman kehitysennuste vuosille 2010 ja 2020 (arvio).

	Ostovoima, milj. euroa			Muutos
	2000	2010	2020	2000-2020
Kuusamo	35,2	35,5	36,5	1,3
Taivalkoski	10,2	9,6	9,4	-0,8
YHTEENSÄ	45,4	45,1	45,9	0,5

Kuusamon ja Taivalkosken väestön erikoiskaupan ostovoima kasvaa edellä esitettyjen oletusten mukaan noin 8,6 miljoonaa euroa vuosina 2000-2020. Keskimääräisellä myyntitehokkuudella arvioituna kysynnän kasvua vastaava teoreettinen lisäpinta-alan tarve on erikoiskaupassa noin 4500 k-m².

Taulukko: Kuusamon ja Taivalkosken väestön erikoiskaupan ostovoima vuonna 2000 ja ostovoiman kehitysennuste vuosille 2010 ja 2020 (arvio).

	Ostovoima, milj. euroa			Muutos
	2000	2010	2020	2000-2020
Kuusamo	36,4	39,7	44,1	7,7
Taivalkoski	10,5	10,8	11,4	0,9
YHTEENSÄ	46,9	50,5	55,5	8,6

23.2.2004

Paikallisen väestön lisäksi erittäin suuri merkitys Kuusamon vähittäiskaupalle on matkailijoiden ja ohikulkuliikenteen alueelle tuomalla ostovoimalla. Investoinnit Rukan matkailukeskuksessa, Kuusamon sijainti valtatievarrella ja Lappiin suuntautuvan matkailun lisääntyminen lisäävät Kuusamoon tulevien matkailijoiden määrää ja ohikulkuliikenteen määrää ja sitä kautta myös matkailijoiden aikaan saamaa kysyntää. Vuonna 2001 perustetut hypermarketit pystyvät myyntitehokkuutta kasvattamalla vastaamaan matkailijoiden päivittäistavaroiden kysyntään pitkälle tulevaisuuteen. Erikoistavaroiden tarjontaa ja liikealaa tulisi pyrkiä lisäämään kysynnän kasvua vastaavasti.

Vuonna 2000 tehdyn tutkimuksen mukaan matkailijoiden henkilökohtainen rahankäyttö yleisvähittäiskaupan palveluihin oli keskimäärin 6,20 euroa vuorokaudessa ja muun vähittäiskaupan palveluihin 3,30 euroa. Rahankäytön määrä vaihtelee suuresti majoitusmuodon mukaan. Omassa tai vuokratessa lomiasunnossa majoittuneet käyttivät keskimäärin 7,80 euroa yleisvähittäiskaupan palveluihin majoitusvuorokautta kohden. Yleisvähittäiskaupan saama matkailutulo oli yhteensä 5,6 miljoonaa euroa ja muun vähittäiskaupan 7,5 miljoonaa euroa. (Lähde: Naturpolis, Kuusamon kevättalvi- ja kesämatkailijat ja heidän rahankäyttönsä v. 2000)

Kuusamon päivittäistavarakaupan myynti on selvästi suurempi kuin oman väestön ostovoima, joten Kuusamon ulkopuolelta tulevan ostovoiman merkitys on suuri. Ulkopuolelta tuleva ostovoima on suurelta osin peräisin ”mökkimatkailijoilta”, jotka ylläpitävät paria kolmea päivittäistavarauppaa Kuusamossa. Kuusamossa sijaitsee eniten vapaa-ajanasuntoja muihin Suomen kuntiin verrattuna. (Lähde: Kuusamon kaupan suuysiköiden ympäristövaikutuksien arviointi, 1999).

Erikoiskaupan myynti on oman väestön ostovoimaa pienempi esim. huonekalukaupassa ja vaatekaupassa, toisaalta myynti on suurempi kuin ostovoima esim. vapaa-ajan tuotteissa ja lääkkeissä. Kokonaisuudessaan erikoiskaupassa siirtymät ovat pieniä ja erikoiskaupan myynti vastaa kuusamolaisien ostovoimaa. (Lähde: Kuusamon kaupan suuysiköiden ympäristövaikutuksien arviointi, 1999).

Kuusamolaiset ovat varsin omavaraisia ja ostouskollisia. Osittain tämä johtuu siitä, että lähin kilpaileva ja parempi tarjonta on kaukana, lähinnä Oulussa, jonne matkaa on yli 200 kilometriä. Elintarvikkeissa vain 3 % kuusamolaisista on ostanut elintarvikkeita muualta kuin omasta kunnastaan. Omavaraisia kuusamolaiset ovat myös remontti-, rauta- ja rakennustarvikkeiden osalta. Kuusamolaisien ostovoima suuntautuu Kuusamon jälkeen ensisijassa Ouluun, erityisesti kodin viihde-elektroniikan, huonekalujen, silmälasien ja autojen osalta. (Lähde: Kuusamon kaupan suuysiköiden ympäristövaikutuksien arviointi, 1999).

Kuusamoon tulee ostovoimaa lähialueen kunnista. Merkittävimmät virtaukset tulevat Puolangalta, Posiolta ja Taivalkoskelta. Ostoksia tehdään erityisesti erikoistavaroissa, kuten vaatteet, jalkineet ja kodinkoneet. Myös lähikuntia kauempaa tulevilla matkailijoilla on erittäin suuri merkitys. Päivittäistavaroiden suuri siirtymä aiheutuu matkailusta ja erityisesti omatoimisesta mökkimatkailusta. (Lähde: Kuusamon kaupan suuysiköiden ympäristövaikutuksien arviointi, 1999).

Matkailun nykyinen volyymi, sen vaihtelut ja kehittyminen

Liikevaihdolla ja yritysten lukumäärällä mitattuna matkailupalveluiden tarjonta on runsasta verrattaessa kaupungin muihin elinkeinoihin. Koko Kuusamossa on yhteensä seitsemän hotellitasoista majoituspaikkaa, joissa on yhteensä yli 700 majoitushuonetta ja yli 2 700 vuodepaikkaa. Kaupallisia vuodepaikkoja Kuusamossa on yhteensä 36 000. Kaupungin alueella on yhteensä 48 ravintolaa, joissa on yhteensä 11 461 asiakaspaikkaa. (Lähde: Rukakeskus Oy)

23.2.2004

2000-luvulla matkailutarjonnan kehitys on ollut huomattavaa. Esimerkiksi hotellitasoisen majoituskapasiteetin kasvu huonelukumäärällä mitattuna oli 36 % vuosina 2000-2001. Majoituskapasiteetin kehittyminen on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Taulukko: Kuusamon hotellitasoisen majoituskapasiteetin määrä ja sen kehitys v. 1997-2002ennuste. (Lähde: SHR).

	yksiköitä	huoneita	Huonemäärän kasvu-%
1997	7	493	
1998	7	498	1 %
1999	6	456	-8 %
2000	6	523	15 %
2001	7	713	36 %
2002 E	7	724	2 %

Kuusamon matkailupalveluiden tarjonta on keskittynyt Rukan alueelle. Esim. Rukan alueella on neljä hotellitasoista majoituspaikkaa, joissa on yhteensä 1 400 vuodepaikkaa. Kuusamon ravintoloista 20 sijaitsee Rukan alueella ja niissä on 5 669 asiakaspaikkaa.

Tilastokeskuksen mukaan Kuusamossa oli vuonna 2001 yhteensä 5 762 vapaa-ajanasuntoa, jotka tarjoavat rekisteröimätöntä ja myös ei-kaupallista majoituspalvelua. Vuonna 1990 vapaa-ajanasuntoja oli 3 949 kappaletta, eli niiden määrä on runsaassa kymmenessä vuodessa kasvanut 46 %. Arvion mukaan uusia loma-asuntoja rakennetaan 80-100 kappaletta vuodessa. Rukan alueella (3 km säteellä) sijaitsee 1 480 loma-asuntoa, joissa on yhteensä 9 500 vuodepaikkaa.

Vuonna 2001 valmistuneen ja Naturpoliksen julkaiseman tutkimuksen mukaan Kuusamon välitön matkailutulo ilman arvonlisäveroa oli noin 50 miljoonaa euroa ja tuotekohtaiset arvonlisäverokannat huomioiden noin 60 miljoonaa euroa vuonna 1999. Majoitus- ja ravitsemissektori sai välittömästä matkailutulosta (netto) noin 40 % ja vähittäiskauppa yhteensä 26 %. Seuraavassa taulukossa on esitetty matkailuliikevaihtoa keräävien toimialojen kokonaisliikevaihto ja välitön matkailutulo vuonna 1999. (Lähde: Naturpolis: Matkailun taloudelliset vaikutukset Kuusamon kaupungissa vuonna 1999, 2001)

Taulukko: Matkailutulo toimialoittain vuonna 1999 (Lähde: Naturpolis: Matkailun taloudelliset vaikutukset Kuusamon kaupungissa vuonna 1999, 2001).

Toimiala	Kokonaislv. (1000 €)	Matkailun osuus (%)	Välitön matkailutulo, ei alv (1000 €)	Välitön matkailutulo, ei alv (%)
Korjaamot/huoltamot	19 125	24,6	4 705	9,4
Yleisvähittäiskauppa	40 583	13,9	5 641	11,2
Muu vähittäiskauppa	29 388	25,6	7 523	15,0
Majoitus/ravitsemus	22 411	89,3	20 013	39,8
Liikenne	6 581	34,2	2 251	4,4
Virk./muut palvelut*	11 445	88,0	10 072	20,1
YHTEENSÄ			50 205	100,0

* sisältää mökkivälityksen kautta tulleet majoitustulot

Matkailun kokonaistulovaikutukset lasketaan tulokertoimen avulla, joka Kuusamossa on 1,37. Tällä luvulla kerrottuna Kuusamon matkailun kokonaistulovaikutukset vuonna 1999 olivat noin 69 miljoonaa euroa. Vuoden 2002 kokonaismatkailutuloksi on arvoitu noin 80 miljoonaa euroa.

Vuosien 1997-1999 aikana välitön matkailutulo on kasvanut 4,6 miljoonaa euroa. Seuraavassa taulukossa välittömän matkailun tulon kasvu on esitetty toimialoittain.

23.2.2004

Taulukko: Matkailutulon kehitys v. 1997-1999 (Lähde: Naturpolis: Matkailun taloudelliset vaikutukset Kuusamon kaupungissa vuonna 1999, 2001).

toimiala	1997 (1000 €)	1998 (1000 €)	1999 (1000 €)	1997-1999 (1000 €)
Korjaamot/huoltamot	4 497	1 158	4 705	208
Yleisvähittäiskauppa	5 759	5 850	5 641	-118
Muu vähittäiskauppa	6 859	6 884	7 523	665
Majoitus/ravitsemus	17 741	18 730	20 013	2 271
Liikenne	1 417	1 885	2 251	834
Virk./muut palvelut	9 291	9 686	10 072	781
YHTEENSÄ	45 563	44 192	50 204	4 641

* sisältää mökkivälityksen kautta tulleet majoitustulot

Kun vuoden 1997 kokonaistulovaikutukset muutetaan indeksillä vuoden 1999 rahanarvoon, tulokseksi saadaan 62 miljoonaa euroa kun ne vuonna 1999 olivat 69 miljoonaa euroa ja siten kasvua oli yli 10 prosenttia.

Välittömästi matkailutulosta aiheutunut työllisyys oli 499 henkeä kokoaikaisina työpaikkoina ilmoitettuna. Mukana luvussa ei ole kunnan tai valtion matkailualalle työllistämät henkilöt. Suurin osa matkailun työllistävästä henkilöstä työskentelee majoitus- ja ravitsemussektorilla seuraavan taulukon mukaisesti.

Taulukko: Matkailun työllisyysvaikutukset toimialoittain vuonna 1999 (Lähde: Naturpolis: Matkailun taloudelliset vaikutukset Kuusamon kaupungissa vuonna 1999, 2001).

toimiala	Koko henkilöstö	Matkailun osuus (%)	Välitön matkailu-työllisyys (henk)	Välitön matkailu-työllisyys, (%)
Korjaamot/huoltamot	109	24,6	24	4,8
Yleisvähittäiskauppa	155	13,9	22	4,4
Muu vähittäiskauppa	191	25,6	49	9,8
Majoitus/ravitsemus	270	89,3	241	48,3
Liikenne	111	34,2	38	7,6
Virk./muut palvelut	142	88,0	125	25,1
YHTEENSÄ	977		499	100

Matkailun kokonaistyöllisyys ilmoitetaan työllisyyskertoimien avulla, joka Kuusamossa on määritelty olevan 1,17, jolloin matkailun kokonaistyöllisyydeksi saadaan 584 henkilöä. Mikäli määrään lisätään vielä kunnan ja valtion työllistämät saadaan kokonaistyöllisyydeksi 652 henkeä. Vuonna 2002 matkailun arvioidaan työllistävän noin 700 henkeä.

Kun vuoden 1997 välitön matkailutulo muutetaan työpaikoiksi saadaan 448 työpaikkaa eli työpaikkojen määrä on kasvanut kahdessa vuodessa 51 työpaikkaa.

23.2.2004

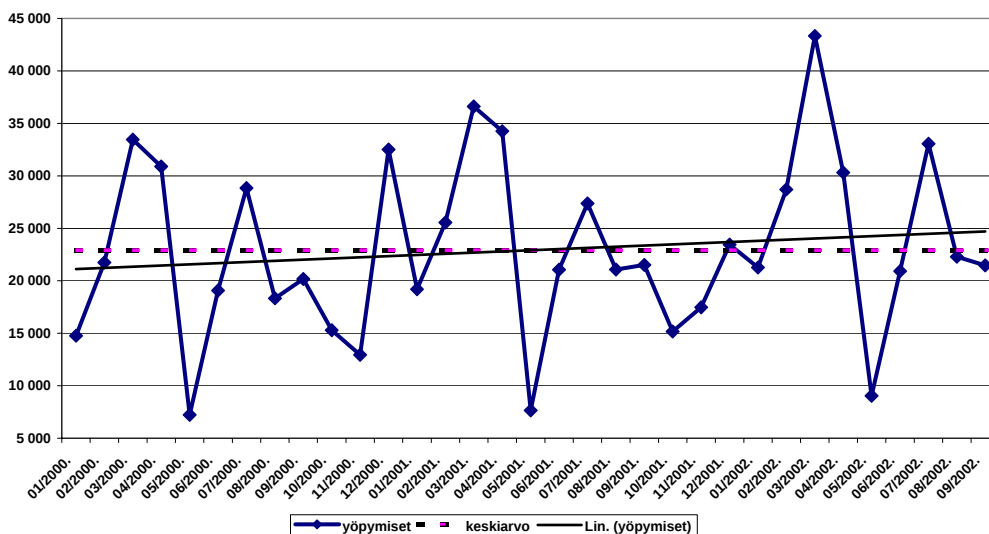
Taulukko: Matkailun työllisyysvaikutusten kehitys v. 1997-1999 (Lähde: Naturpolis: Matkailun taloudelliset vaikutukset Kuusamon kaupungissa vuonna 1999, 2001).

toimiala	1997 (henk)	1998 (henk)	1999 (henk)	1997-1999 ((henk)
Korjaamot/huoltamot	24	24	24	0
Yleisvähittäiskauppa	22	23	22	0
Muu vähittäiskauppa	43	44	49	+6
Majoitus/ravitsemus	238	237	241	+3
Liikenne	25	30	38	+13
Virk./muut palvelut	96	113	125	+29
YHTEENSÄ	448	471	499	+51
Matkailun kokonais-työllisyys (kerroin 1,17)	524	551	584	+60 (+11,5%)

Työllisyystarkastelussa ei ole huomioitu rakentamissektorin työllisyysvaikutuksia.

Vuonna 2001 Kuusamon majoitusliikkeissä kertyi yhteensä yli 270 000 rekisteröityä yöpymistä, joista noin 31 500 oli ulkomaalaisia suurimpien ulkomaalaisten kansallisuusryhmien ollessa saksalaisia ja venäläisiä. Vuoteen 2000 verrattuna yöpymisten määrä kasvoi 5,9 prosenttia. Kuusamolla on tyypillistä erittäin voimakas kausivaihtelu yöpymisvuorokausissa. Eniten yöpymisiä kertyy maaliskuussa ja vähiten toukokuussa kuten alla oleva kaavio osoittaa. (Lähde: Tilastokeskus).

Yöpymisvuorokausien määrä kuukausittain, vuorokausien keskiarvo sekä kehitystrendi
1/2000-09/2002 (lähde: Tilastokeskus)

Kuva: Yöpymisvuorokausien vaihtelu kuukausittain 1/2000-09/2002, (Lähde: Tilastokeskus).

Verrattaessa vuoden 2002 maaliskuuta vuoden 2000 maaliskuuhun on yöpymisten määrä kasvanut lähes 30 prosenttia ja myös toukokuun yöpymiset ovat kasvaneet, joskin hieman vähemmän kuin maaliskuun, joten sesonkivaihtelut ovat kasvaneet jonkin verran. Rekisteröityjen yöpymisvuorokausien kehitystrendi on nouseva.

Vuonna 2000 mökkimajoitusta välitettiin yhteensä 290 000 majoitusvuorokautta, vuonna 2001 noin 350 000 ja vuonna 2002 noin 390 000 majoitusvuorokautta. Kahdessa vuodessa välitettyjen majoitusvuorokausien määrä on kasvanut noin. 34 prosenttia. (Lähde: FinFun Ruka)

23.2.2004

Yksityisten ja yritysten mökeissä arvioitiin kertyvän rekisteröimättömiä majoitusvuorokausia noin 150 000 kappaletta. Kaikki Kuusamon alueella arvioitiin kertyvän yhteensä n. 700 000 majoitusvuorokautta vuonna 2000.(Lähde. Rukakeskus Oy)

Hotellitasoisen majoituskapasiteetin kasvaessa on kapasiteetin käyttöaste vastaavasti huonekäyttöasteella mitattuna laskenut 50,5 prosentista vuonna 2000 44,6 prosenttiin vuonna 2001. Vuoden 2002 ennusteen mukaan käyttöaste tulee pienenemään entisestään. Kokonaisuutena Kuusamon hotellitasoisen majoituksen myynti on kuitenkin kasvanut vuonna 2001, koska kapasiteetin ja keskihuonehinnan kasvu kompensoivat huonekäyttöasteen pienenemisen.

Taulukko: Laskennallisen majoitusmyynnin kehitys v.1997-2002 (ennuste).

	Huonekäyttöaste	Keskihinta euroissa	Laskennallinen majoitusmyynti euroa	
1997	45,4	58	4 726 600	
1998	44,5	64	5 156 040	9 %
1999	48,6	64	5 196 993	1 %
2000	50,5	65	6 226 041	20 %
2001	44,6	67	7 750 016	24 %
2002 E	41,3	70	7 617 709	-2 %

Kuusamon matkailijamääräksi vuonna 2000 arvioitiin 1 miljoona matkailijaa. Matkailukohteiden kävijämäärät 2001 tutkimuksen (MEK, 2002) mukaan Rukalla kävi vuonna 2001 yhteensä 271 026 kävijää. Saman tutkimuksen mukaan Kuusamon Tropic -kylpylässä kävi 164 110 kävijää. Muita tilastoituja kohteita ovat Rukan kesäkelkkama, 63 098 kävijää sekä Oulangan luontokeskus 43 038 kävijää. Matkailun edistämiskeskuksen mukaan Ruka oli vuonna 2000 Suomen 8. käydyin matkailukohde.

Talvikaudella 2001-2002 Rukalla tilastoitiin 307 000 laskettelupäivää ja myytiin 135 000 hissilippua. Rukakeskus Oy:n oman arvion mukaan rinteessä kävi 110 000 eri asiakasta. Ruka on myös kesällä vilkas matkailukohde. Liikennelaskelmien mukaan n. 200 000 matkailijaa pysähtyy Rukan keskusaukiolle kesäaikana ja kesällä 2001 21 000 matkailijaa nousi Rukan huipulle tuolihissillä.

Vuonna 2000 Kuusamon lentokentällä tilastoitiin 96 723 henkilöä ja vuonna 2001 102 877 eli kasvu syntyi yli 6 %. Verrattaessa vuoden 2002 ensimmäistä 10 kuukautta edellisen vuoden vastaavaan aikaan on lentomatkustajien määrä laskenut 7,6 %. Kuusamon kaupungin arvion mukaan Kuusamon lentokentän matkustajamäärä vuoteen 2006 mennessä on yli 200 000 matkustajaa.(Lähde: Ilmailulaitos)

Matkailijoiden rahankäyttöarvot perustuvat Jussi Rämetsän ja Pekka Kauppilan tekemään ja Naturpoliiksen julkaisemaan tutkimukseen ”Kuusamo kevät- ja kesämatkailijat”, jossa selvitetään Kuusamon kevät- ja kesämatkailijoiden rakennetta ja rahankäyttöä vuonna 2000. Tutkimusaineisto perustuu Kuusamosta kerättyihin matkailijakyselyihin.

Tutkimuksen mukaan matkailijoiden rahankäyttöön vaikuttaa mm. matkailusesonki, kansallisuus ja majoitusmuoto. Kevät- ja kesämatkailijoiden haastateltujen kotimaisten matkailijoiden välittömät henkilökohtaiset menot olivat keskimäärin 66,43 euroa / henkilö / vuorokausi ja ulkomaalaisten 220,33 euroa / henkilö / vuorokausi. Kesämatkailijoiden vastaavat menot kotimaisilla matkailijoilla oli 44,91 euroa / henkilö / vuorokausi ja ulkomaalaisilla 37,00 euroa / henkilö / vuorokausi

Korkeimmat välittömät menot olivat matkailijoilla, jotka yöpyivät hotellissa tai motellissa, vuokratessa loma-asunnossa tai leirintäalueilla. Maksuttomassa loma-asunnossa, sukulaisten/tuttavien luona sekä luonnossa yöpyjät kuluttivat vähiten. Seuraavassa taulukossa kotimaisten ja ulkomaalaisten matkailijoiden välittömät menot henkilöä kohden vuorokaudessa on kuvattu majoitusmuodoittain.

23.2.2004

Taulukko: Matkailijoiden rahankäyttö majoitusmuodon mukaan v. 2000 . (Lähde: Naturpolis, Kuusamon kevät-talvi- ja kesämatkailijat ja heidän rahankäyttönsä v. 2000).

Majoitusmuoto	Kotimaiset (kevättalvi)	Kotimaiset (kesä)	Ulkomaalaiset (kevättalvi)	Ulkomaalaiset (talvi)
Hotelli/ motelli	72	51	128	57
Matkustajakoti/ retk.maja	46	39	-	-
Oma loma-asunto	24	21	-	-
Vuokrattu loma-asunto	68	34	129	36
Tuttavan/ yritt./ yhd. loma-asunto	37	21	118	12
Sukulaiset/ tuttavat	37	21	-	7
Luonto	1	21	-	15
Leirintäalue	-	-	-	-
• mökki	78	41	-	50
• asuntovaunu	-	25	-	21
• telttä	-	36	-	22
Päiväkävijät	38	34	-	31

Vaikutusten arviointi

Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen

Rukan kaupalliset palvelut tulevat todennäköisesti olemaan pääosin matkailijoille tarkoitettuja erikois-kaupan palveluja, joten ne täydentävät Kuusamon keskustan kaupallisten palvelujen tarjontaa ja vahvistavat sitä kautta koko Kuusamon kaupallista vetovoimaa. Rukan kaupallisen vetovoiman vahvistuminen edistää omalta osaltaan maakuntakaavan mukaisen kansainvälisen matkailukaupungin kehittymistä.

Rukan kaupalliset palvelut vahvistavat Rukan kaupallista vetovoimaa suhteessa Kuusamon keskusta-alueeseen. Kielteiset vaikutukset Kuusamon ydinkeskustan vetovoimaan ja palveluihin jäävät kuitenkin vähäisiksi. Tämä johtuu osin siitä, että Kuusamon keskustan kaupallinen painopiste on siirtynyt valtatie 1:n liittymän yhteyteen ja ydinkeskustan kaupallinen vetovoima heikentynyt jo vuonna 2001 perustettujen kahden hypermarketin vaikutuksesta.

Kuusamon keskustan hypermarkettien muodostaman kaupallisen kokonaisuuden vetovoimaan Rukan tulevalla kaupalla ei ole merkittäviä vaikutuksia. Tämä johtuu lähinnä siitä, että Rukan kaupalliset palvelut tulevat todennäköisesti eri toimialoille eivätkä näin ollen kilpaile hypermarkettien kanssa. Tästä johtuen myöskin vaikutukset muihin keskuksiin ja haja-asutusalueelle jäävät vähäisiksi.

Taloudelliset vaikutukset

Tällä hetkellä Kuusamon päivittäistavaramyynä on selvästi suurempi kuin oman väestön ostovoima, kun taas erikois-kaupassa myynti on jonkin verran pienempi kuin oman väestön ostovoima. Näin ollen päivittäistavarakaupassa tulee Kuusamoon huomattavassa määrin ostovoimaa alueen ulkopuolelta. Erikois-kaupassa ostovoimaa vuotaa Kuusamosta muualle, pääosin Ouluun.

Rukan osayleiskaavan toteuttaminen mahdollistaa uusien kaupallisten palvelujen toteuttamisen. Alueelle tulevat kaupalliset palvelut ovat todennäköisesti matkailijoiden kysynnän varaan perustettuja, ensisijassa erikoistavaroita myyviä liikkeitä. Rukan osayleiskaavan toteuttaminen parantaa näin ollen Kuusamon erikois-kaupan palvelutarjontaa ja lisää sitä kautta Kuusamoon tulevaa erikoistavarojen ostovoimaa. Toisaalta osayleiskaavan toteuttaminen ei lisää tarjontaa niillä toimialoilla, joilla tällä hetkellä vuotaa eniten ostovoimaa alueen ulkopuolelle eli kodin viihde-elektroniikan, huonekalujen, silmälasien ja autojen kaupassa, joten ostovoiman virtaus alueen ulkopuolelle jatkuu.

23.2.2004

Yhdyskuntarakenteen tiivistäminen Rukan osayleiskaavan mukaisesti parantaa Rukalla jo toimivien vähittäiskaupan yksiköiden toimintaedellytyksiä ja luo edellytykset uusien yksiköiden perustamiselle. Vaikutukset muualla toimivien vähittäiskaupan yksiköiden toimintaedellytyksiin ovat riippuvaiset siitä, minkä toimialan yrityksiä Rukalle syntyy. Rukan vähittäiskaupan yksiköt tulevat palvelemaan pääasiasa matkailijoita, joten ne eivät vie merkittävästi ostovoimaa Kuusamon keskustan vähittäiskaupan yksiköiltä.

Vuonna 2001 perustetuilla Citymarketilla ja Prismalla on ollut suuri vaikutus Kuusamon vähittäiskaupan toimintaedellytyksiin. Vaikutukset ovat nähtävissä sekä päivittäistavarakaupassa että erikoiskaupassa. Hypermarkettien seurauksena myynti ja myyntitehokkuus ovat laskeneet muissa yksiköissä. Tämä on vaikeuttanut erityisesti Kuusamon ydinkeskustan erikoiskaupan toimintaedellytyksiä.

Vaikutukset vähittäiskaupan toimintaedellytyksiin kohdistuvat voimakkaimmin samalla toimialalla toimiviin yrityksiin. Pääosa Rukalle tulevista kaupan palveluista on todennäköisesti erikoiskaupan palveluja, joten Rukan osayleiskaavan toteuttamisen vaikutukset kohdistuvat ennen kaikkea Kuusamon keskustan erikoisliikkeiden toimintaedellytyksiin. Toisaalta, koska näistä liikkeistä osa on jo hypermarkettien seurauksena joutunut lopettamaan tai sopeuttamaan toimintansa uuteen kilpailutilanteeseen, eivät Rukan vaikutukset enää ole kovin merkittäviä. Hypermarkettien toimintaedellytyksiin Rukan kaupallisten palvelujen lisääntymisen vaikutukset ovat vähäiset.

Työllisyysvaikutukset

Rukan osayleiskaavaluonnoksessa Rukan ydinalueelle osoitetaan rakennusoikeutta yhteensä n. 370 000 kem², mikä tuottaa noin 20 000 vuodepaikkaa. Huippukautena alueella tulee olemaan vähintään 6 000 yöpyvää laskettelijaa. Ydinalueen ulkopuoleisesta asemakaava- ja osayleiskaavavarannosta (n. 300 000 kem²) oletetaan toteutuvan 2/3. Vuodepaikkoja toteutuu siten n. 10 000 ja alueella yöpyy huippuajankana n. 2 000 laskettelijaa.

Rukan nykyinen majoituskapasiteetti tällä hetkellä on noin 10 000 henkeä, joista 1 000 sijaitsee matkailualueella. Osayleiskaavaluonnoksen mukaan vuodepaikat siis kolminkertaistuvat. Arvion mukaan vuonna 2000 Rukan alueella kertyi yhteensä 700 000 majoitusvuorokautta, joista 270 000 kertyi hotelleissa. Vuonna 2000 mökkimajoitusta välitettiin yhteensä 290 000 majoitusvuorokautta. Yksityisten ja yritysten mökeissä arvioitiin kertyvän rekisteröimättömiä majoitusvuorokausia noin 150 000 kappaletta.

Lähtötietojen perusteella nykyisen majoituskapasiteetin käyttöaste on vuositasolla noin 20 %. Käyttöastetta on käytetty laskettaessa osayleiskaavaluonnoksessa osoitetun kapasiteetin lisäyksen aikaansaamia työllisyysvaikutuksia. Suunniteltu lisäys lisää välittömästi matkailukysynnän lisääntymisestä syntyneitä työpaikkoja yli tuhannella työpaikalla. Tämän lisäksi tulee huomioida lisäkapasiteetin rakentamiseen tarvittava työ määrä sekä matkailukysynnän kerrannaisvaikutukset.

Taulukossa esitetty laskelma perustuu Naturpoliksen vuonna 2001 julkaisemaan tutkimukseen: Matkailun taloudelliset vaikutukset Kuusamon kaupungissa vuonna 1999, osayleiskaavan mukaiseen majoituskapasiteetin lisäykseen muiden muuttujien pysyessä vuoden 1999 tasolla (käyttöaste ja hintataso)

23.2.2004

Taulukko: Osayleiskaavan aikaansaamat matkailun työllisyysvaikutukset.

toimiala	Nykyinen tilanne	Osayleiskaavan aikaansaamat
Korjaamot/huoltamot	24	71
Yleisvähittäiskauppa	22	65
Muu vähittäiskauppa	49	146
Majoitus/ravitsemus	241	716
Liikenne	38	113
Virk./muut palvelut	125	372
YHTEENSÄ	499	1483

Vaikutukset matkailuun

Osayleiskaava vaikutukset matkailuun ovat merkittävät, koska kaavassa osoitettu lisäkapasiteetti lähes kolminkertaistaa Rukan majoituskapasiteetin. Haitallisia vaikutuksia voivat olla yksikkökohtaisen kannattavuuden heikentyminen joillakin toimialoilla sekä tuki- ja oheispalvelujen riittämättömyys, jos niitä ei kehitetä samassa suhteessa kysyntää vastaaviksi. Kuusamossa on kuitenkin tehty mittavaa laadun kehitystyötä usean vuoden ajan ja kehitystyön ennustetaan laajenevan. Laatutyöllä pyritään tehokkuuden ja kannattavuuden parantamiseen sekä kysynnän kasvuun entisestään parantuneen asiakastytytyväisyyden avulla. Tehokkuutta ja kannattavuutta parannetaan myös mm. alihankintaketjutuksella sekä alkaneella markkinointiyhteistyöllä, jolla aikaansaadaan myös kysynnän kasvua.

Tarjonnan lisääntyessä on vaarana, että kausivaihtelujen suuruus kasvaa, joka voi aikaansaada suuria ongelmia sopeutettaessa huippusesongin palvelutarjontaa hiljaisten kausien kysyntään. Tähän on kuitenkin varauduttu aktiivisella tuotekehitystyöllä, joka näkyy jo nyt kausivaihteluiden hienoisessa tasaantumisessa.

Vaikutus matkailuliikenteeseen tulee kasvamaan merkittävästi ja tämä tarkoittaa ennen kaikkea julkisten liikenneyhteyksien lisäämistä tuntuvasti.

Positiivisia vaikutuksia syntyy aluetalouteen kysynnän kasvaessa. Suuri kysynnän volyymi mahdollistaa myös marginaalisten palvelujen tarjonnan kannattavuuden sesonkiaikana, joka puolestaan lisää alueen monipuolisuutta ja vetovoimaisuutta.

Matkailutulon arvioidaan kasvavan n. 100 miljoonalla eurolla, jos hintataso ja palvelujen käyttöasteet pysyvät ennallaan ja kysyntä kasvaa samassa suhteessa kuin suunniteltu majoitustarjonta.

*Yhteenveto vaikutuksista**Vaikutukset yhteiskuntarakenteeseen*

- Rukan kaupallisen vetovoiman vahvistuminen edistää Kuusamon matkailukaupungin kehittymistä.
- Vähäisiä kielteisiä vaikutuksia Kuusamon ydinkeskustaan.
- Vähäisiä vaikutuksia muihin keskuksiin ja haja-asutusalueille.

Vaikutukset ostovoiman siirtymään

- Kuusamon erikoiskaupan palvelutarjonta paranee ja Kuusamon tuleva erikoistavaroiden ostovoima lisääntyy.
- Tarjonta ei lisäännä niillä toimialoilla, joilla tällä hetkellä vuotaa eniten ostovoimaa alueen ulkopuolelle.

Vaikutukset vähittäiskaupan toiminta- ja kehitysedellytyksiin

- Yhteiskuntarakenteen tiivistämisen myötä Rukalla jo toimivien myymälöiden toimintaedellytykset paranevat ja uusien yksiköiden perustamiselle luodaan edellytykset.
 - Kuusamon keskustassa sijaitsevien erikoisliikkeiden kilpailu kiristyy jonkin verran.
 - Hypermarkettien toimintaedellytyksiin vain vähäisiä vaikutuksia.
- Vaikutukset työllisyyteen
- Osayleiskaavalla on merkittäviä työllisyysvaikutuksia rakennussektorilla sekä välittömällä ja välillisillä matkailutoimialoilla.
 - Matkailukysynnän kasvaessa tarjonnan suhteessa työvoimapula uhkaa joitakin toimialoja.
- Vaikutukset matkailuun
- Matkailijamäärät ja matkailutulo kasvaa merkittävästi.
 - Palvelutarjonta monipuolistuu.
 - Palvelujen riittämättömyys kysynnän huippukautena ja toisaalta ylitarjonta kysynnän huippukauden ulkopuolelle.

Osayleiskaavan vaikutukset matkailukaupunki Kuusamon tasapainoiselle kehitykselle ovat pääsääntöisesti positiivisia.

Epävarmuustekijät

Tasapainoisen kehityksen uhkana on kuitenkin joukko epävarmuustekijöitä, jotka tulee huomioida suunnittelussa.

Kasvun tulee olla kestäväällä pohjalla ja sen tulee olla tasapainoista eri sektorit huomioiden. Kestävään kehitykseen kuuluu mm. kysynnän tasaisuus eli kausivaihteluiden minimoiminen sekä kasvusta aiheutuneiden negatiivisten ympäristövaikutusten minimoiminen. Kilpailevien matkailukeskusten kasvu on niinikään ollut erittäin voimakasta viime vuosina ja paikkapaikoin kasvuennusteet on jopa ylitetty. Markkina-alue huomioiden kasvun rajat kuitenkin saavutettaneen lähivuosina.

Muutokset kysynnässä syntyvät väestön ja sen ikärakenteen ja koulutustaustan muuttuessa. Kysyntään vaikuttavat myös muutokset kulutus- ja harrastuskäyttäytymisessä. Globaali ja kansallinen taloudellinen kehitys vaikuttaa ratkaisevasti kulutukseen vaikka ihmisten vapaa-ajan määrän ennustetaankin lisääntyvän.

Kansainvälisyys on sekä positiivinen että negatiivinen tekijä kehityksen kannalta. Suomalaisten kuluttajien ulkomaanmatkailu lisääntyy suhteessa kotimaan matkailuun ja Pohjoismaiden sekä Keski-Euroopan talviurheilukohteet kilpailevat suomalaisista kuluttajista.

Kansainväliset matkailun kehitystrendit osoittavat luonto- ja elämysmatkailun kasvavan tulevaisuudessa entisestäänkin. Ruka tarjoaa monipuolisen ja laadukkaan vaihtoehdon ulkomaalaisille matkailijoille. Lisäksi Venäjän markkinoiden läheisyys ja venäläisten suuri mielenkiinto korkeatasoista mökkimatkailua kohtaan on hyödynnettävissä Rukalla.

Haitallisten vaikutusten ehkäiseminen

Haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi ja lieventämiseksi tulisi yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin asioihin:

- Rukan matkailukeskuksen ja Kuusamon keskustan kehittäminen niin, että niiden palvelut täydentävät toisiaan eivätkä kilpaile samoilla toimialoilla. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että Kuusamon keskustaa kehitettäisiin pääosin paikallisen väestön kaupan keskuksena ja Rukan matkailukeskukseen pyritäisiin luomaan mahdollisimman monipuoliset palvelut matkailijoiden tarpeisiin.
- Kuusamon ja Rukan matkailussa tulisi pyrkiä kehittämään monipuolista palvelutarjontaa myös huipusesonkien ulkopuolelle, jolloin kausivaihteluista aiheutuvat yrityskohtaisia ongelmia pystyttäisiin pienentämään.

Liite 9: RUKAN ALUEEN VESI- JA VIEMÄRIHUOLTO (KUUSAMON ENERGIA- JA VESIOSUUSKUNTA)***Oleva tilanne***

Yleisen vesihuollon toteuttamisesta Rukan alueella vastaa Kuusamon energia- ja vesiosuuskunta. Oleva vesi- ja viemärijohtoverkosto on rakennettu voimassaolevalle rakennuskaava-alueelle. Verkostossa on liittyneenä vakituista asutusta noin 300 asukasta ja ydinalueen hotelleja, koulu sekä yleensä matkailu- ja vapaa-ajan majoituspaikkoja noin 11.500 vuodepaikkaa.

Vedenkulutus vuonna 2001 oli 98.400 m³/a eli 270 m³/d keskimäärin. Matkailun sesonkiaikana kulutus on ollut 1.200 m³/d.

Jätevesimäärä vuonna 2001 oli 89.100 m³/a, keskimäärin 244 m³/d. Matkailun sesonkiaikana jätevesiä voi tulla puhdistamolle jopa 1000 m³/d ja hulevedet mukaan lukien 1450 m³/d.

Vesilaitos

Rukan alueella on käytössä seuraavat vedenottamot:

Vuosselin vedenottamo

rakennettu v. 2001, Pohjois-Suomen Ympäristölupaviraston lupa 26.9.2001,
500 m³/d

Hyppyrinmäen vedenottamo

rakennettu v. 1983
120 m³/d

Koulun vedenottamo

rakennettu v. 1975
350 m³/d

Mutkalampi 1 vedenottamo

rakennettu v. 1981
200 m³/d

Mutkalampi 2 vedenottamo (pumppaa Mutkalampi 1:een)

rakennettu v. 1988

Viipuksen vedenottamo/Ruka

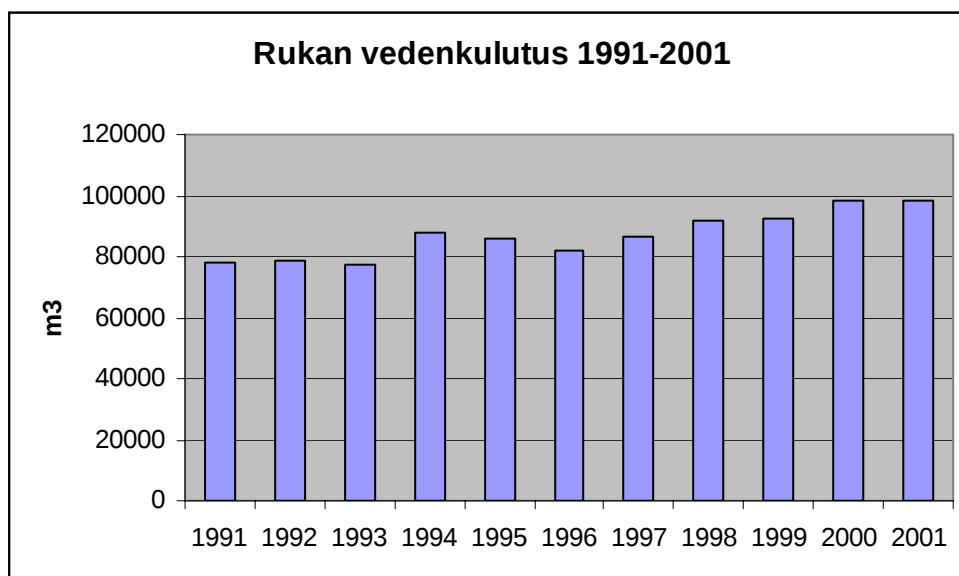
rakennettu v. 1990, Pohjois-Suomen Vesioikeuden lupa 29.3.1990, 600 m³/d

Rukan alavesisäiliön tilavuus on 328 m³ ja säiliö sijaitsee Rukan ydinkeskuksessa.

Vedenottamoilta pumpatut vesimäärät vaihtelevat voimakkaasti vuodenajasta riippuen. Suurimmillaan kulutus on hiihtosesongin aikana n. 750 m³/d kuukausikeskiarvona laskettuna ja

23.2.2004

todellinen vuorokausihuippu on n. 1200 m³. Alimmillaan kulutus on vain noin 180 m³/d kuukausikeskiarvona laskettuna.

Pohjavesien korkeuksia mitataan säännöllisesti laadittujen lupien edellyttämien ohjelmien mukaisesti. Valuma-alueissa ei ole tapahtunut muutoksia.

Vesijohtoverkosto

Vesijohtoverkostoa Kuusamon energia- ja vesiosuuskunnalla on noin 385 km, josta Rukalla n. 90 km. Rukan ja Kuusamon taajaman välillä on yhdysjohto.

Jätevesihuolto

Jätevedenpuhdistamo

Kuusamon energia- ja vesiosuuskunnalla on käytössä Rukalla korkea-asteinen kemiallis-biologinen jälkisaostuslaitos. Sitä on laajennettu viimeksi vuonna 1991. Laitoksen puhdistus-teho ollut biologisen hapenkulutuksen osalta ja fosforin vähentämisen osalta n. 98 %.

Rukan puhdistamon mitoitukset:

hydraulinen mitoitus:

Q_{keskim} 2250 m³/d

Q_{max} 4470 m³/d

q_{mit} 150 m³/h

kuormitusmitoitus:

BOD₇ 612 kg/d

kok.P 24 kg/d

kok.N 98 kg/d

kiintoaine 897 kg/d

Puhdistetut jätevedet puretaan pintavalutuskentälle ja edelleen Kesäjoen kautta Kitkajärven Kesälahteen.

23.2.2004

Lupaehdot 22/00/1:

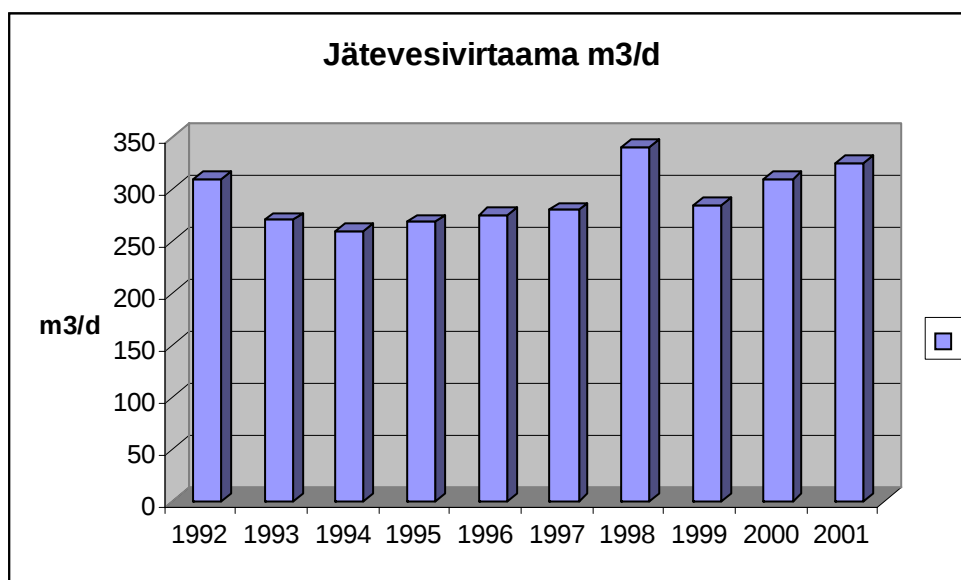
- BOD₇ATU –pitoisuus enintään 15 mg/l O₂
- kokonais-P –pitoisuus enintään 0,5 mg/l
- puhdistustehot vähintään 95 % em. suhteen
- arvot lasketaan neljännesvuosikeskiarvoina
- tavoitearvo NH₄ –typen jäännöspitoisuudelle 6 mg/l ja puhdistusteho 80 %

Viemäriverkosto ja jätevedenpumppaamot

Yleinen viemäri on rakennettu rakennuskaava-alueille sekä osittain myös kaava-alueen ulkopuolelle.

Viemäriverkoston pituus on yhteensä noin 227 km, josta Rukalla noin 60 km.

Jätevedenpumppaamoita on vuoden 2002 lopussa käytössä Rukan alueella 40 kpl.

Kaukolämpö

Rukan ydinkeskustaan on rakennettu kaukolämpökeskus ja verkosto vuonna 2000.

Kaukolämmön piiriin on liitetty Hotelli-ravintola Rukahovi, Piste, Rukapalvelu ja kaupungin huoltorakennus.

Kaukolämpö tuotetaan kevyellä polttoöljyllä ja lämpökeskus on sijoitettu kaupungin huoltorakennukseen.

Laaditut vesihuoltosuunnitelmat

Alueelle on laadittu useita vesihuoltosuunnitelmia vuosien 1970 – 1989 välillä. Suunnitelmat ovat huomioineet alueen voimakkaan kehittymisen ja viimeisin vuonna 1989 tehty suunnitelma perustuu voimassa olleeseen kaavatilanteeseen, jolloin Rukan alueella on ollut rakennusoikeutta noin 25.000 majoituspaikalle.

Majoituspaikkojen lukumäärä on silloin ennustettu kehittyvän seuraavasti:

1995	11.000 vuodepaikkaa
2000	15.000 ”
2010	25.000 ”

Nykytilanteessa voidaan todeta, että alueen kehittyminen on ollut ennustettua hitaampaa.

Nykyinen käyttöaste ja kehitysnäkymätVedenottamot:

Nykyisten vedenottamoiden kapasiteetti riittää pitkälle tulevaisuuteen myös matkailusesonkien aikana.

Vesi on lisääaineistamatonta pohjavettä ja se täyttää talousvesidirektiivin asettamat vaatimukset.

Vesijohtoverkosto:

Vesijohtoverkosto on rakennettu Rukan länsipuolelle DN 110 runko-, -kortteli- ja syöttöverkostojen osalta. Olemassa oleva verkosto syöttöjohtojen osalta riittää kattamaan nykyisen vedentarpeen huippusesonkina. Länsipuolen vedensyöttökapasiteetin lisääminen selvitetään lähiaikoina tehtävässä vesihuollon yleissuunnitelman päivityksessä. Ratkaisuna voi olla joko länsipuolen vedenottamoiden kapasiteetin kasvattaminen sekä niiltä syöttölinjojen suurentaminen tai itäpuolella olevan kapasiteetin hyödyntäminen esim. välivesisäiliöillä.

Itäpuolen syöttölinja Vuosselijoen vedenottamolta Vuosselin alueelle asti on DN 160. Itäpuolen syöttölinja riittää hyvin nykyiseen tilanteeseen ja osayleiskaavan mukaiseen kasvuun.

Voimassa olevan osayleiskaavan haja-alueille rakennetut vesijohdot ja siirtoviemärit ovat kooltaan pääosin DN 110. Nämä verkostot riittävät kattamaan myös tarkistettavan osayleiskaavan tarpeet.

Viemäriverkosto:

Rukan alueen jätevedet kerätään keskitetysti Rukan puhdistamolle.

Ydinalueen verkosto on pääasiassa DN 160 – 200 viettoviemäriä.

Rakennetun runkoverkoston koko mahdollistaa nykyisen ja tarkistettavan osayleiskaavan mukaisten jätevesien johtamisen jätevedenpuhdistamolle.

Jo rakennettujen haja-alueiden paineviemäriverkostojen tehoa voidaan nostaa välisäiliöillä ja pumppujen tehon tarkistuksilla.

Käyttöhuippu on keväällä hulevesikaudella huhti - toukokuun vaihteessa. Hulevesimäärä on vähenemässä verkoston saneeraamisen johdosta.

Puhdistamolle tulevaa jätevesimäärää on mahdollista tasata vuorokausitasolla puhdistamon yhteydessä olevilla tasausaltailla. Viimevuosina altaita ei ole kuitenkaan tarvinnut käyttää.

Koska rakentamista on toteutettu vuonna 1991 vahvistetun osayleiskaavan mukaisesti, on vesi- ja viemärilaitos joutunut toteuttamaan osin sattumanvaraisesti investointeja varsinaisen ydinalueen ulkopuolelle. Mutta rakentaminen ei ole em. alueilla toteutunut läheskään kaavan mukaisesti ja verkostot ovat mitoituksellisesti huomattavan vajaalla käytöllä. Kun vielä huomioidaan matkailualueen voimakas kausivaihtelu, lisää edellä mainittu rakentamismalli käyttö- ja ylläpitokustannuksia.

Jo rakennetulla viemäriverkostolla suunnitellun osayleiskaava-alueella, pystytään hoitamaan niille asetettu tehtävä pitkälle tulevaisuuteen.

Kun osayleiskaava vahvistuu, on aiheellista suorittaa vesi- ja viemärihuollon yleissuunnitelman päivitys. Vesihuollon kehittämissuunnitelma ja toimialueen määrittely liittyvät myös em. asioihin.

Puhdistamo:

Tähänastinen Rukan jätevedenpuhdistamon käyttöhuippu oli Pääsiäisenä 2002. Vuorokautinen maksimivirtaama puhdistamolle oli 1000 m³/d, jolloin puhdistamo kapasiteetista oli käytössä noin 70 %. Matkailusesonkien ulkopuolella puhdistamon käyttöaste on huomattavasti matalampi (jätevesimäärä noin 200 m³/d).

Puhdistamolta puhdistetut jätevedet johdetaan edelleen jätkävalutuskentälle, joka poistaa jäännösravinteista mittausten mukaan BOD₇ yli 70 %, fosforia 90 %, kiintoaineita yli 90 % ja ammoniumtyyppiä yli 30 %.

Rukan puhdistamon viimeisin saneeraus on tehty vuonna 1991. Yksittäisiä teknisiä laitteita on uusittu tarpeen mukaan sen jälkeenkin.

Mietittäessä Rukan alueen jätevesien käsittelyä pidemmälle tulevaisuuteen, on ratkaistava asia käsitelläänkö Kuusamon jätevedet keskitetysti yhdessä jätevedenpuhdistamossa vai jatketaanko nykyistä mallia, jossa ylläpidetään kolme erillistä puhdistamoa (Torangin puhdistamo, JK Juustokaira Oy:n puhdistamo ja Rukan puhdistamo).

Kun huomioidaan sekä ekologinen kestävyys että kokonaistaloudellisuus, on ainoa oikea ratkaisu keskittää jätevesien käsittely yhteen puhdistamoon.

Tämä ratkaisumalli mahdollistaa Projekt Aquaan kuuluvan Kitkajärven vapauttamisen jätevesien purulta Rukan matkailukeskuksen osalta. Lisääntyvä eko- ja kesämatkailu tulevat asettamaan entistä enemmän vaateita ympäristön tilalle. Esim. järvi- ja kalastusmatkailu soveltuvat luontevasti Rukan lähivirkistysalueen toimintamuodoiksi.

Jos kuitenkin päädytään erillisten puhdistamoiden ylläpitoon, on nykyisen Rukan puhdistamon yhteyteen kaavoituksellisesti varattava riittävän laaja alue, jolla varmennetaan puhdistamon toiminnot. Aluevarauksessa on huomioitava jätkävalutuskentän riittävä laajentaminen ja mahdollisen kompostointikentän rakentaminen.

23.2.2004

Kaukolämpö:

Länsi-Rukan alueella voidaan kaukolämpöverkostoa rakentaa ydinalueella oleville kiinteistöille (esim. Rukaklubi).

Rukan alueen rakentamisolosuhteet ja rakennustiheys huomioon ottaen, ei kaukolämpöverkoston laajentaminen ydinalueen ulkopuolelle ole teknis-taloudellisesti realistista.

Itä-Rukan alueella tulee kaavassa huomioida mahdollinen kaukolämpöjärjestelmän rakentaminen suurempien rakennusmassojen läheisyyteen. Tilavaraukset lämpökeskukselle ja kaukolämpöverkostolle on hyvä merkitä kaavaan jo tässä vaiheessa.

Osayleiskaavan mukainen periaate, jolla tiivistetään rakennusoikeutta ydinalueille on kestävä kehityksen mukaista erityisesti vesi- ja viemärihuollon osalta. Rakennusoikeuden tiivistämisellä parannetaan vesi- ja viemärihuollon toteuttamismahdollisuuksia taloudellisesti ja ekologisesti, kun huomioidaan Rukan alueen vaikeat, kallioiset olosuhteet.

Kuusamo 22.11.2002

Keijo Pesonen
toimitusjohtaja

23.2.2004

Liite 10: VIRANOMAISNEUVOTTELUN (13.12.2000) MUISTIO

(29.4.2002)

Rukan osayleiskaavan tarkistaminen
Viranomaisneuvottelu n:o 1

Kokousaika	13.12.2000 klo 10–	
Paikka	Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, 4. krs	
Osallistujat	Tapio Tuuttila (pj.)	Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
	Eero Kaakinen	Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
	Timo Viitasaari	Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
	Hannu Juntunen	Tiehallinto, Oulun tiepiiri
	Pertti Oikarinen	Metsähallitus, Laatumaa
	Mika Mankinen	Kuusamon kaupunki
	Hannu Kemiläinen	Suunnittelukeskus Oy
	Mikko Törmänen	Suunnittelukeskus Oy

Kokouksen avaus ja järjestäytyminen

Puheenjohtajana toimi Tapio Tuuttila ja sihteerinä Mikko Törmänen. Tämä muistio on kirjoitettu kuitenkin Mika Mankisen muistiinpanojen pohjalta noin puolitoistavuotta myöhemmin.

Kaavatyön esittely

Mikko Törmänen esitteli laaditun työohjelman, jonka mukaan Rukan osayleiskaavan tarkistus olisi valmiina vuoden 2002 loppuun mennessä. Lisäksi Törmänen esitteli tehdyt perusselvitykset sekä työn yleistavoitteista. Hannu Kemiläinen esitteli tehdyt perusselvitykset. Todettiin tammikuun aikana valmistuvaksi alueen rakennettavuusselvitys.

Rukan vesihuoltosuunnitelma tulisi päivittää. Päivityksessä on selvitettävä aiempien suunnitelmien toteutuma.

Maakuntakaava tulee nähtäville huhti-toukokuussa 2001. Kaavassa Rukan ja Kirkonkylän on merkitty ns. matkailukaupunki merkinnällä.

Todettiin suunnittelun kohteen olevan valtakunnallisestikin merkittävä. Suunnittelussa kyseinen asia tulee huomioida. Saaruan kukkoloiden osalta todettiin, että mikäli kaavassa osoitetaan nykyisestä poikkeavia toimintoja, tulisi vaadittava NATURA-arviointi käynnistää välittömästi.

Tielinjauksia, varsinkin suojelualueita, koskevissa kysymyksissä on myös syytä olla yhteydessä Metsähallituksen Matti Hoviin.

Lopuksi todettiin, että kaavan valmistelusta kannattaisi tehdä näyttelypiste, jossa olisi ajantasaisen kaavan valmisteluaineisto nähtäville.

Jatkotoimenpiteistä sovittiin seuraavaa. Seuraava viranomaisneuvottelu järjestetään ennen kaavaluonnoksen nähtäville asettamista.

23.2.2004

Liite 11: VIRANOMAISNEUVOTTELUN (13.2.2002) MUISTIO

(14.2.2002)

Rukan osayleiskaavan tarkistaminen
Viranomaisneuvottelu n:o 2

Kokousaika	13.2.2002 klo 10–13
Paikka	Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, 4. krs
Osallistujat	Tapio Tuuttila (pj.) Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
	Antti Huttunen Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
	Tuukka Pahtamaa Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
	Olli Eskelinen Pohjois-Pohjanmaan liitto
	Risto Leppänen Tiehallinto, Oulun tiepiiri
	Kari Poikolainen Tiehallinto, Oulun tiepiiri
	Pasi Kovalainen Pohjois-Pohjanmaan museo
	Jari Okkonen Oulun yliopisto
	Matti Tapaninen Metsähallitus, Luontopalvelut
	Tuomo Pikkarainen Metsähallitus, Laatumaa
	Mika Mankinen Kuusamon kaupunki
	Teuvo Kynsijärvi Kuusamon kaupunki
	Hannu Kemiläinen Suunnittelukeskus Oy
	Antti Määttä (siht.) Suunnittelukeskus Oy

Kokouksen avaus ja järjestäytyminen

Puheenjohtajana toimi Tapio Tuuttila ja sihteerinä Antti Määttä.

Edellinen viranomaisneuvottelu järjestettiin joulukuussa 2000. Kokouksen muistio toimitetaan osallistujille.

Kaavatyön esittely

Hannu Kemiläinen esitteli Rukan alueesta laaditut ympäristöselvitykset. Selvitykset käsittävät mm. maan pinnanmuodot, korkokuvatyypit, kasvipeitteen, kulutuskestävyyden, maisematilan sekä rakentamista rajoittavat tekijät (uhanalaiset kasvit, karuimmat metsätyypit, kalliot, jyrkänteet, suojelualueet ja suojelukohteet). Lähtökohtaraportti on lähes valmis, ja se tullaan toimittamaan viranomaisille.

Mika Mankinen esitteli yleiskaavan lähtökohdat ja tavoitteet. Rukan kaavoitettu alue on laaja, ja kunnallistekniikan rakentaminen on todettu kalliiksi. Asemakaavoitettua aluetta ei enää ole viime vuosina laajennettu vaan uudet aluevaraukset on osoitettu osayleiskaavojen avulla. Rukan strategiaan pohjautuvana tavoitteena on rakenteen tiivistäminen ja matkailun kansainvälistyminen. Työtä varten on palkattu kaksi konsulttia: Ecosign Ltd (matkailukeskussuunnitelman laatija) ja Suunnittelukeskus Oy (strategisen yleiskaavan, ydinalueen yleiskaavan sekä liikennejärjestelmäsuunnitelman laatija). Liikennejärjestelmäsuunnittelussa tilaajana on Kuusamon kaupungin lisäksi Tiehallinto.

Yleiskaavan mitoitus perustuu rinteiden ja hissien laskettelijakapasiteettiin. On arvioitu, että alueella voi olla samanaikaisesti n. 8000 laskettelijaa, ja vuodepaikkoja voi olla n. 25 000 – 30 000.

Ecosignin esittämien periaatteiden mukaan autoilua pyritään vähentämään ydinalueella. Palvelut keskitetään Länsi- ja Itä-Rukalle, ja keskustan rakennetta täydennetään. Palvelukeskuksessa yöpyvien vieraiden autopaidat sijoitetaan maan alle, ja alueen ulkopuolelta tuleville päiväkävijöille varataan parkkialueet keskustojen ja hissien lähelle.

Yleiskaavan rakennemalleissa on osoitettu mm. loma-asumisen ja palveluiden keskittäminen, liikenneverkon vaihtoehdot sekä Rukaa ympäröivien virkistysreittien karkeat periaatteet. Mallissa A Rukalle kuljetaan uuden sisääntuloväylän kautta, kun taas mallissa B väylää ei ole.

Muita yleiskaavan suunnitteluun vaikuttavia asioita ovat mm:

23.2.2004

Juhannuskallion suojelualueen laajentaminen

jätevesien käsittelyyn liittyvät suunnitelmat

uusien sähkölinjavarauksen vieminen Länsi- ja Itä-Rukalle

Yleiskaavan rakennemalleista on annettu palautetta. Maanomistajatilaisuudessa paikalla oli vain n. 30 ihmistä, vaikka kutsu lähetettiin n. 1300 maanomistajalle.

Viranomaisten näkökannat

Oulun yliopisto, Jari Okkonen

Kuusamon muinaisjäännöksiä on kartoitettu v. 1998 (Oulun yliopisto) ja 1999 (Mika Sarkkinen P-P:n liiton toimeksiannosta), mutta Rukaa ei ole inventoitu kattavasti. Erityisesti tulee selvittää alueet, joille rakentamista keskitetään. Muinaismuistojen inventoinnista sovitaan Markku Torvisen (museovirasto) kanssa. Inventointi laadittaneen kesällä.

Muiden kommentit

Olli Eskelinen huomautti, että Mika Sarkkisen työtä ei ole vielä julkaistu, mutta hänen inventoimansa kohteet on osoitettu maakuntakaavan luonnoksessa. Rukan alueella on muutama kohde.

Pohjois-Pohjanmaan museo, Pasi Kovalainen

Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliiton kulttuurihistoriallisesti merkittävien kohteiden luettelossa on kaksi alueella olevaa kohdetta (1) Virkkulan taloryhmään kuuluvat Vaaralan asuinrakennukset 1840-luvulta sekä 2) Pyhäjärven ja Niskalan tilaan kuuluvat perinteiset rakennukset Pyhäjärven rantatörmällä sekä Niskalan mylly Pyhäjoessa ja joen säilyneet patorakennelmat). Arto Veteläiseltä tiedustellaan alueella mahdollisesti sijaitsevia muita kohteita.

Muiden kommentit

Antti Huttunen esitti, että alueella sijaitsevista kulttuurihistoriallisista kohteista voi laatia tietokannan. Maakunnallisten kohteiden lisäksi on selvitettävä paikalliset kohteet.

Olli Eskelinen huomautti, että Virkkulan-Valtavaaran valtakunnalliseen maisema-alueeseen liittyvä Pyhävaaralle ulottuva maakunnallisesti arvokas maisema-alue on syytä huomioida yleiskaavan selvityksissä.

Pohjois-Pohjanmaan liitto, Olli Eskelinen

Seutukaava on laadittu samanaikaisesti voimassa olevan yleiskaavan kanssa, ja aluevaraukset ovat molemmissa laajoja. Laadittavan maakuntakaavan luonnoksessa olennaisia ovat kehittämisperiaattemerkinnät:

- Kuusamon matkailukaupungin kehittämisen alue (Ruka ja Kuusamo)
- matkailun vetovoima-alue / matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealue (Ruka ja Oulanka)
- Rukan kaupunkiseudun alakeskus (merkintää on käytetty Rukan lisäksi vain Oulun seudulla)

Pohjois-Pohjanmaan liiton näkökulmasta rakenteen keskittäminen on hyvä asia. Rakennemallivaihtoehto B on hyvä lähtökohta. Rakennemallit eivät kuitenkaan ole todellisia vaihtoehtoja, vaan niissä vain osoitetaan rakentamisen vaihteellisuus.

Uusi tieyhteys ei ole liikenteellisesti välttämätön. Seutukaavan selvityskartassa esitetty uusi tie oli tarkoitus johtaa suoraan Itä-Rukan puolelle, mutta koska se ei ole mahdollista, uuden tien toteuttaminen hajottaisi alueen rakennetta. Vahva palvelukeskus tukeutuu alueen nykyiseen liikenneverkkoon ja sisääntulotiehen.

Laaditut luonto- ja ympäristöselvitykset ovat kattavia, ja on toivottavaa, että ne vaikuttavat yleiskaavaratkaisuun. Maisemallista tarkastelua on syytä laajentaa käsittämään näkymät Rukalta ulospäin sekä ulkoapäin Rukalle.

Tiehallinto, Risto Leppänen

Konsultin projektivastaavan vaihtuminen kahdesti on hidastanut liikennejärjestelmäsuunnittelua, ja rakennemallien vaikutustarkastelu on jäänyt puutteelliseksi. Huomiota tulee kiinnittää erityisesti reitistöjen ja liittymien suunnitteluun.

Rakennemalli A edustaa mennyttä aikaa: suurta tierahoitusta, autoilua ja yhdyskuntarakenteen hajottamista. Uudella yhdystiellä ajatellaan rauhoitettavan Rukajärventietä. Toteutuessaan se lisäisi liikennettä Rukan ydinalueella.

23.2.2004

Malli B edustaa tiivistä rakentamista ja autottomuutta. Se tukee Länsi-Rukan konseptia: päiväparkkia ja kahden keskuksen välistä hissiyhteyttä. Hissiyhteys vähentää toteutuessaan tarvetta siirtyä autolla Itä-Rukalle.

Talvijärven paikoitukseen johtavasta sisääntulosta voidaan rakentaa näyttävä kiertoliittymän avulla.

Metsähallitus, Matti Tapaninen

Ydinalueen ja koko Rukan yhdyskuntarakenteen tiivistäminen sekä Juhannuskallion suojelualueen laajentaminen ovat hyviä asioita. Jätevesien käsittely on ollut ongelma, mutta asia ratkennee.

Valtavaaran ja Pyhävaaran runkosuunnitelma on vahvistettu ympäristöministeriössä vuonna 1999. Rakentamisen lisääminen rajoitusosan lähelle on ongelmallista.

Luonto- ja ympäristöselvityksistä on syytä keskustella Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen kanssa.

Valtavaaran alueen reitistöä ei ole syytä laajentaa. Kasvustoltaan ja linnustoltaan alue on erittäin arvokas.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Tuukka Pahtamaa

Ympäristö- ja luontoselvitykset ovat kattavia. Vesilain mukaiset uomat ja uhanalaiset lajit on kuitenkin syytä täydentää karttoihin.

Juhannuskallion suojelualueen laajentaminen on hyvä asia.

Mallin A uusi sisääntuloyhteys kulkee soidensuojelualueen läpi.

Kaavaillut uudet sähkölinjat kulkevat suojelualueiden kannalta ongelmallisissa paikoissa.

Muiden kommentit

Hannu Kemiläinen huomautti, että jos sähkölinjan varaus kulkee Natura-alueella, vaaditaan Natura-arviointi.

Mika Mankinen ja Tuukka Pahtamaa esittivät, että kaavaan merkitään vain sähkölinjan ja Natura-arvioinnin tarve.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Antti Huttunen

Vesihuollon yleissuunnitelma on syytä tarkistaa, ja Evon kanssa on selvitettävä puhdistamon kapasiteetti.

Viemärointiä tullaan edellyttämään pääsääntöisesti myös väljästi rakennetuilla alueilla.

Rakennemallit eivät esitä Rukan vaiheittaista rakentamista, vaan laadittavan yleiskaavan tulee määrittää rakentaminen pitkälle tulevaisuuteen.

Strategisen yleiskaavan asema on vielä osittain epäselvä. Se ohjaa 1) matkailupalveluiden, 2) loma-asutuksen sekä 3) omavaraisen loma-asutuksen rakentamista. Suuren mittakaavan vuoksi kaavan avulla tuskin myönnetään suoraan rakennuslupia.

On toivottavaa, että yleiskaavassa esitetään selkeät periaatteet maa- ja metsätalousalueiden rakentamisperiaatteista. Myös pysyvän asutuksen periaatteet on syytä määrittää.

Ydinalueen ulkopuolella kevyen liikenteen yhteydet (ydinalueelle ja reitistöille) vaativat suunnittelua. Uusien alkukojen tarve tulee selvittää. Myös joukkoliikenteen ja ns. ski-bussireitistön edellytykset lievealueilla tulee selvittää.

Usein kaavataloudelliset realiteetit vesittävät visiot. Ydinalueen vision toteuttamiseksi yrittäjät ja kaupunki on sitoutettava mm. maanalaisen autopaikoituksen rakentamiseen. Suunnittelun yhteydessä on pohdittava toteutuksen vaiheittaisuutta.

Länsi-Rukan rivitaloalueen ja Väilirinteen ympäristön laatu on varmistettava.

Rakennemallien vaikutusten arviointi on ollut puutteellista. Mallien liikenteelliset ja taloudelliset vaikutukset on syytä esittää.

Luonto- ja ympäristöselvitykset ovat hyvin tehtyjä, ja niiden pitää myös vaikuttaa kaavaan. Luonnonsuojelulain, metsälain ja vesilain mukaiset kohteet sekä muut arvokkaat kohteet (esim. maisemallisesti merkittävät alueet) tulee osoittaa kaavaluonnoksessa.

23.2.2004

Jatkotoimet ja suunnittelujärjestelmän esittely

Mika Mankinen kuvasi Rukalle laadittavien kaavojen kokonaisuuden. Pyhäjärvelle laaditaan oikeusvaikutteinen rantaosayleiskaava. Myös Vuosseli- ja Porontimajärvelle laadittaneen tilakohtaiset suunnitelmat.

Yleiskaavaluonnos asetetaan nähtäville kesäkuussa. Kaavataloudelliset selvitykset ja liikenneselvitykset laaditaan ennen nähtäville asettamista.

Teuvo Kynsijärvi totesi, että lautakunnat ovat puoltaneet mallia B, jossa ei ole osoitettu uutta yhdystietä. Sisääntulotie ei ole tarpeen, jos nykyisiä väyliä parannetaan. Itä-Rukalle johtava liittymä tulee siirtää asuntovaunuliikenteen helpottamiseksi. Kevyen liikenteen väylästöä tulee parantaa. Myös vesihuoltosuunnitelma tulee tarkistaa.

Tuomo Pikkarainen kertoi, että Ecosign tullee käynnistämään 3. vaiheen suunnittelun, mikä tuottaa hyvää taustamateriaalia yleiskaavan laadintaa varten. 3. vaihe sisältää asemakaavatasoista suunnittelua.

Tapio Tuuttila huomautti, että yleiskaavoitukselle on syytää jättää aikaa. Ainakin yleiskaavan luonnos on syytä saada valmiiksi ennen asemakaavoituksen käynnistämistä.

Seuraava kokous

Seuraava viranomaisneuvottelu järjestetään, kun yleiskaavaluonnos on ollut nähtävillä ja palaute on koostettu.

Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 13.00.

Liite 12: VIRANOMAISNEUVOTTELUN (30.8.2002) MUISTIO

(2.9.2002)

Rukan osayleiskaavan tarkistaminen
Viranomaisneuvottelu n:o 3

Kokousaika	30.8.2002 klo 8.30–11.00
Paikka	Hotelli Ramada, Holvi-kabinetti, Kirkkokatu 3
Osallistujat	Tapio Tuuttila Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus Antti Huttunen Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus Eero Kaakinen Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus Pekka Pesälä Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus Olli Eskelinen Pohjois-Pohjanmaan liitto Risto Leppänen Tiehallinto, Oulun tiepiiri Kari Poikolainen Tiehallinto, Oulun tiepiiri Matti Tapaninen Metsähallitus, Luontopalvelut Mika Mankinen Kuusamon kaupunki Teuvo Kynsijärvi Kuusamon kaupunki Raimo Tikka Oulun seudun ammattikorkeakoulu Antti Määttä Suunnittelukeskus Oy

Kokouksen avaus ja järjestäytyminen

Puheenjohtajaksi valittiin Tuuttila ja sihteeriksi Määttä.

Kaavatyön esittely

Mika Mankinen esitteli Rukan yleiskaavaluonnoksen ja liikennejärjestelmäsuunnitelman.

Raimo Tikka esitteli Pyhäjärven yleiskaavaluonnoksen.

Antti Määttä esitteli Rukan yleiskaavasta saadun palautteen.

Viranomaisten näkökannat*Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Eero Kaakinen*

Rakenteen tiivistämisen ympäristövaikutukset ovat edullisia. Tiivis rakentaminen edellyttää kuitenkin tasokasta suunnittelua, jotta alue säilyy vetovoimaisena.

Loma-asutuksen lisääminen Valtavaaran vierelle voi tuottaa ongelmia. Ristiriitoja voidaan ehkäistä kaavoituksen avulla.

Itä-Rukan kaakkoispuoleinen pysäköintialue (Saaruanmajan edessä) tulee suunnitella tarkasti. Puron toivotaan säilyvän luonnonmukaisena. Pysäköintialueen toteuttamiseen ei ole esteitä, ja pysäköintiä voidaan kokeilla talvella.

Uhanalaisten luontotyyppien kartoituksesta on huolehdittava, jotta esim. Valtavaaran lettorikkoesiintymän kaltaiset kohteet havaitaan ennen kaavoitusta. Myös metsälain mukaiset kohteet tulee inventoida.

Luopuminen Rukan uudesta sisääntulotiestä on hyvä asia.

Juhannuskallion suojelualueen laajentaminen luoteeseen on myönteinen asia. Laajennus on syytä osoittaa laadittavassa asemakaavassa. Jääkiipeilyn vaikutukset kalliolle ja sen kasvillisuudelle tulee selvittää. Kiipeily tulee ohjata paikkaa, jossa sen vaikutukset ovat vähäisiä.

Reitit on suunniteltu kaupungin kanssa aina hyvässä yhteisymmärryksessä.

Yleiskaava-alueen itäreunassa (Rukajärven itäpuolella) kulkevan moottorikelkkareitin sijainti tulee tarkistaa.

Metsähallitus, Matti Tapaninen

23.2.2004

Valtavaaran suojelualueen rajautuminen rakentamiseen vaatii paljon suunnittelulta. Alueen runko-, hoito- ja käyttösuunnitelma on tehty v. 1999. Suunnitelmia voidaan tarkentaa.

Yleiskaavan ekologiset ja sosiaaliset vaikutukset tulee arvioida.

Reitistöjä tulee suunnitella. Nykyisten urien laatua tulee parantaa. Reitistöjen kokonaismäärä on arvioitava.

Pohjois-Pohjanmaan liitto, Olli Eskelinen

Rakenteen tiivistäminen ja sisäisen ajoneuvoliikenteen vähentäminen ovat myönteisiä asioita.

Vaikutustarkasteluissa näkyy hyvin ajatus Rukasta ja Kuusamosta kansainvälisen tason matkailukaupunkina.

Liikennejärjestelmäsuunnittelu ei näy riittävästi luonnoksen selostuksessa.

Yleiskaavan mitoitus on suuri mutta hyvin perusteltu. Strategiatyö ja Ecosignin suunnitelmat pohjustavat yleiskaavan laadintaa.

Maisemallinen tarkastelu on syytä sisällyttää esim. vaikutusten arviointiin. Havainnollistavat kuvat ovat tarpeellisia.

Yleiskaavan esitystapaa on syytä kehittää. Mm. järvialueiden sisältö ei erotu riittävästi yleiskaavakartalta.

Rakentamista tulee rajoittaa suurten järvien lisäksi myös pienten vesistöjen osalta. Oleellisinta ranta-alueiden mitoituksessa on, että jätetään riittävästi vapaita alueita.

Paikallisesti tai muuten arvokkaat kohteet tulee inventoida.

Yleiskaavan kytkentää tarkempaan suunnitteluun on syytä kehittää.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Pekka Pesälä

Vesihuollon järjestäminen ei käy ilmi selostuksesta.

Keskeiset alueet on syytä liittää viemäriin. Myös Pyhäjärven olemassa oleva viemäri kannattaa hyödyntää. Ydinalueen ulkopuolella jätevesien käsittely ratkaistaan tapauskohtaisesti.

Umpisäiliöiden käyttökustannukset ympärivuotisessa, jatkuvassa käytössä ovat niin korkeita, että loma-asukkailta voi jatkossa tulla vaatimuksia alueidensa viemäroinnista. Kaksivesijärjestelmät (WC-vedet umpisäiliöön ja harmaat maaperä tms. käsittelyyn) ovat kuitenkin realistisia. Kaivojen tyhjennyskalusto vaatii raskaat ajoneuvot kestävät tiet.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, Antti Huttunen

Museovirastolta kannattaa pyytää lausunto muinaismuistoista.

Yleiskaavassa esitettyjen rakentamiskustannusten toteutusvastuu on syytä esittää.

Yleiskaavassa voidaan antaa rakentamisrajoituksia ydinalueen ulkopuolisten loma-asuntoalueiden rakentamisen estämiseksi lähivuosien aikana.

Korvaus- ja lunastusmenettelyä ei ole syytä esittää selostuksessa ellei yleiskaavassa esitetä näihin johtavia toimenpiteitä.

MRA 1 §:n edellyttämät mm. luontoon kohdistuvat vaikutukset ja liikenteelliset vaikutukset tulee esittää yleiskaavaehdotuksessa.

Yleiskaavan ydinalueelle esitetyt rakennusoikeudet tulee perustella. Rakennusoikeudet tulee havainnollistaa. Ecosignin suunnitelmaan pohjautuva Länsi-Rukan rinteiden rakentaminen (RM-alueella) vaikuttaa epäuskottavalta. Myös Välirinteen rakentaminen on esitetyllä tehokkuudella on vaikeaa. Eri alueiden tehokkuuksia voidaan vertailla esim. tehokkuusluvun avulla.

Yleiskaavan mitoituksen pohjana oleva maanalainen pysäköinti voi osoittautua epärealistiseksi, minkä vuoksi myös maantasopysäköinti on syytä tutkia. Yleiskaavassa on mahdollista osoittaa kaksi pysäköintivaihtoehtoa. Myös Talvijärven pysäköinnin realistisuus on syytä tutkia.

Rukanriuttan erillinen kevyen liikenteen väylä on syytä esittää yleiskaavassa.

23.2.2004

Ydinaluetta laajempi kaava ohjaa detaljikaavoitusta ja lupamenettelyä. Ympäristökeskuksen kantana on, että myös ydinalueen ulkopuoleiset alueet tulee esittää oikeusvaikutteisina.

M- ja MU-alueiden rakentamisen ohjausta on syytä pohtia. Esim. rakennuspaikkojen määrä voidaan sitoa maanomistajan kiinteistön pinta-alaan. Maisema-alueet on syytä osoittaa kokonaisuudessaan MU-alueiksi.

Vesistöalueilla on huolehdittava riittävän pitkien vapaiden ranta-alueiden säilymisestä. Voimassa olevien ranta-asemakaavojen ja oikeusvaikutteisten yleiskaavojen alueet on syytä esittää kaavassa.

Valtatien länsipuoleisten alueiden kevyen liikenteen yhteydet ydinalueelle tulee esittää.

Pyhäjärven yleiskaavaluonnoksesta on syytä pyytää erillinen lausunto.

Tiehallinto, Risto Leppänen

Kaavaluonnoksen peruseriaate, tiivis matkailukeskus, ja luonnoksessa esitetyt liikenteelliset ratkaisut ovat hyviä.

Liikennejärjestelmäsuunnittelun ongelmana on ollut suunnittelijoiden vaihtuvuus sekä kaavoituksen ja liikennesuunnittelun erillisuus. Puutteet paikataan työn edistyessä.

Liikennejärjestelmäsuunnittelussa on syytä ottaa kantaa heiluriliikenteen vuoroväliin ja toiminta-alueeseen.

Luovuttaessa uuden sisääntulotien rakentamisesta voidaan huomio kohdistaa alueen reitistöihin. Erityisesti kevyen liikenteen yhteys juhannuskallion alapuolelta Itä-Rukalle on tärkeä. Myös reitistöjen ja valtatie risteämisiin tulee kiinnittää huomiota.

Valtatien villien liittymien vähentäminen on keskeistä.

Rukajärven paikallistie ei saa toimia Rukan sisääntulotienä.

Rukan pysäköinti aiheuttaa ongelmia. Yleisten pysäköintialueiden kustannukset on syytä esittää. Myös paikoitusalueiden ajoitus ja toteutus tulee esittää.

Yleisesti liikennejärjestelmän kustannukset on arvioitu vahvasti alakanttiin. Todelliset kustannukset voivat osoittautua paljon esitettyä suuremmiksi.

Kuusamon kaupunki, Teuvo Kynsijärvi

Kynsijärvi esitti teknisen lautakunnan palautteen:

pelastustoiminnan turvaaminen on tärkeää

maalaisen pysäköinnin realistisuus ja kustannukset tulee selvittää

vesi- ja viemärihuolto tulee pohtia tarkasti

Yhteenvedo ja jatkotoimet

Puheenjohtaja totesi yhteenvedon:

kaavatyö on edennyt yli puolivälin, mutta selvitettäviä asioita on yhä paljon

ydinalueen pysäköinti on keskeinen kysymys, joka voidaan ehkä ratkaista vaihtoehtoisuuden avulla

ydinalueen ulkopuoleisen osan oikeusvaikutteisuutta on pohdittava, jotta voidaan estää suunnittelematon hajarakentaminen

voimaan jäävät kaavat on syytä huomioida yleiskaavassa

viranomaisneuvottelu toimii ympäristökeskuksen lausuntona, mutta Pyhäjärven yleiskaavaluonnoksesta laaditaan lausunto

Seuraava kokous

Neljäs viranomaisneuvottelu järjestetään ennen ehdotusvaihetta. Neuvottelu tulee korvaamaan MRA:n 18 §:n mukaisen toisen viranomaisneuvottelun.

Tarvittaessa järjestetään työpalavereita mm. teknisistä asioista (merkinnöistä ja määräyksistä).

Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.00.

Liite 13: VIRANOMAISNEUVOTTELUN (31.1.2003) MUISTIO

(31.1.2003)

Rukan yleiskaava
Viranomaisneuvottelu n:o 4

Kokousaika	Pe 31.1.2003 klo 10.00–12.30
Paikka	Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, 4. kerros
Osallistujat	Liisa Koski-Ahonen Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
	Antti Huttunen Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
	Tuukka Pahtamaa Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
	Olli Eskelinen Pohjois-Pohjanmaan liitto
	Matti Tapaninen Metsähallitus, Luontopalvelut
	Mika Mankinen Kuusamon kaupunki
	Teuvo Kynsijärvi Kuusamon kaupunki
	Antti Määttä Suunnittelukeskus Oy

Kokouksen avaus ja järjestäytyminen

Koski-Ahonen avasi kokouksen. Puheenjohtajaksi valittiin Koski-Ahonen ja sihteeriksi Määttä.

Kaavatyön esittely

Mankinen esitteli Rukan yleiskaavan. Edellisen viranomaisneuvottelun jälkeen on mm. arvioitu kaavan taloudellisia vaikutuksia, tarkistettu ydinalueen rakennusoikeuksia, selvitetty maanalaisten pysäköintialueiden toteuttamista, määritetty haja-asutusalueiden rakentamisperiaatteet sekä laadittu liikennejärjestelmäsuunnitelman luonnos.

Kynsijärvi kertoi yleiskaavan ja liikennejärjestelmäsuunnitelman palautteesta. Keskustelua ovat herättäneet mm. vesihuolto, Itä-Rukan pelastusyhteys, liikennekustannukset sekä maanalaisen pysäköinnin toteuttaminen.

Viranomaisten näkökannat ja yleiskeskustelu*Pohjois-Pohjanmaan liitto (Eskelinen)*

Kaavaselostuksessa on arvioitu kaavan rakenteelliset ja toiminnalliset vaikutukset, mutta vaikutuksia maisemakuvaan ei ole esitelty.

Arvokkaan maisema-alueen osat (valtakunnallisesti arvokas, maakunnallisesti arvokas) voi olla syytä erottaa toisistaan.

Yleiskaavaan sisällyttämättömien alueiden maankäyttö on syytä esittää.

Merkintä R-1 (loma-asuntoalue, jonka asemakaavaa on syytä tarkistaa) on mielenkiintoinen rakennusoikeuden pienentämisen vuoksi.

Rytisuon merkintätapaa on syytä harkita.

Pysäköinnin kannalta keskeistä on alueen sisäisen ajoneuvoliikenteen vähentäminen.

Yleiskaavassa ei ole esitetty maakuntakaavaan sisältyvää ajatusta Kuusamon keskustan ja Rukan välisestä kevyen liikenteen yhteydestä.

Pyhäjärven osa-alueen kaavakarttaa ei ole toimitettu kokouksen osallistujille.

Valtakunnallisesti arvokkaat maisemakalliot on syytä esittää kaavakartalla.

Keskustelu

Yleiskaavaan sisällyttämättömien alueiden maankäyttöä pohdittiin. Todettiin, että esitystekniikkaa on syytä vielä kehittää.

23.2.2004

Mankinen piti Kuusamon keskustasta Rukalle ulottuvaa pyöräilyreittiä hyvänä ajatuksena.

Metsähallitus (Tapaninen)

Yleiskaavan tavoitteisiin on syytä lisätä maininta suojelualueiden hoidon ja käytön suunnittelusta.

Itä-Rukan matkailupalveluiden lisääminen johtaa Valtavaaran suojelualueen lisääntyneeseen käyttöön. Polkujen kantokykyä voidaan parantaa rakentamalla, mutta uusia reitistöjä ei alueen hoito- ja käyttösuunnitelman mukaan tehdä.

Suojelualueen rajalle osoitetut ohjeelliset ulkoilu- ja moottorikelkkailureitit voivat aiheuttaa vaikeuksia reittisuunnittelun yhteydessä. Länsi- ja Itä-Rukalle välisen uuden kelkkareitin tarvetta kannattaa vielä pohtia.

Juhannuskallion suojelualueen käytön rajoitukset voivat olla tarpeellisia, mikäli lajiston suojelu sitä edellyttää.

Reittien kaavamerkintöihin on syytä lisätä, että yleiskaavaa tarkemman suunnittelun yhteydessä on syytä laatia suunnitelman vaikutusten arviointi.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus (Pahtamaa)

Rytisuon merkintätapa selvitetään.

Saaruasuon poikki kulkevan tien kunnostaminen käyttökelpoiseksi edellyttää Natura-arviointia.

Arviota luontoon kohdistuvia vaikutuksia on syytä vielä täsmentää (mm. luonnonsuojelulain, vesilain ja metsälain mukaiset kohteiden sekä uhanalaisten lajien osalta).

Saaruapuron pysäköintialueen toteuttamista ei ole esitetty. Saaruapuro pitäisi säilyttää luonnontilassa niin, ettei Saaruasuon vesitaloudelle tule haittaa

Valtavaaran viereisen uuden loma-asuntoalueen (R-2) toteuttaminen edellyttää seikkaperäistä vaikutustarkastelua.

Pohjois-Pohjanmaan museo

Huttunen välitti Pohjois-pohjanmaan museon (A. Pihkalan) kommentit kaavasta. Pihkalan mukaan paikalliset kulttuurihistorialliset kohteet tulee kartoittaa.

Keskustelu

Mankinen totesi, että kulttuuri- ja vapaa-aikatoimi on jättänyt lausuntonsa. Lausunnossa ei todettu alueeseen sisältyvän arvokkaita kohteita. Maakunnallisesti arvokkaiden kohteiden lisäksi alueelta ei ole tiedossa muita arvokkaita kohteita. Kulttuuriympäristöohjelman laatiminen on käynnistymässä, mutta työ ei ehdi kaavan mukaan.

Museovirasto

Mankinen välitti Museoviraston (M. Torvinen) kommentit kaavasta. Kaavan laatiminen edellyttää viraston mukaan muinaismuistokartoitusta. Museovirastolle on lähetetty lausuntopyyntö ja ehdotuksesta tullaan lähettämään uusi pyyntö.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus (Huttunen)

Kaavaselostuksessa kohdassa 5.1 Oikeusvaikutukset, viittaus MRL 101 §:ään on tarpeeton.

Kaavan vaikutusten arviointi on syytä esittää kaavaselostuksessa oman kohtana, johon sisällytetään myös liikenteelliset vaikutukset.

Ydinalueen rakennusoikeuksien lisäksi toivotaan kortteleiden tehokkuutta ilmaisevaa merkintää.

Ydinalueen rakentamisoikeuksien mitoitus tulee tarkistaa vireillä olevien hankkeiden osalta (esim. Välinne ja ns. Maston alue) yhdenmukaisiksi.

Valtatien länsipuoleisten alueiden kevyen liikenteen yhteydet ydinalueelle tulee esittää.

Yleiskaavan määräyksiä pitää vielä tarkentaa seuraavasti:

Kaavakartalla on syytä esittää kaavan tavoitteellinen kokonaismitoitus.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden osalta tulee lisätä määräys, jonka mukaan purkaminen tulee ratkaista MRL 127 §:n mukaisella purkamisluvalla.

23.2.2004

Muut tarkennukset koskevat mm. MRL 72 §:n mukaisen kaava-alueen määrittelyä, vesihuoltoa, pohjavesialueiden suojelua sekä aluevarauksiin ja ranta-alueisiin liittyviä määräyksiä.

Kaavan osa-alueiden erottelua on syytä kehittää. Havainnollisuuden vuoksi myös 1. osa-alue kannattaa nimetä.

Pyhäjärven kaava lienee syytä käsitellä erillisenä.

Selostukseen tulee lisätä viranomaisneuvottelujen muistiot ja EVO:n lausunto.

Yhteenveto ja jatkotoimet

Puheenjohtaja totesi:

kaavaehdotusta tarkennetaan

ehdotus pannaan nähtäville ja siitä pyydetään lausunnot

mahdollisen seuraavan viranomaisneuvottelun järjestämisestä sovitaan ehdotuksen nähtävillä olon jälkeen (nyt käyty kokous korvaa mahdollisen MRA 18 §:n mukaisen toisen viranomaisneuvottelun)

Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.30.

Liite 14: VIRANOMAISNEUVOTTELUN (2.12.2003) MUISTIO

(2.12.2003)

Rukan yleiskaava
Viranomaisneuvottelu n:o 5

Kokousaika	Ti 2.12.2003 klo 9.00–11.30	
Paikka	Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, 4. kerros	
Osallistujat	Antti Huttunen (pj.)	Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
	Tuukka Pahtamaa	Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
	Pekka Pesälä	Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus
	Olli Eskelinen	Pohjois-Pohjanmaan liitto
	Anneli Salmela	Pohjois-Pohjanmaan museo
	Matti Tapaninen	Metsähallitus, Luontopalvelut
	Kari Poikolainen	Tiehallinto
	Mika Mankinen	Kuusamon kaupunki
	Teuvo Kynsijärvi	Kuusamon kaupunki
	Antti Määttä (siht.)	Suunnittelukeskus Oy

Kokouksen avaus ja järjestäytyminen

Huttunen avasi kokouksen. Puheenjohtajaksi valittiin Huttunen ja sihteeriksi Määttä.

Yleiskaavaehdotus ja sen palaute

Yleiskaavaehdotus oli nähtävillä kesällä 2003. Kaavaehdotuksen palautteesta on koottu yhteenveto, jonka Määttä esitteli viranomaisille. Palautteen lisäksi käytiin läpi kaavan laatijan vastineet sekä muutokset nähtävillä olleeseen ehdotukseen. Muutokset kohdistuvat mm. kaavan maa- ja metsätalousvaltaisiin alueisiin.

Muutosten vuoksi kaavaehdotus asetetaan uudelleen nähtäville. Neuvottelussa oli esillä alustava uusi yleiskaavaehdotus.

Viranomaisten näkökannat*Pohjois-Pohjanmaan liitto*

Eskelisen mukaan valtakunnallinen ja maakunnallinen maisema-alue sekä valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet on syytä esittää ulkokehän kaavakartan lisäksi myös ydinalueen kaavakartalla.

Yleiskaavaehdotus poikkeaa vähäisesti seutukaavasta. Erot koskevat mm. vanhentuneita suojelualuerajauksia. Erojen vähäisyyden vuoksi ministeriön kuuleminen ei ole välttämätöntä.

Tiehallinto

Poikolainen huomautti, että Moisasensuontien liittymä on liikennejärjestelmäsuunnitelmassa todettu siirrettäväksi.

Pohjois-Pohjanmaan museo

Salmela totesi että, kiinteitä muinaisjäännöksiä koskevat inventoinnit täydentyvät ajan myötä. Museovirasto lausuneen kantansa kohteista kaavan tullessa uudelleen nähtäville. Historiallisen ajan muinaisjäännöksistä ei ole tehty erillisselvitystä ja sotahistoriaan liittyvät kohteet olisi syytä kartoittaa. Paikallinen rakennusperinteen inventointi on tehtävä viimeistään asemakaavojen tai muiden maankäyttösuunnitelmien yhteydessä.

Salmelan mukaan kaavan SR-merkintää koskevat määräykset ovat asiallisia. On syytä harkita samankaltaisten määräysten käyttämistä myös kyläalueiden (AT) merkinnän yhteydessä.

Keskustelu

Huttusen mukaan kaavan yleismääräyksissä on syytä mainita, että alueiden yksityiskohtaisen suunnittelun yhteydessä yleiskaavan selvityksiä tulee tarkentaa siten, että laadittavan suunnitelman vaikutukset voidaan arvioida.

Metsähallitus

Tapaninen arvioi, että Saarusuon ylittävän kaavakadun rakentamisen vaikutukset ovat hyvin suuria. Asiaa ei ole ratkaistu.

Valtavaaran suojelualueen rajapintaan kohdistuu yleiskaavaehdotuksessa maankäytöllisiä paineita, jotka johtuvat alueen läheisyyteen osoitetuista reiteistä.

Lisäksi Tapaninen huomautti, että alustavasta uudesta kaavaehdotuksesta puuttui Särkipä-Löyhkönen-Antinvaara -alueen Natura-rasteri.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, luonnonsuojelu

Pahtamaa katsoi, että Saarusuon ylittävä kaavakatu on yleiskaavan keskeisin auki oleva kysymys. Saarusuon kaavakadusta on tehty luonnonsuojelulain 65 §:n edellyttämä Natura-arviointi, josta ympäristökeskus on antanut lain edellyttämän lausunnon. Kaavakadun toteuttaminen heikentäisi merkittävästi niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi Saarusuo on mukana Suomen Natura 2000 -suojeluverkostoehdotuksessa. Käytännössä kadun toteuttaminen on mahdotonta.

Lisäksi Pahtamaa huomautti, että jos Saarusuolle osoitettu ohjeellinen ulkoilureitti ei ole olemassa oleva, se on syytä siirtää pois suojelualueelta, koska se todennäköisesti aiheuttaa myös merkittävää heikennystä Natura-luontotyypeille ja -lajeille.

Keskustelu

Todettiin, että Saarusuon ylittävän kaavakadun ongelma pyritään ratkaisemaan neuvottelussa, jossa ovat läsnä Kuusamon kaupunki, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, maanomistaja sekä mahdollisesti Metsähallitus.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, ympäristön kehittäminen

Pesälän mukaan lähiaikoina valmistuvan vesihuollon yleissuunnitelman päivityksen ydinasiat on syytä esitellä yleiskaavan selostuksessa.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus, alueiden käyttö

Huttunen katsoi, että yleiskaavassa on yleisesti ottaen onnistuttu esittämään työlle asetetut maankäytölliset tavoitteet. Yleiskaava ottaa huomioon maakuntakaavan ja ohjaa asemakaavoitusta. Se antaa hyvän lähtökohdan alueen myöhemmälle suunnittelulle.

Plantinginharjun palvelualueen rakentamiseen liittyvät kysymykset ratkaistaan laadittavan asemakaavan yhteydessä.

M- ja MU-alueita koskevat uudet suunnittelumääräykset ovat riittäviä.

Yleiskeskustelu

Poikolainen huomautti, että yleiskaavassa on osoitettu moottorikelkkailureittejä vesialueelle. Vesialueiden ylitykset on syytä ratkaista yksityiskohtaisen suunnittelun yhteydessä.

Kynsijärvi totesi, että jätevedenpuhdistamoon liittyvät kysymykset ratkeavat maaliskuussa.

Jatkotoimet

Yleiskaava asetetaan uudelleen nähtäville, jolloin lausunto pyydetään ainakin Pohjois-Pohjanmaan liitolta ja Museovirastolta. Pohjois-Pohjanmaan museon halukkuutta lausua tiedustellaan etukäteen.

Mahdollisesta viranomaisneuvottelun järjestämisestä sovitaan tarvittaessa.